

rer, cf. fejét, szárnyát ereszti, leereszkedő stb.). Man. *iru-* (untersinken), mong. *oro-* (megy lefelé).

NB. E szerint van egy *er* gyök «kel» (s'élève) és egy *er* «lej-t» (descendre) alapjelentéssel.

erény (= *ären*: erényes).

Tam. *aram, aran* (vertu, bienfaisance, charité etc., cf. *erő*).

erköl-cs (= *ärkölcs*: cselekvésmód, szokás).

Tam. *orlug-al* (allée, marche, conduite: *orlukk-al, orlukk-am*, règle de la conduite, mœurs etc. *√orlugu-*, aller, marcher, se conduire, *orluku-* conduire etc.).

er-ny-ed- (= *är-ny-ed*, cf. árnyad, ernyedetlen).

Tam. *aru-, arundu-bó-* (cesser, finir, se rompre, être coupé, détruit, décliner etc.).

ernyő (= *är-nő*). Tam. *arugu* (sorte d'ombrelle, emblème de dignité, cf. *ar-ani'*-fortifier, orner, garder etc. *ar-an*, défense, védő: *ar-ani* cotte d'armes, tehát a védő s így a mi szónak ez utóbbi alak a társa.

erő (= *ärö*: erős, erély).

A tam. *ur-am, uran* (force, fermeté, bravoure, effort etc. *ura'*-devenir, être fort) megfelel a mong. *orma, urma* (erő, kedv, Kraft, Muth) alaknak, míg a mong. *er-ke* (Kraft, Macht), man. *er-ki, eru* (stark, kräftig) alaknak a tam. *er-lil* (force, courage, jeunesse *√erlu-* s'élève).

err-eg (= *ärreg*: haragszik a kutya, cf. tam. *urukku-* se fächer, être fâché etc.).

es (= *äs*: rég. = *eskü*). Tam. *vatti'*- (jurer, faire serment, *vatti-kkei* nom. v.), cf. **át-ok**.

NB. Maga az *es* alak megcáfolja azt, mintha az *eskü* a t.-tat. *and ičkü* (eskü-ital) szó utó-része volna. A mong. t.-tat. *and*, a tam. *an-ei* (serment, jurement, imprécation) társa.

es- (= *äs*: esik, **és-** id. es-et, es-t, est-ve || *ej-t* pro es-t).

E fontos igéhez a Közép-Turánságban a man. *w-asi-* (fallen, sinken) ige áll legközelebb. Ebből *was-i-γón* nem csak «eső» (sinkend), hanem «nap-nyugat» (westlich, Westen, mong. *as-γan*) jelentésű is. Ezért a tam. *as-tam* (úgy képezve, mint *migu-ból migu-dam* és magy. *érdem*) nem «montagne derrière laquelle le soleil se couche», hanem *es-täv-e, estve* jelentésű, a melyből *as-tam'i*- (les astres se coucher,

périr, se cacher» estvé-l-edik) származik. Ezen *as* gyökből van: *asa'*-, *asaru-* (tomber d'assoupissement, de langueur, de defatigue, être fatigué etc. syn. *ay-aru-*, és *ey-* être las, fatigué, defaillir etc.); *ey-du-* (obtenir, acquérir, cf. szerét, módját **ejti**, parvenir etc.). Az *as* *√*társa tam. *ađ-i* = t.-tat. *at-ak, ay-ak* (pes = pars inferior), t.-tat. *as-t, ašari* (dessons).

es-d (= *äs-d*: könyörög, tkp. es-eng, ereszkedik *√es-*).

esz (*äç*: **ész**, esz-el, eszmél), tam. *usá* (avis, conseil, considération: *usávu-* considérer, examiner . . .).

esz-köz (= *äçköz*: eszköz-öl). A tam. *tała-badam, tała-vádam* id. szintén összetett szó, de értelmezése nem bizonyos. A *pani-muťu* (outil, instrument tkp. dolog-pócz, *pannu-*, faire).

esztendő (ez-ten-idő?) A tam. *ându* «ottan» és «esztendő» jelentésű is. Ennek *ättei* alakja (d'un an, annuel; année). Az elemzés nem bizonyos.

ev (= *äv*: ev-es).

Meglehet az **av-as** szóbeli **av** gyök felhangja, tam. *avi-* (se corrompre, pourrir), mert a tam. *sirl* (pus) a t.-tat. *čir-* (rothad) igével egy.

ev-ez (= *äv-äz*: evező), cf.

Tam. *am* (eau, *am-bá*, chant de rameurs, *am-bi*, barque, radeau, cf. japán. *ame* eső, víz). Mert ugyanazon szó jelentheti a mozgó-t (a vizet), és a mozgatót (az evezőt).

e-z, tam. *id-ű*, l. **e, i**.

ezer (= *äzer*). A tam. *áyira-m* pro *asira-m* (1000) szót a skr. *sahasra* (1000) szóból hozzák ki, s ha úgy, mit mondhatni akkor a perzsa *hezar* (1000), meg a magy. **ezer** szóra nézve?

ez-fek (= *äz-fäk*, rég. = éjszak tkp. ez-oldal, mert **fek** a **fekü** gyöke = tam. *pakka-m*). **ezüst** (= *äzüšt*). A tam. *velli* tkp. fehér s így a miénk a skr. *čveta* (blancheur, «argent» *√čvit-*, p. p. *čvitta*) szóval látszik összefüggni.

e (váltakozó **ö**-vel).

-e? vagy **-e?** ('e, he: függelékes kérdő szó, régen a mondat minden részéhez járulhatott mint a megfelelő tam. szó).

Tam. 1. *e* (a kérdő névmás alapja, a **mi, me** kérdők alapja), 2. *-é?* *-á?* *-ó?* (függelékes kérdő), mong. *-ó?* *γ-ó?* t.-tat. *-mi, -me?*

eb. E szó a tam. *appu-* (happer, aboyer, clabauder: ug-at) igére vihető, a melylyel egy-gyökü az osm. *hav-la-* (aboyer), míg a man. *in-da-γón*, japáni *inu* (chien), osm. *ön* (vonítás) szóra.

ecs (v. *öcs*, cf. mong. *aci*, Enkel; man. *asiγa*, jung; t.-tat. *az*, wenig; tam. *assa-m*, minceur).

egy (= *ed'*: eredetileg melléknév; **egy-ed, egy-en, egy-e-tem** névszók || egy-ül-, v-egy-ül || **ögy-ül**, **ögy-el-ed-ik** || egy-en-es = ige-en-es).

A tamul-féle nyelvekben az egységes *o'*- (égaler, être pareil etc.) gyökből 4 alak fejlődött ki: 1. tam. *oru, ór* (egy, mellevé, cf. mong. *ori* egyedüli). Ebből *o-nru* (*on-du* pro *o-r-tu*, egy, névszó, kann. *o-ndu*, tuda. *v-odd*); a tam. *onru*-ból *or-ru* (*oTTu* egy, *orrei* egyes, egyedüli), 2. *o-ttu* (égalité, *ott-igei* union, nivellement, secours; *ott-a*, uni, égal, pareil, conforme etc.), 3. *o-ppu* (égalité, conformité, accord, comparaison etc. *opp-ána* uni, égal, semblable), 4. *o-kka* (ensemble, avec, également «entièrement, cf. **eg-ész**; *o-kk-al*: réunion, famille, tribu, égalité, ressemblance etc.). Ezen alakból való a Telugu stb. *oka* (egy. adj. *oka-ti* egy. névszó, cf. finn *yh-te, yk-si* egy). A mong. *nige, nige* (1) = perzsa *yek* = skr. *eka* (1) úgy mint tam. *nuga-m* = skr. *yuga* (iga).

egy-etlen egy. A főtebbiek szerint **egy** annyi mint egyenlő s így a tétel = olyan egy, a melynek egyenlője nincs.

egy-eb (= *ed'-eb*: egyéb = más).

A hasonjelentésű tam. *é-neiya* (autre, le reste) az *é-d-il* (other, foreigne, strange, cf. **ideg-en**) szóval egy-gyökü s ez a kérdő *e, é*. A magy. mutató melléknév az **e-z, e-d** mutatónak olyan középfoka, mint a skr. *i-tara* (alius) a tam. *i* közelre mutatóból.

emm-ink = miénk tehát a **mi** alakot megelőzte a tam. *em* (mink), a melyből van: *emm-ar* (les nôtres, nos gens).

eng-ed- (eng-esz-t, eng-esz-t-el || rég. **engesztel**: subjugat, subjicit).

Tam. *in-angu-* (s'accorder, obéir, se rendre, se soumettre etc. s így a magy. ige is **en-eg**-ből indul ki, cf. t.-tat. *ina-n-hisz* = megenged: mong. *ina-k*, a meghitt).

ev- (ev-és, **é-tel, é-t** pro ev-t; **e-sz** pro ev-sz stb.). Minthogy több turáni nyelvben az «evés, ivás» azonos igével fejeztetik ki: az **ev** ige az **em** társa. Az egyik ősi igénket l. a **din-om** (tam. *tin-*) alatt. A tam. *un-* (manger, boire, sucer) az **ív-** gyökhöz tartozik.

NB. A tam. *asi'*- (manger), t.-tat. *aš, aša* id. mong. *id-e* id. a scr. *aç-* (edere, frui) árya igével közös.

é (= *é, i*)

éb-er (ébr-ed, éb-r-esz-t, cf. **ém-ett**).

A kann. *ebbu, ebb-isu-* (faire lever, éveiller), a tam. *e-rlu-ppu* (action d'éveiller *√erlu-mbu-* se lever, *erlu-ppu-* éveiller etc.) alakból állott elő a cerebralis *rl* rendes kiesésével. Ezért az **éb-er** alak is ide tartozik oly módon, mint a tam. *épp-am* (éructation) az *erlu-ppu-* (faire lever) igéből.

éd-es (éd-el-eg, cf. **déd-eleg** || **édi!**).

A tam. *éd-al-agam* (régisse, édes gyökér tkp. éddel biró). Ezen gyököt láthatni az *éd-an* (ami, compagnon, camarade; *éd-i* compagne) szókban, a melyek *j-es* alakja a magy. *j-ád, j-át*).

é-fiu (szék.) = **i-fiu**.

ég (*√ege* = *ägä*: syn. menny).

Ha a hasonlóság után indulnánk: a legközelebbi volna a scr. *á-kāca*-ból lett tam. *ägāyam* (air, firmament, ciel) szó. Azonban a főbb tam. szók a «magasság» jelentésen alapulván, pl. *uwanam* (élévation, *uwanai* ciel *√uwa'*, *uga'*- s'élève): a magy. **ägä** szót a tam. *ag-ei'* (élever) japán *age-* id. igékkel egy-gyökűnek kell vennünk.

ég (ég-edel-em, ég-et).

Minthogy a tam. *vėgu-* (*vėgu-dal* = 1. brûler, être chaud; 2. «bouillir»), a többi alakok miatt a **fő, főv** alakhoz tartozik: itt az *n-es n-egi-di* (feu tkp. égető) alakot hozzuk föl, mert a mong. *ege-* (backen) alak társai: t.-tat. *j-ak-* (brûler) man. *ya-γa* (Kohle, tkp. égett

valami). Japán *yaki* (brûler) és a mong. *n-egure-sün* (nom. acti. Kohle).

NB. Az *n, y, j, v* nemcsak a tam. nyelvben előtét, hanem a közép Turánságban is cf. man. *imeŋgi* = *n-imeŋgi* (Fett) tam. *ime* = *nime* (paupière).

éh (éh-es stb.), l. **eh** (= *äh*).

éj (éj-el- rég. = hál: passer la nuit).

Az **alu** igeitől láttuk, hogy az **éj** és **alszik** egy gyökből indul ki «szün, áll, végződik» alapjelentéssel. Ezért a tam. *vai-gu-* (faire halte, passer la nuit syn. *al-ku-* l. **alu**) olyan képzet, mint **éj-el** és a t.-tat. *uju-* (dormir, a *'ju-ku* pro *u-ju-ku*) igével egy-gyökű.

A tam. *vai-g-arei* (aurora, l'aube) tkp. «éj-árnyadás, éj-szűnés».

NB. A tam. *iravu*, *irā* (nox = kann. *iraḷu* tul. *ir-lu* = tam. *ir-ul*, obscurité); tam. *al, el*, *elli* l. **al**, tam. *ellavan* (la lune, cf. t.-tat. *aj* id. = magy. *éj*). A tam. *irā-t-tiri* s elrontva *'rā-ttri* dr. Gundert szerint nem skr., hanem tam. *irā* (boru, sötétség) + *tiri* (térő, forduló, azaz: idő).

I. **ék** (*ik* szék. *ik-szeg*), tam. *m-ékku* (coin *√ehgu-*, *eggu-* hegyez, cf. magy. *ekeg* = *m-ekeg*, tam. *alar* = *malar* stb.).

II. **ék** (ék-es, ékes-it), cf. tam. **ai** (beauté).

él (él-es, él-ez: vlminek széle is).

Tam. *al, aḷam*, (tranchant, pointe aiguë, lieu étroit, joue cf. arcz-él, cf. t.-tat. *bile-*, fen, élez és tam. *vilim-bu*, extrémité, bordure, marge).

él- (él-ed, él-esz-t = erjeszt || eleven = *älä-vän*, ele-del).

Míthogy az **él-ed** (él-esz-tő) szék. = **kel**: az **él-** (pro *ele*) mása a kann. *ēlu-*, mal. *elu-* (to rise) igéknek megfelelő tam. *erlu-* (se lever, s'élever, se mouvoir, cf. **eleven** gyermek; *erl-und-irū'* se lever, ressusciter, **él-ed-** vagy éledez, être levé, être debout). E felfogást igazolja a t.-tat. *tir-i, tere* (elő tkp. álló, *tir-ek* oszlop = álló) és *tor-* (áll, kel, él), *tor-moš* (élet) stb.

NB. Az **él, élet** (eledel) olyan járulék, mint *zi-t'* (él), és *zit'ē* (élet, gabna, eledel). Különbö a tam. *sād-il-i* (test-evő) *kūq-ili* (hús evő) meg *vil-aŋgu* (élő = állat) szókbeli *ili* lehet a *n-ilu-* (áll) vagy a főntebbi gyök mása is.

ém-ely (émely-eg, cf. **ökl-end, ökrend**). Tam. *im-irl-* (devenir doux cf. émely-

gős édes — vomir). A tam. *év-arei* (rot, vomissement) és *épp-am* (rot, éructation) szók gyöke az *erlu-* összevont *é-* (to rise) alakja.

ém-ett (= imett, szék. = ébren léve, **émen** = józanon s így az **éb-er** szóval egygyök, cf. tam. *erlumei* élévation).

én *√en*, tam. *ân-, y-ân, n-ân* (ego) *√en*

Plur, *am, em* cf. rég. emük, **emm-ünk**.

én-ek (ének-el), tam. *inei'* (retentir, résonner).

ént (rég. = ként, az-ént), kann. *ante*, tam. *anna* (as, like).

ép (ép-ség, ép-ül, ép-it || épp-en).

Tam. *o-ppu* (égalité, accord, réunion, beauté: t.-tat. *ip, ib*, accord, összeillőség, mong. *eb*, harmonie, accord «santé», *eb-ügei* malad, tkp. ép-telen).

NB. Az **ép-ül** = összeillesztődik s az éppen = összeilletőleg, egészen egy gyök, de másképp ejtetik. Az **ép-ül-et** szónak a t.-tat. *japu* *√jap-* csinál, alakkal csak akkor lehetne vlm közbe, ha ezen ige az *ib* mong. *eb* alak mása volna.

ér, *√er, är*: folyó ere, kut ere || gyök-ér).

Tam. *vér* (racine d'arbre, de plante, cause, fondement, origine).

NB. A tam. *ratta-ttārei* (vena) szó mindkét része scr. s így a magy. szó nem *t-t* vesztett alak, hanem a vele össze hozni akart szók áryák.

ér- (ér-ez, ér-int, ér-k-ez: ér-dek = érin-tés || **ér-dem**, érdem-el).

Tam. *uru-* (être, exister, s ekkor = *iru'*; venir, approcher arriver syn. *aru-gu-*, convenir, ressentir, toucher, to feel; acquérir, obtenir syn. *peru-* vlmít elér; *arug-uru* approcher, hozzá-ér; *nóy-uru-* nyavalya éri: *ur-al, uru-dal*, the feeling of, *uru* nom. v. sens du toucher, tact, sensation: érzés; *urādavar*, unsympathétiques personnes: nem érdeklődők; *uru-di* ér-et, solidité, force, cf. **erő**, connaissance, science s ekkor syn. *ari-dal*. A közeledés értelmében cf. mong. *ire-* t.-tat. *er-* (arriver, mûrir), man. *ure-* (reif werden).

NB. A tam. *uru-* nem bírja a magy. **ér** (vaut, tam. *perum*) jelentést, de azért ez nem külön gyök, mert a t.-tat. *teg-, deg-, dej-, tej-* (toucher) «vaut» jelentésű is, ugyanígy a mong. *kür* (gelangen; Werth sein). Ezért az **ér-dem**

(Verdienst, Werth, mong. *erdem*, man. *erdemu*, Verdienst, Tugend) magyar gyökű.

ér-t- (értés, ért-el-em).

Tam. *ari-* (*ari-dal*: connaître, savoir, comprendre etc.). De míthogy az *uru-* ige *uru-di* nom. actija «connaissance, science» jelentésű is és a magy. «**ér-t** vlmhez» csaknem am. ér, v. ér-int vlmhez: tkp. azonos az előbbi igével.

ért (= miatt, ér-ett-em stb.).

E névutó értelmében a tam. nyelv a *poru!* (anyag, birtok; jelentmény scr. *ar-th* id.) szó *poruṭu* esetét, meg a *parri* (à cause de) gerundiumot (*parru-* prendre, saisir) használja, miért is az **ér-t, ér-ett** alak régi tamulos gerundium «érintve» jelentéssel.

és (es, szék. is, 's).

E kötszót a t.-tat. *eš, iš* (társ, socius) névszóval szeretik egynek venni s ezt lehetne azzal támogatni, hogy a tam. *um* (és, is) függelékes kötszót az *emi* (compagnon, camarade) szóval egyeztetnők. Csakhogy az *eš, iš* egyik t.-tat. nyelv sem használja, mert a *-ta, -te, -da, -de* a *daṣa, daṣi* man. *daṣa* (után) társából van rövidülve. Hát a mong. *ču, cí, cígi* id. s a hasonló jelentésű scr. *-ča!*

ész l. **esz**.

é-tel *√ev*.

év (annus: év-ad, év-ül = idül), cf. tam. *élvei* (temps, jour).

évad (időszak), tam. *avadhi* (temps fixé, terme, fin), kann. *avadhi* (périod).

éveg (szék. üveg, iverg).

A M. Ny. N. szótára helyesen vette az *iv* (boltozat, hajlás) származékának, mert a tam. *vaḷeiyal* (verre, tkp. chose courbée, voûtée l. *ból-*). Ezért a t.-tat. *ufak* (piczi, apró) szóval semmi köze.

Fa

fa (fá-s).

Míthogy a tam. *mara-m* tkp. **merev** (= *mārav* l. ezt) jelentésű: a tam.-féle nyelvekből a *pū* (virág), *pū-ndu* (plante, herbe, arbuste, buisson) alakot kell ide vennünk, cf. *mū-* (to grow, to grow old: nő). A man. *moo* (Baum), kin. *mu* id. *mu-theu* (fa-tuskó), mong. *mo-dő* tkp. plural.

facsar- (= teker; facsar-og, facsar-os, cf. **peder**).

Tam. *peyar'* (pro *pesar'*: changer, altérer, éloigner, ôter, arracher, déraciner cf. kiteker, kifacsar), «traduire, retourner» etc.

NB. Mi egyik nyelvből a másikba nem «facsarunk», hanem «fordítunk», de a két cselekmény egy. A **facsar** jelentésű tam. *pirli-* (exprimer en tordant, en pressant) ige is tkp. *forogat*.

fagy- (= *fad'*, **fogy-**, szék. **geler**).

Ha állana a finn *pakkainen* szóval való hasonlítás: akkor a görög *pag-os* (Eis), *pag-ota* (Gefrorenes) szóval együtt árya volna. Azonban a magy. *gy* kevés kivétellel *d, d-*ből való s így a tam. *padī-* (se coaguler, s'unir) testvére és rokon a t.-tat. *buz, boz, muz* mong. *mōs-ōn* (Eis) szókkal, a melyek gyöke a tam. *muḍi* (lier, nouer), cf. perzsa *yaḡ-bāstā* «jég-kötött» fagyott.

fagygyu (= *fad'd'u*: fagygy-az, cf. **kövév**, **háj**).

A tam. *varlakku, virlukku* etc. (suif, graisse, chose glissante) «sikamlós, csúszós» jelentésű, de azért a **fagygyu** lehet a **fagy** származéka.

faj (faj-ta, faj-oz, faj-zat).

A tam. *pay-ir* (végétal, céréales «fétus des animaux»: *payir-ā-*, croître, pousser, «profiter» se dit des végétaux et des animaux: fajzik, szaporodik), egy-gyökű a *pay-al* (enfant, garçon, jeune homme, fajzat: *paiy-al, pai-dal*) szókkal. De nehéz eldönteni, ha a gyök a *paya'* (faire, former, créer, produire) vagy *puy'* (devenir, exister, produire) vagy végre a *pai-* (verdir) igére megy-e.

NB. A tam. *paya-m* (profit, fruit) szót a tam. *parlam* (fruit) sanskritizált (Dr. Gundert szerint) *phalam*-ból akarják kicsikarni, pedig a *paya'* ige nom. verbalija.

fak-ad (fok-ad szék. a tyuk fokaszt = a tojásokat lyukgatja, cf. **pukk-ad** = reped, hasad).

Tam. *pokku* (nom. v. trou *√pogu-* trouer, percer).

NB. A tam. nyelv szerint a **fak-ad**, szék. **fok-ad** és **pukk-ad** ige a magy. nyelvben össze van zavarva.

fakó (rég. feké is || feke-te || vaki-sa = fe-kete foltos, vakótá-s || **vak**, vakk).

A M. Ny. N. szótára helyesen vette e három szót egy-eredetűnek, mert a man. *faya-la* (1. schwärzlich, 2. fahl, 3. trüb) alakon kívül a tam. *magu-*, *man-gu-* (1. se ternir, devenir pâle, livid, perdre son lustre: fakul, 2. obscurcir, périr etc., *magu-dam* obscurité; *kan magudam ay iru'*, l'œil être trouble et obscur) ige *makku-* (v. tr. s'obscurcir, disparaître, une couleur —) alakja közép-jelentésű is. A **fekete** és **vak** azonosságát I. **vak** szónál.

I. **fal, falu** (Pál-fal-a, Pál-falv-a; rég. *fol* is, mert *a* rokon *o*-val cf. II. **fal**).

Tam. *pałli*, *pałli* (village, bourg, habitation; lit etc. «terminaison d'un grand nombre de bourgs et de villes»). Ugyanezt mondhatni a magy. **fal**, **falva** szóról, man. *fal-an*, *fal-ga* (village; famille), mong. *bałya-sun* plur, *bałya-d* (Stadt, Wohnort). A t.-tat. *bal-ik* id. valószínűen a magy. **faluk** pluralissal azonos. A gyök kimutatására a magy. és tam. nyelven kívül egyik sem nyújt támaszpontot.

A tam. nyelvben a «fal, vár» kifejezésére használt szók főbbjei ezek: *úr* (úr, vár, györ pro kör, gyűrű); *véli* (ol, ol tkp. kerítés), *páleiyam* (village entouré de murs), *valliyam* (village de bergers). Ezért kétségtelen, hogy a **fal**, **fal** szó a **fal** (kerék-fal), **fal-az** (kerít) alakkal azonos.

A görög **polis** a **poleo** (árulok) igéből való, mert az adás-vevés helye. A turániak rossz kereskedők.

II. **fal** (1. mur: ház-fal, 2. jante: kerék-fal || **fal-az** = kerít: köntöl-fal-az: faire des tours).

Tam. 1. *u-valagam* (pro *valagam*, côté, mur; mur de forteresse, village de bergers = *valliyam*), 2. *valagam* (place, rond, circuit, environnes), 3. *valayam* pro *valeiyam* (circle, rond, entourage etc. *Vval-*, *valei-* entourer, to encircle etc.) cf. **ból**-.

fal- (fal-at, falánk; falat = darab, szelet, fil-it, fal-at, falat-ol).

Tam. *pił-* (v. tr. *pi-ttal*: briser, casser, rompre un morceau de pain, de gâteau

etc.: *piłtu* pro *pił-tu*, *piłtam* pro *pił-tam* bouchée «falat», collation falatozás, es-pèce de gâteau, cf. pite pro *pił-te*), cf. *virł-un-gu-* (avalér, dévorer, engloutir, consumer avec violence: cf. **falánk**).

fal-atka (szék. kis kelés, pattanás a nyelven, *Vfal-*, tam. *pił-av-u*, ulcère, pustule, *pił-*, *pił-* fendre).

fal-ka (= csapat; egy falka nyáj; rég. jó fal-ka idő = jó darab idő).

Tam. *pał-a* (plusieurs, divers, beaucoup; *pał-ar* diverses personnes, troupe, assemblée: *pał-gu-*, se multiplier, s'accroître en nombre: *pał-a-bala*, plusieurs).

NB. A **csap-** (vág) igéből a **csap-at** «sok, tömeg» jelentésű; ugyanígy a *fal-* (tkp. daraból, darabot tör) igéből: **fal-at** = darabka, de a **fal-ka** már «tömeg, csapat, sok», a miért is a tam. *pał*, *pał-a* a *pi-l-* ige alhangujából való. A mong. *böt-*, *bül-* (diviser) igéből *bölük* (fal-ka, csapat), man. *fulu* (viel, Menge).

fan (fon, fan-ször).

Tam. *pañ-gi* (poil d'homme, ceux de la tête exceptés, poil d'animaux cf. **fanos eb**).

A M. Ny. N. szótára szerint cseh nyelven *funyek* (fan), ha ez áll: akkor bizony ez = man. *funiye-ze* (funyekhe, Haare) szó társa.

fancsal-og (szék. = fancsarog, tekereg, kering).

Tam. *mañdal-i'* (courber, plier en cercle, en rond etc., cf. *vañdal*, tournant d'eau, a viz sodra, keringője). Különböztetéses, hogy a **fon-** (forgat) ige helyett **fan-** tovább képze, mint **ánccsor-og** pro állccsorog.

fancz (= **fancsi-ka**, szék. ringy-rongy, koldus ember).

A tam. *pañsei* (pouvre, chétif, mince, faible: *pañsei-kkólam*, habit, accoutrement de mendiant) valószínűleg a *pañsu* (coton, a bangy, a foszló) szó tovább képze.

fany-al-og- (= szék. fonyol-og, finyel-eg) = **bony-ol-og**.

fanyar (fanyar íz, fanyar idő).

Tam. *piñar* (= *ponar*: rudesse, grossièreté; rude, grossier).

far (farcik = szék. forcsok || **far-k**, a szé-kér farka, a hét farkán = utóján, végén: far-ol = fark-al; far-tat = hátráltat).

fá

fáj- (fáj-ó, fáj-dal-om), tam. *pał-dal* (pining grief, *pały-ul* affliction, maladie).

fánk = **pánk**.

fány-ol- = **vanyal-it-** (szék. imigy-amugy csinál: bâcler un travail).

fár-ad- (fárad-al-om, fár-asz-t).

Tam. *var-undu-* (se tourmenter, s'efforcer, s'affliger, souffrir, travailler, se donner de la peine etc.: *varu-ttu* pro *var-und-tu* v. tr.; et caus-, fár-asz-t pro fár-ad-t: *varund-al*, *varu-t-tam* nom. v.), mong. *ar-ya-* (être fatigué), t.-tat. *ar-* id.

fátyol (cf. orosz *fatá*, voile de femmes du commun).

Tam. 1. *pađ-al-am* (couvercle, couverture, taie qui vient à l'œil ou le couvre, cataracte); 2. *pađ-al* (écran, abri); 3. *pađ-am* (toile, rideau, courtine, toit de chaume); 4. *pađ-angu* (tente, étandard: *pađang-ei viri'* couvrir d'une grosse toile d'enveloppe); 5. *pađtei* (écorce) *Vfed-*, *föd-*.

fáz- (fáz-ik: a **vacz-og** mellékalakja).

fe (fä)

fec-s-eg (= *fäc-eg*: fecs-ke).

Tam. *paśa'-*: *paśa-baśa'* (babiller, bavarder, jaser; *paśappu-* id.).

fec-sér-el- (= *fäcér-el*, cf. **pazér-ol**).

Tam. *pidir'* (dissiper, répandre: *pidir* goutte, *pisir*, goutte de pluie).

fedd- (= *fädd* pro fegy-ed, mert rég. **fegy** «*fäd*», corripio: fegy-el-em).

Tam. *vatti'* (censurer, gronder vertement).

fegyver (= *fäd'vár*: arme).

A tam. *pađei-kkalam* (arme) főbb jelentései: védelem, had, eszköz, eke, a *kalam* szóé ugyanaz.

feh-ér (= *fähér*, fejer id. fehér-ed-ik cf. **mej** = **mely**).

E szó képzetre olyan mint a hason-jelentésű tam. *vel-iru* (blancheur, *vel-iru-* blanchir, être, devenir «blanc»; *vel-er-en-* paraître blanc *Vvel*, *ve* kin. *pe* blanc, cf. *pa-g-al* lumière, clarté, splendeur, soleil, jour, midi etc.).

NB. Az osm. *bejaz* az arab *a-byad* comparativus alakjának romlása itt szóba sem jöhet.

fej (= *fäy*: *fê*, *fê fe*, *fî*, pl. *fê-bör*; **fő**, **fe-l**, **fö-l**, **fe-n**, *fe-n-t* = fenn).

Mint hogy a **fej** (caput, pars superior) szó a **fe-l** stb. képzettől nem választható el: rövidség okáért itt csak a magy. **fê**, **fê fe**, **fî** alakok tam. æquivalenseit hozom röviden föl: 1. *mê* (*mê-l* = *fe-l*, l. *mê-l-ta*); 2. *mî* (sur, supra, super: *mî-du* id. *mî-d-il* loc. id.); 3. *pê* (*pê-r-il* loc. super, supra: *fe-l*, *fej-ül*); 4. *pî* (pl. *pî-t-tól* = *mî-ttől* «fê-bör» epiderme); 5. *uv-vi* pro *a-v-vi* (tête, maîtresse, chef: a-f-fő).

NB. A tam. locativus esetű *pê-r-il* (sur, aude-sus, concernant) névutó tövével az indiai szótár-írók nincsenek tisztában. A *pê-r* szó az én szótár-am szerint 1. «grand» s ekkor a *peru* (grand) magyaros nyújtása; 2. «personne, nom, renom-mée» s ekkor a *pey-ar* (kann. *pes-ar*) összevont alakja. A nem nyelvész is észreveheti, hogy a *pey-ar*, *pê-r* szó eredeti értelme nem lehet az elvont «persona, nomen», mert ilyen jelentés mellett nem lehetne a **fe-l**, **fö-l** névutó alapja, hanem csakis a magy. **fej** (cf. kann. *pes-ar* és t.-tat. *baš*), mert a *peyar-ukku* (par tête) egészen logicialag **fej**ként jelentésű lehet. A «**fej**» (caput) jelentésből egészen természetes «a személy, a név, a hírnév (a kitűnés)» értelem.

fej- (= *fäy*-.: *fejő*, *meg-fej*, cf. **csör-ol**, **fecs-cs-en**).

A tam. *pá-l*, *pá-ssi* (lait) szók a *páy*- (jaillir, couler, s'écouler, se répandre, cf. tam. *pál pírssu*- traire) ige nom. verbale-ja; a tuļu *boriyu* (to milk) a tam. *porli*- (verser, répandre, pleuvoir) ige társa s így a **fej-t** (bont) igtől különböző **fej-** (mulgeo) ige a tam. *pey-* (1. pleuvoir; 2. presser, déliver, lâcher, laisser aller etc.) transitiv képzőtlen társa.

fej-el (= *fäy-el*: *fej-l-ik*, *fej-l-ed*, *fej-t*: eredetileg **fosz-l-ik**, **bom-l-ik** || *fes-l-ik*).

Tam. *pî*-, *pîy*- (*pîy-al*: se fendre, se déchirer, s'en aller en lambeaux, se rompre; *pîy-dal*, *pîy-gei* nom. v. *pîy'*-, *pîy-ttu* *p-podu* v. tr. fendre, déchirer, rompre, mettre en pièces: carder, nettoyer le coton, cf. szék. *pá-cz-ol*: *pîy-ttal*, *pîy-ssal*, *pîyppu* nom. v.).

NB. A *fej-l-ik* (se former) értelem ezen tam. ige-nél hiányzik, de a *puy'*- (1. déchirer, mettre en pièces, carder, arracher; 2. v. n. devenir, exister s így syn. *pay-ilu*- se former, s'exercer etc.) test-vér-alak mutatja, hogy nem külön ige.

fejse (= *fäyçä*: **fész-i** szék. id., cf. **bal-ta**).

Tam. *vássi*, *vátsi*, *váyssi* (erminette, petite hache, doloire). A *vátsi* alak a *vál* (épée, scie, faucille s általában vágó-eszköz) szóra utal. A tam. *kód-áli*, *kód-ári* (cognée, hache etc.) tkp. **kuczor-él** jelentésű s az *alagu* (tranchant) és *ari-* (couper) részek-ből áll.

fek (= *fäk*: *fekü*, *fekü-d*, *fekv-és*).

A rég. **ez-fek** összetét szerint a **fek** (táj, oldal) jelentésű, s így a **fekü-d**- tkp. old-al-ol. Így lett a régi görög *playia* (die Saiten, Flanken) szóból a népnyelvben *playiazo* (oldalolok)-ból «fekszem» jelen-tésű. A **fek** szónak társa a tam. *pakkam* (côté, flanc, partie, place etc.), a melynek éjszakon is van társa.

fekete (= *fäkä-tä*), l. **fakó**.

feki (= *fäki*, *fekély*). Tam. *pakku* (fente, rupture, cicatrice d'une plaie, cf. **fak-ad**).

fel-ed (= *fäl-äd* $\sqrt{\text{fél}}$ tkp. fél-en hagy s így olyan képzet a fél, oldal szóból, mint a tam. *päl-máru*- être non-chalant, diffé-rer etc.).

fel-el (= *fäl-äl* $\sqrt{\text{fél}}$: cf. tam. *maru-morli sollu* tkp. más szót szól).

fen- (= *fän*: *fene-ked-ik*, **fén-kő** pro *fenő-kő*).

Tam. *mun-ei'*- (1. affiler, rendre pointu; 2. détester, se fâcher, faire brave etc. $\sqrt{\text{mun-ei}}$: bout, extrémité, pointe, priorité etc.).

NB. A **fenyeg-et** = **feneget** a **fen-** ige tovább-képzete átvitt értelemben, mint a tam. ige 2-ik jelentése, s így külön gyöknek nem tartható.

fene (= *fänä*: *fenés-ed-ik* = rothad || *rák-fene* || *fene* = démon).

A «**rák-fene**» = tam. *arli-bun* (gangrène): ennek a második része *pun* (plaie, blessure «chair baveuse» excroissance), cf. *pini* (ma-ladie, douleur, affliction, nom d'un démon: *pīnam* carcasse, démon, mert minden baj turániasan egy-egy ördög).

NB. E szóval a finn *peni* (kutya) szót állítják össze a «**fias fene**, **fészkes fene**» alapján és «**farkas**» jelentést akarnak ráfogni! Ekként a tam. *pēn* (tetű) meg *pānei* (macska) is ide tartozhatnék!! Az osm. *fena* az arab *fāni* (múlándó: *fena*, mulandóság) inf. s így szóba sem jöhet.

fenek (= *fänäk*: *fenék* = valaminek fordít-tott fele, alja, utója || *fin-tereg*, *fin-torog*, szék. láb alatt forog, cf. szék. **pinczereg**, lassuskodik és **peny-et**).

fe (fő is)

fecs-eg- (fecs-en, fecsk-endő pro **fer-cs-eg** || *pir-isz-t*-, *parisz-t-oz* pro *pir-id-t*, mert *für-ösz-t* pro *für-öd-t*).

Tam. *píssu-* pro *pírssu-* (faire jaillir, séringuer, foirer, cf. *pírssän-gurlal* sérin-gue: fecskendő tkp. fercsenő kürt = szék. fos-tat-ó $\sqrt{\text{pír}}$, saillie, jet, ce qui jaillit «lait», cf. **fecs-tej**; *pír-idu*- jaillir).

fed-, (*föd*-, *fed-el*, *föd-él*, *föd-ö*).

A **fátyol** szónál látott alakokon kívül itt is vagy öt megemlítendő: 1. *vad-agam* (couverture, peau, manteau: *vatt-udei* toile, habit, cf. man. *wad-an* Decke); 2. *podukku*- (cacher); 3. *pottu-* (couvrir, cacher), *müdu-* (couvrir, cacher); 4. *mutt-äku* (voile, cou-verture, manteau); 5. *pudei-* enterrer, cacher; *pudei-vei* toile, habit, cf. *buda* és *bunda*), mong. *büte-* (bedecken).

fel (föl) l. **fej**.

felhő (fell-eg, föll-eg, cf. homály).

A tam. nyelvben van 12 eredeti szó a «felhő» (nuage) megnevezésére; ezek egy része «fel, magas» jelentésű gyökből, a mások meg «feketeség, sötétség, folt» (cf. tam. *puluŋtei* noirceur és t.-tat. *bulut*, *bolot* felhő) jelentésűek. Szerintem a **fel-hő** a **fel** képzetből való s így a tam. *vil-ei-vu* (croissance... «nuage» $\sqrt{\text{vil-ei}}$ nő, fölfelé törekszik) alak mellé állítható.

fercs-eg, -en stb., l. **fecs-eg**.

fentereg (= *fiutereg*), l. **hentereg**.

ferde (ferd-ül, ferd-it, cf. per-eg, for-og, perdül).

Tam. 1. *puru-d-ä* (mensonge, fausseté $\sqrt{\text{purulu-}}$); 2. *pírlei'*- (*pírleittal*: errer, se tromper, davenir, être fautif, erroné).

fer-ed- (szék. = **füröd-**, *für-dik*; a **merül** gyökön kívül más nincs a tamul nyelvben).

ferg-eteg (förg-eteg) $\sqrt{\text{ireg}}$, **pereg**, **forog**.

ferm-ed- (förméd, fermeszt: forradásba hoz: valakire förméd).

Tam. *'urumi-* (s'échauffer, être chaud, brûler, avoir le coeur enflammé; cf. *urumu-*, *urumu-* gronder, tonner, se fâcher, s'élever).

fersing. A tamul hangtan szerint **felső-ing** helyett.

fer-t (fert-el-em, fert-ez: szennyez, piszkos || förtelem id).

Tam. *parludu* (faute, défaut, détériora-

Mint hogy a **far** (forcsok, cf. for-og), **fenék** (cf. fon-ák), **hát**, **meg**, **utó** szók sok tekintetben æquivalensek: azért a kérdéses szó társai tam. 1. *ven* (le dos), tel. *venuka*, kann. *bennu* (the back, *bennele* behind). 2. tam. *pin* (1. le dos, fin d'une chose, le derrière, cause, raison, grandeur; 2. après, ensuite, derrière; 3. auprès, dans). A tam. szónak az «alj» (adi, aŋi) érteleme csak látszólag hiányzik, mert az «ok» ezt is fedezi.

NB. A tam. *pin* bizonyos mássalhangzók előtt *pi-r* alakú s ezért azt a *píra* (l. far) szóval egy-eredetűnek gondolják, de ez nem áll, a *píra* alak a **forog** gyökhöz, a *pin* pedig a **fon-** (forgat: fonák) gyökhöz tartozik.

fenyő (= *fänö*: *fenyő*, *pálma-fenyő*, cf. tam. *panei*, *panei-maram*, *pennei* «palmier» || *panar* branche d'arbre, arbre dont les branches sont serrées, épaisses).

fes-el- (= *fäs-el*: *fes-l-ik*, *fesl-ett*).

Lehet a **fej-l-ik** ige mellékalakja is, de a **ved-l-ik** igéé is.

fes-t- (= *fäs-t*: *fest-ék*, *föst-ék*).

Dr. GUNBERT a tam. scr. *pust-aka* (liber, codex) szó gyökét, valamint a scr. *pust-*, *püž-* (venerari) igékét a tam. *püsu-* (oindre, frotter, enduire, orner, décorer, laver) ige-re viszi, mert a «könyv» szó a tisztel értelem-ből nem jó ki, míg szerinte a *veneratio* a bálvány szobrok «ékítésével, mosásával» azonos. Ezen tamul gyök mellékalakja lehetne *mussiyan* (peintre, menuisier tkp. a festő), man. *bočo* (Farbe), t.-tat. *boja* (pro *bosa* a tam. hangtan szerint) és mong. *bud-uk* (Farbe: *budu-* färben).

fesz (= *fäç*: *fesz-es*, *fesz-ül*, *fesz-it*).

Tam. *vis-ei* (1. tension, action de bander, ressort, détente, cf. **pecz-ek** toute sorte d'instrumens mécaniques: trappe, piège, levier, cf. feszítő rud: *villu visci-y-erru*- bander un arc etc.; 2. impulsion, impé-tuosité, vitesse, cours, fois s ekkor megfelel a **bezz-en-** «terjeszked-ik» ige-nek)

NB. A M. Ny. N. szótára szerint **fesz-es** a **tágas** ellentéte, voltaképen a **feszít** = **szélesít**, **tágít**.

feteke pro **fekete**.

tion, tache, mal etc.; *parlud-ánavan* homme méchant, dépravé — fertelmes —, *parlud-á-se gäter*, cf. man. *berte-* (beschmutzen), mong. *burt-ak* (schmutzig).

fetreg = fer-t-eng? **feter-eng** (cf. peder) vagy = **fen-tereg**?

fék, cf. scr. *vágá*, tam. *vágei* (bride $\sqrt{\text{scr.}} vác$ száj?). Az igazi tam. szók: *váy-vađam* (tkp. szájmadvag), *mugavár* (arcz-bőr vagy száj), *kadi-válam* (kötő-hurok) stb.

fél ($\sqrt{\text{fál}}$: felez, féle-rész: oldal, táj; faj, minőség, mi-féle).

Tam. 1. *pá-l* (1. moitié; 2. côté, coin, place, lieu, port, portion; 3. kind, sort propriété, caractere etc.); 2. *pá-di* id. $\sqrt{\text{pá-}}$ pro *pagu-* diviser: *appálé* affelé, *ippálé* e-f-felé, *e-ppál-il-um* de tous côtés tkp. mely-fel-ül-is.

NB. Az orosz *pol* (1. sexe, 2. rivage, 3. contrée, 4. moitié) a tam. *pál* minden jelentésével bír, de ezt a tam. nyelvől sanscritizált *bhaga*, *bhāga* (pars) szóból, hogyan hozzák ki, nem értem.

fél- (félék-eny).

Ha a tam. *pílu* (peur: *pílugan* homme peureux timide, **félékény**) s kann. *bilu-* (to fear: *bíli-da* nom. ag.) = scr. *bhēla* (peureux, timide $\sqrt{\text{bhí-}}$ timere): akkor a miénk is odavaló, cf. tam. *vel-gu-* (avoir peur, honte, s'effrayer tkp. fehéred-ik?).

fém (fém-l-ik), 1. **fény**.

fény (fény-el, fény-l-ik, fém-l-ik, fény-es).

Tam. 1. *min* (lumière, éclat, chose brillante etc., *minnu-* briller, *minn-al minnu-dal* nom. v. s syn. *min-ungu-*); 2. *min* étoile, poisson, cf. meny-hal), *mēni* (splendeur, éclat, lustre 2. corps, forme); 3. *pon* (or: lustré, éclat, splendeur) etc.

fér- (bele-fér- = bele-megy, fér-k-ez-ik).

Tam. *púru-* (entrer, syn. *pugu-* 1. bu vagy bú).

fér-cz (férczel: **für-m-öl** pro **füröm-öl**).

Tam. *pur-ei'* (coudre, ravauder, rapiécer, tresser, tisser).

fér-d-el- (cf. szel és szel-del: szék. = elapróz, darabol).

Tam. *píri'* (*pírittal*: séparer, diviser, partager etc.).

fér-eg (férg-es || **per-ge** || por-va).

Tam. *purlu*, tuļu *puri* (ver, mite, vermisseau; *purlu'* être mangé, rongé des

vers, les vers se former . . . pourrir etc.; *purlu-kkei*, *purlu-ttal*, *purluppu* nom. v.).

férj. Ha e szó magában véve = mong. *ere* (vir, maritus), t.-tat. *er*, *ir* id. szókkal, nem világos, hogy mire való a **férj-fiju**, összetétel. Az egyik classicus tam. szó *vettán* (ami, amant, mari, époux) a *vel-* (désirer, souhaiter, se marier) igéből való. Csaknem syn. a *puri-* (désirer, souhaiter, aimer, «faire, produire») ige, a melyből származik a *pur-ušan*, *purudan* scr. *purusa* (vir, maritus) szó.

fésű (fésű-l, szék. *fűsű*, fűsű-l).

Kann. *bācāni* (a comb, fésű $\sqrt{\text{bācu-}}$ to comb). A tuļu *barču* (to comb, *barčane* a comb) alak a tam. *váru* (peigner, arranger) igére vezet. Az eredeti r-es alak a **bár-cs** (cnicus: bogács) fésű növény nevére emlékeztet.

fészek (fészkel-el).

A tuļu *paťtu* (a nest) a tam. *paťtam* (lit, couche, litière des animaux) szónak felel meg, ez pedig a *pađu'* (se coucher) igéből való, a melyből a *pađukkei* (lit, repos, litière pour les animaux) képzet még jobban megfelel, de legközelebbi a kann. *pásige* (a bed) a hogy nevezik az ágyat is.

fi

fi, **fi**, (fiu rég. **fial** is, **fia-tal** és **fijatal**, **fia-dz-ik** || **fió-k**, fió-ka).

Noha a tam. *píllei* (mellékalak *mulei*, *muleiyán*) a magy. szó minden jelentésével bír, mégis a rég. **fial** és **fia-tal** alakoknak megfelelő *paidal*, *paival* (garçon, gamin, jeune garçon $\sqrt{\text{pai-}}$ verdit, zöldül, virul, cf. **faj-**) alakot tartom æquivalensnek. A **fi** összevont alaknak megfelelő látom a tam. *pi* (frère cadet, öcs, tehát a fiatalabb: *em-bi* mon frère cadet, *tambi*: öcscsűk), *saťtam-bi* (maitre d'école tkp. szabály- vagy minta-fi az iskolában) és *attam-biy-án* (mari de la soeur aînée) félékben.

NB. Az ostják *pog* előbb a mong. *baqa*, *boqoni* (petit vagy a toda *mokh* (enfant) szótársa, a finn *pojka-t* pedig a svéd *pojke* angol *boy* szóhoz sorozzák s így nem idevaló.

ficz (ficza, **ficza-m**, ficzam-od-ik || **bicz-ak**, biczak-ol, biczak-l-ik || **bicsak-l-ik** inv. **czibakol**).

Tam. *pisagu-* (*pisagal*: faire une bévue, ne pas réussir, dévier, manquer à, se déboiter, se démettre, se disloquer etc.).

ficz-ka (pro ficzog-a, ficz-ánk, ficz-ánd-oz || **vicz-k-ánd-oz** id., cf. tam. *irumá-nd-iru'*).

Tam. *vissul-i* (1. homme agile, vif. ficzka gyermek; 2. petit oiseau très-agile).

ficz-kó (derék ficz-kó, cf. csit-kó).

Tam. *viđ-alei* (garçon, jeune homme, homme vaillant etc.).

fid-él (hosszú fehér kendő, cf. tam. *pídiyál* belle toile, bel habit).

figy (= *fid'*: figy-el, figy-el-em || **vigya**, vigyá-z).

Tam. *ess-ari'* (avertir, précautionner donner l'éveil: figyelmeztet, *essarikkei* précaution, attention, avis). Ennek első része *ossam*, *ossei* (attention à écouter) helyett állónak látszik, cf. **ügy-el-**.

fi-ka (takony), a **bü** szó mása kicsinyítve, cf. tam. *pi* (bűség) és *mükku-p-pi* (morve).

fil-ing = **biling**.

fil-it = **fal-at**.

fill-en-t = **füllent**.

fincz-os a **ficz** gyök *n-ezett* alakja, mint a tam. *miñsu* (surpasser) pro *misu-*.

finz-os alhangú $\sqrt{\text{fű}}$.

fintereg szék., 1. **hentereg**.

fiñterog a **fitor** *n-ezett* alak, mint **peder** a **peder-ből**.

finyel- (= fonyol) 1. **bony-ol** és **panya** (tam. *pñ-ei*, *pñei*).

fir-ka (ir-ka, firka $\sqrt{\text{fir}}$, fir), tam. *viru-* (dessiner, tracer, tirer).

firk-ol (szék. = farkal és forgolódik).

fir-tat (tkp. forg-at, piszkál: kutatt, vallat || **fürkész**).

Tam. *pír-idu-* (examiner minutieusement, *pír-áy*, *vir-áy* id.). Ezek jelentése «forogva» váj- vagy piszkál. Hogy a perzsa *firus*, *firus-ten* (elad) igére nincs szükség, az világos.

fit-at- (fit-et, fit-el, fity-ész).

Minthogy e szók értelme csaknem annyi mint orrol, szaglász, összevethetni a toda *mit-uf* (nose: orr tkp. a fitó, előre álló) szóval, a melyet Dr. POPE *mitte* (a projection) szóval értelmez. Ez pedig összefügg a következővel.

fit-og (fitog-at, fitog-tat).

A «darú-toll fitog süvegén» kifejezésben

Gróf SZÉCHENYI B. Keletázsiai útja. II. köt.

akár büszkélkedik, akár fennen lobog legyen az értelem, a tam. *mida'* (flotter, surnager, s'élevér pardessus, l'emporter sur etc.) igével egy. Még jobban közelít a **fitog-tat** értelméhez a *vida'* (distinguer, *vida-ppu* nom. v. merveil, projection, ornement) mellékalak).

fitor-it (ferd-it) a **peder-** (csavar, fordít) mellékalakja.

fit-os (fit-oska, lehet a **fit-at** ige töve is, de lehet a **bütü**, **buta** (tompa végűs) is, de az arab **fitil** (pamukból s egyébből facsart gyertya-bél) szóval semmi köze.

fity-eg (fitt-yen, fityma: fity-eg a letörött ág).

Tam. *mudangu-* (se plier, se recourber, être, devenir, perclus, estropié etc., t. i. olyan, a kinek valamely tagja fityeg: *mudang-ulei* crinière pendante, fityegő serény: *mudang-al* nom. v. bambu, a melynek végei fityegnek). A *mud-angu-* és *píd-ungu-* rokonnak látszik, cf. **pitye**.

fitty (fütty: fitty-et hány = szék. pitty-eg-tet).

Tam. *pídir* (claquement de doigts, instant, cf. fittyentésnyi idő = szék. egy micz, egy pittyre).

fiz-et- (fiz-et = leró).

A tuļu *bútu-*, mal. *viťtu-ga-* (to pay) megfelel a tam. *viťtu-* (tuer, tehát ró és végez) igének, a melyet a **bitó** (kivégző) szónál láttunk.

fo

fodor (= bodor; fodros, bodros = **fodor-ka**) a **peder** (sodor) ige mellékalakjának ige-neve.

fog (fog-az: fogas).

Tam. II. *pü* (dent de scie, pointe tranchant etc., fűrészfog stb.). A *pal*, *pallu* = gond *pul-k* (dent) és tam. *pať-kei* (une des dents supérieures du serpent) más gyök.

fog- (1. meg-fog, 2. a késfog, 3. a szava megfogott).

Tam. *vāngu-* (1. prendre, recevoir, accepter; 2. aller, cesser; 3. couper: *vāngi-ppó-* s'en aller, cesser: *vāngi* = a fogó, forceps, instrument pour arracher). A vogul *pü-* (fassen) ide tartozhatik, de a finn *püüden* (fogok), a tam. *pídi'*, *püdü* (saisir etc.) igehez.

fogy- (= *fod'*: **fogy-at-** szék. = végez: foggyatkozás).

Tam. *muđi-* (finir, s'achever, se terminer, pérr, mourir; *muđi-ttal*: finir, terminer, détruire: *mut-tu* pro *muđi-tu* nom. acti défaut, manque, détresse; s ebből új ige: *mut-tu*- manquer), mong. *büte-* id., t.-tat. *bit-*, *bet-* id.

foh-ász (fuhász szék. az istenhez fohász-kodik).

Tam. *pugalu-* (dire, parler, indiquer; mert a fohász-kodó is csak beszél, panasz-kodik), cf. *pug-arlu-* (louer, exalter etc.).

foj-t / **fű-1.**

fok (fok-os, fok-oz stb.).

E szó számos jelentését két, látszólag ellentétes jelentésre vihetni: 1. kiálló, kimagasló rész (saillie); 2. valaminek vastagabb része, mert a **tű-fok** nem a lyukat (tam. *pokku* trou), hanem a hegyes vég ellenkezőjét jelenti, éppen úgy, mint a kapa-, fejsze-fok stb. Ezért ez a **ponk** (kimagasló és bunk-os valami) szó társa s így a *pongu-* (s'élever etc.), *pongal* (saillie) igéből származó tam. *pokkam* (accroissement etc.) alak mása.

fok-ad- (szék. = fak-ad s ennél helyesebb, mert a **Sió**(stb.)-**fok**, mint «kifolyás, lyuk» (tam. *pokku*, *pokkei*, trou \sqrt{pogu} - trouer, percer) értelmezhető.

fokány (szék. víz-hordó kanna). Tam. *pokk-ani* (vase à boire; mortier profond à piler, creux de ce mortier \sqrt{pokku} trou etc.).

fol-d- (cf. kül-d: fol-t nom. acti pro fol-d-t, s ebből új ige: folt-oz).

Az igenélküli tam. *polla-m* (morceau, couture, action de coudre) megfelel a kann. *pol-i*, tuļu *pollu-* (to sew, coudre, varr) igéknek, s valószínűleg ide tartozik a *pill-ei*, *vill-ei* (pièce, morceau qu'on coud à un habit).

fol-nagy (rég. bíró), 1. **fal** és **bír**.

foly- (foly-ó, foly-am || folyam-od-ik).

A kann. *pole*, kuđ *połe* (river) névszók a tam. *polugu-* (l'eau découler, dégoutter) igére támaszkodnak, a hol *oliyal* (rivière, fleuve) alak az *orlugu-* (dégoutter, aller, marcher), mal. *olukkuga* id. igével is, de az *ol*, *ól* (son imitatif) szóval függhet össze. A mal. *puła* (river) inkább az *orlugu-* igéhez tartozik.

NB. A «valahová folyamodás» nagyon a tam. *ólam-iđu-* (appeler au secours, *ól*, *ólam*, 1. mer, flot, 2. bruit, appel au secours, lamentation) fel-fogásra emlékeztet.

foly-at- (a tehén: foly-ár = buja, cf. tam. *poli-* s'accoupler . . . le taureau, le bélier; különben a miénk lehet a **foly-** igéből is, a tam. pedig a *pullu-* s'accoupler ige társa).

fon- (fon-al, fon-at, fon-ák = fordított || **fondor-kod-ik** cselet fon, sző).

Tam. *pinnu-* (tresser, entrelacer, tisser, tricoter, entortiller, embruiller, cf. **bony-ol**, **finy-el**: *pinn-al* ouvrage tressé, ce qui est tressé, emmélé . . . guirlande, réseau: «erreur, embarras», cf. fonákság, *pinnal-mayir*, chevelure tressée, font haj etc., cf. *piin-agam*, cheveux tressés, coiffure).

fonny-ad- (fonnyaszt).

Kann. *ona*, *vona*, tud. *vona-g* (dry: *vonagu-*, kuđ. *vanaku-*, to dry) megfelel a tam. *una'- una-ndu bō-* (se dessécher, faner, *unattu-* sécher, dessécher, *unatt-al*, nom. v.) alaknak. Ebből láthatni, hogy a **fon**, **fonal** szóval semmi köze.

fonyol-og- (szék. = fanyal-og: rossz kedvű, fonyolod-ik az idő), 1. **bony-ol-og**.

for-bát (talio, retributio: forbat-ol).

Tam. *parli-bādu-* (être exposé à la vengeance *parle-bādu*, nom. v. *parli*, vengeance, revanche, culpabilité).

forgács 1. **farag**.

for-og- (**per-eg** || **pör-ög**, **fer-eg**: for-d-ul, for-d-it pro for-d-ul-t; forgolód-ik, szék. se presser || fort-ély || **für-ög**).

Tam. 1. *pur-alu-* (se rouler, se tourner, se vautrer, changer, se dédire, tergiverser, passer les bords etc.: *pur-añd-iru'*-for-d-ul; *pur-añtu-* v. tr. tourner, retourner, tordre, bouleverser, changer, falsifier, tergiverser etc. *puratt-al*, *purattu* nom. v. renversement, roulement, «fraude, artifice, mensonge etc.» **fort-ely** id.); 2. *purlangu-* (être quelque part, lier connaissance, avoir coutume tkp. vhol megfordul); 3. *murugu-* (se tordre, se tortiller, se presser, se háter etc. szék. forgód-ik); 4. *marugu-* (tourner, se rouler, pironetter etc.); 5. *pirli-* (tordre et exprimer), man. *foro-* (sich wenden, spinnen: *for-go-šo-* umdrehen etc.).

I. **forr-** (forr-ong, forró, cf. **verő**: **för-med**; forradal-om).

Tam. *purl-ungu-* (se cuire, bouillir, s'échauffer, être chaud, encolère, se fâcher etc. *purlukku-* v. tr.), cf. man. *burāša-* (aufkochen).

II. **forr-** (forr-ás || forty-og).

Tam. *'uru-* (jaillir, soudre, sortir || *urru-* pro *'uru-tu-*, jaillir, pleuvoir).

III. **forr-** (össze-, meg-, be- forr, szék. **fór** is).

Tam. *'uru-* (les chairs se réunir et prendre).

fos (fos-ik: fos-tató, szék. = fecskendő).

Tam. *posi-* (suinter, soudre, découler, s'échapper, se répandre, cf. **fescs-en-**, man. *fusu-* besprizen).

fosz-lik. Tam. *puy'-* (pro *pus'*- déchirer, arracher, *puy-al*, *pus-al* nom. v. tempête, ouragan dr. CALDWELL püspök szerint = fosztó, romboló), tkp. a **fej-1-ik**, **fes-1-ik** igék alhanguja mindkét nyelvben.

fő

főcscs-en = **fecscs-en**.

föd = **fed**.

föl = **fel**.

föl-d, **fő-d**. (Tam. 1. *man*, *man-dalam*, la terre; 2. *nil-am*; 3. *purludi* vagy *pürldi*, dust, earth; 4. *vai* the earth, *vaiy-am*, *vaiagam* id.; 5. *vaiy-al*, campus; 6. *kar-lani*, ager; 7. *padugei*, vizenyős föld = szék. **pad** id.; 8. *pālei*, terre stérile etc.).

A tam. *rl*, *l* és *l* noha különböző, mégis váltakozó hangok s ezért a tam. *purludi*, *pürldi* (dust, earth) szó a magy. **föld** szó mása. A finn *maa* (terra), a tam. *man* társa, így a **pel-to** lehet a svéd *fäl-t* (campus etc.) szó. De a magy. **föld** (terra) nem lehet a gem. *Feld* (campus) szó, hisz a sok tekintetben nálunknál magasabban állott ősök csak meg tudták nevezni a taposott földet! A tam. nyelv a csaknem tuczat számu szóval sem elégedett meg s még vagy fél tuczat scr. szót (mint *pü*, *pü-mi*, *puvi*, *tarei* stb.) kölcsönzött.

förgeteg / **förög**, 1. **forog**.

fősvény (fősvény-kedik). Tam. *pisi-ni*, *pisu-ni*, *pisun-an*, avare, chiche, tenace \sqrt{pisu} -, se coller, *pisu-pisan-*, être gluant,

se coller; *pis-in*, gomme, résine, glu, poix: a ragadó, tapadó vmi).

föv-et 1. **fő**.

fővény (szék. arena $\sqrt{fő}$, főv. tkp. az égető, úgyan így nemcsak a lat. ar-e-na \sqrt{areo} , ar-deo, hanem a tam. *man-al*, sable szó is az *an-al*, feu, *man-avei*, foyer, tűzhely szókkal függ össze).

fő (= *főö*)

fő = **fej**.

fő-, ($\sqrt{föv}$, **fő-1**, **föv-et**: v. trans. **fő-z**, **föz-et**; **föv-ény**).

A magy. **fő**-v. intr. alakkal egy a tam. *vē-*, *vēgu-* (v. intr. brûler, bouillir, cuire, être chaud) a «**föv-i** az ételt» v. tr. alak = tam. mal. *vēvi'*- (faire cuire, bouillir, brûler); a **fő-z** v. trans. = kann. *bēy-isu-* (v. tr. to seethe); man. *fuye-* (v. intr. kochen).

NB. A mong. *butsal-*, n.-mong. vulg. *busul-* (v. intr. sieden), t.-tat. *piš-*, *peš-* (v. intr. être cuit) nem lévén = **fő**, **föv** intr. alakkal, legfőlebb a *bu*, *pe* (jap. *fi*, tűz, nap, kann. *bis-alu*, the sun) gyökkel tartozik ide.

fránya, **feránya** (syn. fene, cf. tam. *vira-nam* = skr. *vraṇa*, plaie, blessure, ulcère, mal etc.

fu

fur- 1. **fúr**.

fura (fur-csa). Tam. *kōr-ani* (chose curieuse, grimaces tkp. horgadás, fintorgatás s így a magy. szót a for-og, fer-eg, fer-de gyökhöz kell számítanunk).

fuv-al 1. **fú**.

fú (*fú*)

fú- (fúj: fuv-al-kod-ik || fi-ng tkp. **fi-ng**).

Tam. *vin-gu-* (*ving-al*: s'enfler, se gonfler, grossir, cf. *bē-ka*), man. *pingse-* (aufgetriebenem Leib haben, cf. kínai *fūng*, Wind).

fú-1 (fúl-ad: fül-t = fujt, fojt-t).

Tam. *pułi'*- (*pułi-tal*: être gêné, res-serré à l'étroit; s'aigrir, être acide, aigre, fermenté etc., cf. fojtós alma).

NB. Ha a magy. **fú-1**, a t.-tat. *boγ-ul-* (être étranglé, étouffé) szenvedő alakkal egy volna: akkor a gyök a **boγ**, **boγ-oz** volna, mert a t.-tat. *boγ-* (étrangler, étouffer) = mong. *boγo-* (lier-

nour) igével, a melyből *boyo-mi*, *bóyo-mi-la* (étrangler, würgen).

fül-ák (fulánk vagy fül-ánk).

Tam. *mul*, *mullu* (épine, piquant, épingle, arête de poisson, éperon, pointe d'aiguillon etc., cf. *mül-am* commencement, origine, racine \sqrt{mu} , *mü-* avancer), man. *bula* (Dorn), mong. *büli-* stechen).

fúr, fur (fur-a-kod-ik, fur-dal; furu).

Tam. I. *pórl-* (*pórl-dal*: fendre, fouiller: *pórl-mugam*, cochon tkp. furó arcz: *púr-lei*, *púrlei* trou, guichet, furat, buvó lyuk); 2. *'uruvu-* (percer, pénétrer, transpercer), t.-tat. *bur-* id. *bur-ju*, mong. id. (*fur*).

NB. Nehéz megmondani, hová tartozik a *furkó* és *furkós* bot, valamint a tam. *purludu* (le gros bout, le bas d'une flèche) szó.

fúrulya (furuja), cf. tam. *púrigei* (longue trompette), mong. *büriye* id., t.-tat. *bura* id. $\sqrt{fúr}$, mert a *furulya* az üreges, furt vlni. A tam. *púrl-kkai* (trompe d'éléphant: fúrt kéz = üreges kéz).

fút- (fút-am, futam-od-ik, kifútja = elég; fut-tat).

A kann. *ódu-*, *wódu-*, kud. *vodi* (to run) alakok megfelelnek a tam. *ódu-* (courir, couler etc. *ódu-al*, *ódu-gei*, *ódei*, *ót-tam* pro *ódu-tam* nom. v.) alaknak. Azonban a magy. *fút* igazi társa a tam. *pódu-* (aller et venir «passer, être suffisant, satisfaisant, capable etc.), mert az előbbi alakok mellé jöhet az út-fut-, l-ót-fut- ikerített igék elseje s a mong. *ot-*, *od-* (aller, marcher), cf. *út*.

fü

függ- (= csügg, csüng : függ-ed, függ-esz-t).

A *csügg-*, *csüng* igénél láttuk, miként lett az anyagi *függés*-ből szellemi lehangoltság: ezért nem lehet felötlő, hogy itt éppen az átvitteles értelemnek megfelelő tam. *éngu-* (languir, dépérir, regretter, être chagriné, affligé, craindre, désirer etc. *ékk-am* nom. v. langueur, stupeur, anxiété, affliction, chagrin, grand désir) alakot hozzuk föl.

fül (fül-el, fületlen, cf. *had-la-va*).

Tam. *al*, *vał* (oreille, cf. *vál-á-mei*, surdité, silence, inutilité : fületlenség).

NB. A vog. *pál'* (oreille) még közelebb áll a tam. alakhoz, de cf. magy. *fésű* és *fűsű*.

füll-ent (fillent).

Tam. *puługu-* (mentir — impudement, . . . se vanter, cf. *pułuwam*, fraude, tromperie).

füröd = fered l. **merül**.

fürész (fíresz, fűresz-el).

A tam. *ir-vál* (serra tkp. írtó él az *ir'*-tirer, arracher, couper, fendre, scier etc. igéből, azonban a miénk lehet a *pírí'*-séparer, diviser, partager, vagy a *píru-* déchirer) gyökből is.

fürge (fürg-encz || virg-oncz id.).

Tam. *porukku* (mot imitatif de vitesse, *porukk-ena*, à la hâte, cf. *virei-*, se háter s'empresser, être ardent; *vireivu*, hâte, presse, vitesse).

fűrkész l. **fír-tat**.

fűr-t. Tam. *pur-i* (toron, corde, «rouleau» etc. a forog, *purału-* igéből, mert a tam. *surlí*, *surutteí*, *surliyal*, boucle, rouleau etc. szók is a *sírül*, *surul* igék megfelelőjéből valók).

füs-t (nom. acti: füst-öl stb.).

E szó legközelebbi társa a japán *fusu-be* (füstöl) s ez egygyökű a tam. *posu-ngu-* (être brûlé, rôti, grillé «noirci, roussi» etc.) ige, mert a tam. *pug-ei* (fumer . . .) hasonló jelentésű.

fütyök = bütyök.

fütty (fütty-öl).

Tam. *'is-ei*, *is-al*, *'issu* (sifflement, coup de sifflet: *i. kofttu-* = t.-tat. *is-kir-* siffler), man. *fiča-* (blasen auf der Flöte: blasen der Wind).

fű (füü)

fű (fűv-es, fűv-el).

A tulajdonképi tam. *pul* (herbe, gazon; palmier) szó is azonosítható, mert sok vég *l* nálunk = *v*, azonban közelebbi alak a *vi* (fleur).

fül- (fül-ed, fű-j-t pro fül-t).

Tam. *mülu-* (s'allumer, prendre feu, s'enflammer, cf. meg-füled a boglya stb. *müftu-* pro *mül-tu*, v. tr. allumer, attiser, entretenir le feu, fűjt, fű-t, szék. fűtt, — exciter la haine, cf. szit), man. *file-* (sich wärmen).

fülke, cf. tam. *mül-ei* (coin, récoin).

fűrj. Tam. *púrl*, *púrl-an* (perdrix: *pál'*, caille; *kurum-búrl*, coturnix).

fűsű = fésű.

fűz (fűdz, fűz-ér; fűz-fa, fűz-ó fa).

Tam. *vis-i'* (lier, attacher: *visi*, lien, courroie de tambour; lit, mert a syn. *kaft-il* szó is = kötél, kötött hely), तुलु *piži-pi*, kann. *poseyu-* (to twist).

Ga

gab-ancs (gebe ló), l. **gebe**.

gabona (les grains).

A szláv *gobina* (abondance de fruits) magyarázattal aligha meg van fejtve e szó, azért cf. tam. *kambu* (panicum grossarium) és *un*, *unavu* (eledel).

gabógya (= *gabód'a*, gabógyás, féleszű, cf. tam. *kabódi* avengle, vak).

gacs (gacsiba), l. **kacs-iba**.

gacz (szék. kegyetlen, szigorú, kemény s így nem egy a **gaz** szóval).

Tam. *kođum* (cruel, féroce, rigoureux, dur, violent, barbare . . .), cf. osm. *kuduz*, *kudurmış* (enragé).

gagó (gólya), tam. *kanga* (héron, tkp. magas, s így a **hág**, **gang** gyökhöz tartozik).

gagya stb. = **gatya**.

? **gagymat** \sqrt{orosz} *gad-* avoir mal au coeur, gâter, salir etc.).

gagy-og, tam. *kađu-gađu-* (murmurer, cf. gügy-og).

gagy-os (ittas), l. **gügy-i**.

gaj (szék. = göröngy), cf. tam. *kárl* (caillou, gravier).

gaj-d-ul = kaj-d-ul.

gal-acs (golyócska), l. **golyó**.

galagyal (galaty-ol) = **kalatyol**.

? **galád**, cf. **kalóz**.

galáz (szék. vízparti giz-gaz, cf. tam. *kał-ei*, burján, gaz, mauvaise herbe).

I. **galiba** l. **kaliba**.

II. **galiba = kuliba**.

galló (gallóka: hinta, cf. tam. *koła-gola'* chanceler, balancer . . .).

galy (ág: galy-ab-it: ágakból fon, csinál stb.).

Tam. *kilei* (branche d'arbre, rejeton || famille, foule, troupeau, cf. **köl-es**, **gulya**).

gamat (szék. gamat-étel = undorító étel; gamat-ol, vlmivel tisztátalanul, undorítóan bánt). Tam. *kumattu-* (avoir des nausées, du dégoût, avoir envie de vomir, regorger, abhorrer: syn. *uwałtu-*).

gang (gang-os; fejét hágóra, magasra tartó, büszke, gangos-an).

Tam. *kaŋgu* (élévation), mong. *ᠵaŋᠭai* id. *ᠵaŋᠭai-* (s'ilever), man. *kaŋasita-* (sich brüsten: *kaŋ-na-* von einer Mauer aufs Pferd steigen). A tam. *kaŋ-al-al*, *kaŋ-an-ral* (élévation) igéje *kaŋalu-* hiányzik, cf. **kengy-el**.

gar (szék. *góg*: nagy garral).

Tam. *keru* (orgueil, arrogance).

garabó (garaboly: kerek gömbölyű kosár).

Tam. *karappu* (espèce de panier pour prendre le poisson).

gara-boncza (garabonczá-s, latinositva garabonczia).

A tam. *karu-núl* (traité des enchante-mens); *karu-vittei* (magie tkp. **fekete tudomány**) szók odautalnak, hogy a magyar szóban a *vittei*, *núl* (science) szók helyett a *paŋda* (science) szó áll.

gara-gulya (= szék. lábka: grallæ).

A M. Ny. N. szótára szerint «magas gólya» volna, de lehetne **gar-ol-** (átkel, átgázol) ige tövéből meg a **kelő**-ből való ikerítés is).

gar-ancs (garangyag), l. **gur**.

garasz-ol- (szék. a **giriszel** társa).

garat (1. torok-, nyelő-cső; 2. a malom garatja).

Tam. *karluttu* (cou, gorge, cou d'un vase).

gariga = karika (mong. *ᠵariᠭa* Ring, Reif).

gar-ol (átkel, keresztül megy s így a **har-ánt** szóval egy-gyökű a mong. *ᠵar-* über ein Fluss setzen, ige értelmében).

gatya (gagya = *gad'a*, gagyás).

Tam. *kuđukki* (culotte qui descend jusqu'à la cheville).

Lehetne a *kaftu* (köt, ölt) ige mellék-alakjából is, de valószínűbb, hogy olyan hangutánzó mint a **bugyogó**, cf. tam. *kuđukku-kkuđukku-en-* (faire du bruit, faire glou-glou etc.).

gaz (1. gyim-gyom, giz-gaz; 2. piszok, szemét és a székelyeknél csupán ez az érteleme: gaz-ol, begazol).

Tam. *kas-á-gulam* (tas de fumier, tas d'ordures: gaz-halom). Ennek első része *kasei* szemét jelentésű kell hogy legyen; ez pedig a *kasa-đu* (faute, tache, bassesse, méchanceté: gázság) szóval egy-gyökű.

? **gazda**. Azzal, hogy az illir nyelvben *gázda* alakban előfordul, semmi sincs mondva s legkevésbé megfejtve. A tam. *gudi-ttanam* (gazdaság), de a *gazda vittu-ttaleivan* (tkp. vitykó-fő).

gaz-dag (rég. **kaz-dag**, úgy képezve, mint **hi-deg**).

Tam. *kadi'* (croître, abonder, grossir, exceller, se distinguer . . . , *kalviyilē gaditta* tudományban gazdag).

gá

gá-gog-. Tam. *kágu* (voix coupée).

gáncs (gancs, kancs: akasztó, akadály és semmi egyéb).

Tam. *ká-nsi* (crampon, crochet, agrafe $\sqrt{ká}$ - garder, défendre, tenir . . .).

gánya (sővény- vagy túske-kerítés: gány-ol).

Tam. *kan-ei-y-an* (forte haie qui sert de clôture, forêt servant de défense etc., *kanei* flèche, bois de flèche, manche, maladie qui fait maigrir les enfans, tehát a *kan-ei* jelentése vékonyosság, vékony, sovány vessző).

gát (gától).

Tam. *kattu* (lien, liaison, digue, empêchement etc. \sqrt{kattu} -, a miénk olyan nom. v. mint a tam. *pádu* a *pádu*- igéből).

gáz-ol- (gázoló).

Tam. *kaða'* (passer, traverser . . .), mong. *γatol-*, *getöl-* (passer, traverser la rivière . . . ; *γatol-γa* gázló hely), man. *γetu-* (über etwas hinweg fliegen, kriechen, vorübergehen), t.-tat. *gäč-* (passer, traverser).

ge (gä)

geb-ed- (geb-esz-t, gebe, cf. **keb-el**).

E szó legalább a székely használat szerint nem **görbedés** jelentésű, mint a M. Ny. N. szótára mondja, hanem **dag-adás**, **puffadás**: gebed az ujj, gebed a vizes kötél, gebed, kigebed a szem, gebed a megdöglött állat, a miért is a tör.-tat. *gebe-r-* (megdöglök tkp. megpuffad: *gebe* enceinte = hasas, dagadt) s a magy. **gebe**, **gabancs** a döglenni való ló stb.

Tam. *kavi-sei* (tumeur, enflure), mong. *köb-ki-* (s'enfler).

gede (= *gädä*: gedél, gegyél: a **kegy** változata).

gerj (= *gäry*: gerj-ed = gyúl, gerj-esz-t).

Tam. *'arl-alu-* (brûler, s'enflammer, se

fächer . . . , *arl-arru*, *arlaTTu* v. tr. brûler, allumer etc., cf. **eri** feu, mong. *ger-el* lumière).

geszt (= *gäct*: keménység, geszt-es, cf. tam. *ketti* dureté, solidité, l. **hat**).

ge (gö)

gebi-cs (dim.), kann. *gubbi* (sparrow, vereb, cf. tam. *ku-ru-vi* id.).

gedu (gida, gedö, göde, gödölye dim. = kecske-olló).

A tam. *vell-ätu-kkutti* (hædiculus) szóbeli *kutti* az osm. *kuzu* (agneau) társa s a **kicsi** gyökhöz tartozik, de ismerve az ös szók sokértelműségét, ide vehetjük a tam. *kid-äri* (jeune vache) szót is.

gel-im (= kalangya s így ennek rokona).

† (*gemia*, *gimea*, a görögöböl lett osm. *gemi*, hajó szó szlávok alakja.)

? **gereb-en** (affinoir, orosz *greben* peigne, affinoir, cf. tam. *kirambu* racler, ratisser, orosz *griabli* râteau, magy. gereblye).

gerely (cf. tam. *kiri-su* poignard).

† (*gerezd* szöllő-gerezd=fürt, orosz *grozd*, *grezn* grappe de raisins.)

ger-incs (gerincz, girincz, girind: rovatok, érdesség, minőt képeznek a «colonne vertébrale» egyes szurós csontjai, kivált a **ger-nye**, sovány embernél: innen a hegy-lánczok rovatkoltsága).

Tam. *karukku* (dent d'une scie, d'une faucille, dentelure, reczesség, csipkesség . . . saillie, bosse . . . , cf. hegygerincz; tam. *kurukku* chardon, a csipkés érdes növény, cf. tam. *mull-an-dañdu* colonne vertébrale tkp. **fulánk**, túske-oszlop, cf. man. mong. *ker-či* (couper, tailler). Tehát nem a szláv *greben* (fésű) szó rontása egy füst alatt a **gereben** is, **ger-incz** is, meg a **gernye** is, mert a **gerincz** még az azonos orosz *γrebet* id. szóból sem jő ki.

gé

géd-el-eg- (nyomorog, tengőd-ik s így a **szé-d-el-eg** változata, cf. tam. *këdu* ruine, corruption).

gége (góga, guga, gégés: hangos torku, cf. tam. *käg-uli* son guttural, ton bas; az *uli* az *ol* «hang» értelműnek látszik).

gém (a görbe «káva» nyaku madár s azután a hasonlóság miatt a **kut-gém**, cf. tam.

ká, *kávu*, *kávaði* a két végén megterhelt ruganyos rúd, a mely a vállon úgy fekszik, mint a **gém**, cf. **kám-va**, **káva** a kút-ágason).

gémb (gémb-el, **zsémb-el**).

Tam. *kembu-* (crier, vociférer, rugir, tempéter, s'irriter, s'élever; *kemb-al*, *kembu-dal* nom. v.)

gémb-er-ed-ik- (gimber-ed-ik, giber-ed-ik, **gömb**-alakulag zsugorodik. $\sqrt{Lásd}$ **gömb**, **gomb**, **göb**).

gézen-gúz = **giz-gaz**.

gi

gib-er-ed-ik- (gibb-ed, csomóba zsugorodik) = **göb-ör-ödik**.

gida = **gedu**.

gili (gerle, cf. **külü**).

gili-b (zsilip, zseléb, cf. tam. *kułumi*, *külümi* écluse).

gil-incs (szék.) = **kilincs**.

gimb-er-ed-ik (l. **gömbör-öd-ik**), \sqrt{L} **gömb**.

giri-ny (görény).

Tam. *kiri* (mangouste, espèce de furet; mong. *kürene*, man. *kürene* iltis, cf. t.-tat. *küzen*).

gir-isz-el- (szék. = karczol).

Tam. *kir-issu* (son de la crécelle, «du poinçon à écrire» etc., *kirissu-kkiriss-en* faire ce bruit).

go

gog-ány (hegyek neve, szék. kokány föld, kokány ország = hegyes ország).

A Tam. *koñgu*, *kong-am* (hegy-vidék) a *kangu* (élévation) szó mellékalakjának látszik s így a miénk is inkább oda való, mint a **kuka** alakhoz.

? **gogyola** (= *god'ola*: golyva, cf. scr. *gudula* goitreux).

golyó (gal-acs, cf. szék. **gulya**).

Tam. *kułiyam* (globe, boule, syn. *kułigam* balle, *kólam* boule, balle, globe, sphère).

gomb (gomb-os, gomb-oly-ag, gombó-cz || **gömb**, **gömb-öcz**, **gömb-öly-eg**, **gömbö-lyü** || **gömb-ör-öd-ik**, **gimb-eredik** stb., en général «Rondeur»).

Tam. 1. *kamb-alam* (cucurbita, tök, teke, a gomboly-ag, a gömböly-eg, cf. *kom-małli* cucurbita citrullus); 2. *kombu* (noeud de la racine du gingembre, cf. gumó, **gümö**); 3. *kumb-am*, *kumb-a-l*, *kumbi* (l. **homp**,

komp); 4. *kimb-uri* (épaulette, ornement en bosse, pommeau etc., cf. gom-oly); mong. *γombi-* (aufwickeln etc.).

NB. Az illir *gumb* (bouton) új-gör. *kumbi* id. (= ó-gör. *kom-bos* Band, Schleife?) árva szóak alapján az oly számos ágú magy. szót szláv-áryának tartani nem lehet. A scr. *kumba* (vas, urna, tumor) alak pedig = tam. *kumbam*.

gom-oly (gomoly-a, gomoly-og, gomoly-it || **gom-ó** = **gum-ó**, **gümö** stb.).

Tam. 1. *kum-irl* (chose ronde, globe, boule, cf. **ló-gomolya**, mong. *γomol* id. . . bouton, cf. **gomb** boule d'eau, pommeau, roseau, cf. t.-tat. *kam-iš* id. . . enflure; *kum-irl* s'arrondir, être rond, sphérique; *kum-it-ti'* pro *kum-irl-ti'* s'agglomérer, s'arrondir; *kum-irl-i-*, *kum-il-i* s'élever en boules, cf. **gomoly-og** a füst stb. || *kum-małtam* dôme, voûte, cf. **kup**); 2. *kommaði* (melon d'eau, cucurbita citrullus: a gomolya, gömbölyü alakú; *kom-mei* boule, bolle, cercle, mamelle, melon d'eau, beauté, jeunesse: az a mi gomoly, gömb-alakú || cf. *kum-i* accumuler, cf. orosz *kom* masse, pelote).

gon-d (nom. acti, gond-ol, gond-os stb.).

Tam. *'unnu-* (*unnu-dal*: penser, considérer, faire attention, observer, soigner, cf. tam. *udaru* = *kudaru-*), man. *gön-i-*, *gu-n-i* (denken), t.-tat. *kün-el* (nom. v. cœur).

gongy (= *gon-d'*: gongy-ol, gongyol-a || **göngy**, **göngy-öl**, **göny-öl** id. pelotonner etc.).

Tam. *kañdu* (1. peloton, fusée de fil; 2. goitre, mert ez is gongy, gomolya). A mint a tam. *kuñdu k-kattu* (paquet rond: gongy-köteg) mutatja, mindkét részről a **gönd-e** szóval áll rokonságban.

? **gonosz**, cf. orosz *gnuç-niy* détestable).

gorny-ad = **görnny-ed**.

goz (rég. Petur-goz, erdő, cf. tam. *kädu* erdő).

gó

I. **góbé** = **kópé**.

II. **góbé** = mong. *γobi*, l. **kop**.

gocs, **gócz**.

Az ilyenféle használat «a gócz alatt ül = a sod alatt ül» a **kuczik** (kuczko) szóval nem járja s így ezt amattól el kell választanunk s a tam. *kółt-am* (1. cour-

bure, voute; 2. place où l'on brûle les morts $\sqrt{kódu}$ - brûler...) mellé tenni a **gócz** szót.

gó-g (góg-ány = **gócz** szék.).

Tam. *ká-ngei* (chaleur $\sqrt{káy}$ - brûler, cf. man. *çó-k-ta* heiss sein).

gólya, gója (= szék. kosz-ta).

Ha tisztán tudnók, hogy a népies **gója** szó eredetileg is **gója** volt, a tam. *koyy-adi* (kosz-ta, hosszú-lábú) mása lehetne. A **gólya** alak valószínűleg az általában szárnyas állat jelentésű kann. *kóli* szó másának látszik.

góro (nagy, magas, syn. **hóri**, cf. **óriá-s**, cf. *kúru*- grandir, s'accroître; *kúr-ei* toit de chaume, cabane; *kóri* magasin, grenier, hangar, magy. **gór-é** id.), cf. man. *çoro* (entfernt, mert **hosszú, távol, magas** æquivalensek).

gö

göb (csomó, púp, syn. gumó, gümö: **göb-ör-öd-ik**, giberedik; gibb-ed).

Tam. *koppu* (1. branche d'arbre = kombu; 2. cheveux de femme noués «en chignon» **göb-öt köt**).

göb-ecs = **kövecs**, l. **kav-ics**.

göb-e (göb-ecz, göbe-dék, göbé-s: kimélyített, üreges).

Tam. *kebi, kevi* (antre, caverne; fosse, trou, man. *kobi* hohl).

göb-öly (göb-öly), l. **köv-ér**.

göb-ör-ödik $\sqrt{göb}$.

göbre. Tam. *koppari* (marmite, cruche etc.).

göcs (nodus). Tam. *kud-ei* (bout, bas d'une flèche, bouton, lacet, noeud coulant).

göcsör (göcsöre, göcsör-öd-ik = gözsör-öd-ik = kuczor-od-ik).

gócz-ke (pro *göd-ke*), l. **göd-ör**.

göd (göd-ke, göcz-ke, **gödör**, hibás *n*-ezéssel: **gönd-ör**).

Tam. *kud-ei* (concavité, chose creuse || *kud-öri* incision pour mettre de remèdes, fente..., *kud-ei* creuser, excaver..., *göd-rösit* || *kud-á* cavité faite par alluvion, coin, golf, baie || *kud-ávu* cave, caverne), kann. *goft-aru* (concavity, hollowness, cf. **kot-or** stb.).

gödény (man. *utan, katan, kótan*, mong. *çotan*).

Tam. *kadá, kúrlei-kkadá* (pélican).

gögy (= csecs, kinövés, fa-gögy || **gügu** = púp, domó).

Tam. *kongei* (mamelle, noeud d'arbre, man. *çuzu*, mong. *kökö, kükü* mamelle). Egyik eset, a hol *gy* = *g* és nem *d'*.

gögy-ög l. **gagy-og, gügy-og**.

göncz (göncz-öl).

Meglehet e szó **sark** (hátsó rész) értelemben vagy a tam. *kundi* (le derrière, *kundi-l* dos, le derrière) szó társa vagy a *kudi* (talon, partie postérieure) *n*-ezett alakja **göcz** helyett.

gönde (gönd-öcs: rond, ramassé, trapu, ventru).

Tam. *kundu* (boule, globe, balle de fusil, boulet de canon: poids de pendule: testicule des animaux, mâle, étalon..., cf. **mony-as** és **konda, kan**: *kund-üsi* épingle «gombostű» || kann. *gunđu* rond, circular; *gundi* tuļu *gonđi* button = gomb, a gönde valami). Ide valók: tam. 1. *kund-al* (gros, rond, ramassé: *kund-ali* le derrière: a gönde, a topos rész; *kundi* le derrière, postérieur, coeur, foie, rognon, frai: a monyuru, gönde részek; *kundi-l* syn.); 2. *kenđu, kenđei* (k. *kkál* gras de la jambe: a lábszár gönde része: láb-ikra, mert a tam. *kundi* = hal-pete szlávosan **ikra**).

gönd-ör = **kondor**.

göngy l. **gongy-ol**.

gömb stb., l. **gomb**.

gör- (gör-ög, rouler: gör-d-ül, gör-ge-teg, gör-öncs, gör-öngy = a **gur-ul-ó**, l. ezt). **gör-be** (girbe-gurba, görb-ed, görb-ül, cf. **hor-og**, her-v-ad, gör-ny-ed).

E szót úgy gyorsan **görb**-ként elemezve a szláv **kriv** latin **curv** miatt áryának lehetne nézni. Azonban a **gör-b** olyan nom. verbale, mint a tam. *kurli-ppu* (horp-adás) vagy magy. ter-p (ter-p-e) stb. E szerint a man. *kur-bu* (sich hin und her wenden, ide-oda görbed) 2-od képzet, a mong. *çor-bo-i* (gekrümmt sein) 3-ad képzet, mint a magy. **gör-b-e-d**. Tehát a szláv **kriv** nem gyök. A tam. *kur-angu* (se courber, se plier), l. **hor-og** alatt.

gör-cs (nodus, asperitas 2. átvitt értelemben spasma: görcs-ös = bütykös stb.).

A szláv rímre meg van adva a felelet a **kor-cz** nom. acti-nál, itt csak az ott lát-

Hogy a **göz** és **hő** egy alapértelmű, mutatja a tam. **âvi** (chaleur, vapeur, exhalaison, vie, ame, cf. az árya *pára* = göz. lélek, élet).

gu

gub (gub-a: golyó, szék. a szem gubája; **gub-acs**, gub-ics, gub-ita, gub-ó: gub-b-ad = csomolyodik).

Tam. *kuv-adu* (boule, globe, corps rond; *kuv-ei* boule, balle, tas, foule, colline $\sqrt{kuv-i}$ - s'arrondir, s'accumuler etc.).

gub-a (manteau, tam. *kuppa-yam* l. kab-át). **gucsma** = **kucsma**.

gucsmi (szék. = konty).

Tam. *kuđumi* (touffe ou boucle de cheveux du sommet de la tête... cheveux d'homme, sommet).

gucs-m-ol (becsmérel, gunyol, cf. tam. *kuss-am*, calomnie).

gugg-ol- (gugor-og 2. guny-ol, l. ezt).

Tam. *kukku-* (*kukk-al*: s'accroupir, cou- ver), man. *gugure* id.

gügy (= *gud'*: gügy-og: **gügy-i, gügy-ü** folyadék, mely a torkon gügy-og *r*-ezve **korty-og**).

Tam. *kuđu-gudu* (glou-glou, bruit de l'eau etc. qui s'écoule par un goulot étroit: *k.g-en*- vagy *kuđu-gudu'*, vagy *kuđu-kku-kkudukk-en* faire glou-glou, murmurar, gügy-og, gagy-og, gügy-ög || *kud-i*, boisson, ivresse, ivrognerie, action de boire, cf. **gagy-os**: *kud-i'*- boire, absorber).

Ime a nálunk neveltségcsnek tartott szó mily fontos a tamul-féle nyelvekben!

gügy-or-og (gügyorló = kutyor-ló s így nem a guggol, gugor-og-hoz, hanem a **kucz-orog-** alakhoz tartozik).

gügyor (két hegy közti völgy; tehát a **gödör** társa).

guja (szék. pro gulya' = kusza, cf. tam. *kür-lei* chose écourtée, sans bout, sans queue etc.).

† (**gulács** kopasz, orosz stb. *gol-ty*, nu, chauve \sqrt{gol} -, reaser).

I. **gulya** (gulyás: tam. *kulam*, caste, race, famille, classe «troupeau d'animaux de même espèce» $\sqrt{skr. kul}$ - colligere, cognatum esse).

II. **guly-a**, (szék. teke, golyó, hólyag = da-ganat, gulyádzik = dagad, l. hólyag).

ható tam. *kur-andu-* (korczosodik) mellék-alakjait tekintjük.

Tam. *kar-a-du, kar-adu* (noeud d'arbre, protubérance sur le tronc d'un arbre, cheville de pied, mert a **boka** is csak bog... aspérité, inégalité || *kar-anci* noeud, jointure de la canne à sucre, du bambou etc.), cf. kann. *karadu* (rough, *kara-ku-*, to be rough).

görény l. **giriny**.

gör-ny-ed- (gorny-ad, korny-ad).

Tam. *kirlan-du-* (être affaible par l'âge, chanceler de vieillesse).

görög- (szék. a disznó hangja: gör-g-et = mennydörög).

Tam. *kur-ei-* (faire du bruit, retentir; rendre un son inarticulé, aboyer: *kur-al* voix, son, bruit, gosier, son guttural, cf. t.-tat. *görül-tü*: zaj, mennydörgés).

göröncs (göröncz, göröngy), l. **gur-og**.

görv-ély, cf. tam. *kuru-ppu* (bouton, rougeur, furoncle \sqrt{kuru} '- avoir des boutons).

göt (**göt-e** szék. korhad: **göt-hő**, nyavalya, göt-hő-s).

A t.-tat. *kötü* (rossz) szóval együtt a tam. *keđu-* (*ködü-* se gäter, se corrompre, pourrir, périr etc.) ige *keřta* (gáté, ruine, mauvais) múlt idejű alakjához tartoznak. Man. *gotu-çun* (verdorben).

gözü (**güzü** mong. *küse-ge* = t.-tat. *küse* rat, cf. tam. *ko-n-du-* ronger le rat, l'écreuil, becqueter, mordiller).

gözs-ör-ög- (a **kucz-or-og** mellékalakja).

gö (göö)

göb-öly l. **kövér**.

gö-g (orgueil = tam. *ko-rļu-kkei* id., l. **köv-ér** szó alatt a keletkezést).

gölye (göje szék. emse disznó, a **gönye** alak miatt a scr. *ghöni* sus, porcus szó társa).

gö-z (göz-öl, gözös stb.).

E szót helyesen elemezte a M. Ny. N. szótára **gö-z** vagy **hő-z** alaknak, mert ez teljesen olyan képzet mint a tam. *ká-ssu* pro *káy-ssu* chaleur, ardeur: *kássu-kkuppi* alambic pour la sublimation: *k. nir* eau chaude, *k. uppu* sel produit par l'évaporation de l'eau salée tkp. **göz-só** $\sqrt{káy}$ -brûler..., *ká-ngei* chaleur, *ká-ndu-* être brûlé, trop cuit, *káy-am* air etc. || *kódu*-brûler, *kód-ei* chaleur etc.

gumó (= gümö), l. **gom-oly**.

gur- (gur-og, guriga = szék, karika : gur-ul, gur-it || gör-ög, gör-d-ül, gör-ge-teg : gör-öncs, gör-öngyeg || gar-ancs, garangyag).

E három mellékalaknak a megfelelő főbb tam. igék **gurul** (rouler értelemben ezek : Tam. 1. 'ur-ulu- (rouler, tourner, pirouetter, se renverser : uru-!-tu-, pro urul-tu- v. tr. **gur-it** stb., urul, urul-ei nom. v. globe, boule, pelote, roue, oeuf, mert ez is **gurul**, uru-n-dei pro urul-dei id. et † chose ronde, cf. **gar-an-gyag**); 2. **url-alu-** (tournoyer, tourner rapidement, rouler etc., cf. 'or-s-ó : **urlarru-ur-luTTu-** v. tr. : **url-an-ri** = **urlandi**, chose propre à tourner); 3. **kurl-alu-** (se mettre en rouleau, tehát némileg eltérő jelentéssel).

NB. A **göröngyeg**, **garangyag** (ezek a teljes alakok) képződése éppen olyan, mint a tam. 'uru-n-dei alaké, azaz **gör-öl-deg** stb. helyett valók.

? **gusa** (szék. = golyva, cf. gogyola).

gusztony (vas-szeg a bot végén, cf. tam. **kutt-üsi** poinçon tkp. szuró-vas).

gub-ad- (szék. = duv-ad tkp. golyó-alakot ölt, l. **gub**).

guz-m-ol (majszol), tam. **kudappu-** (mácher . . .).

†? **guzs** (guzs-ol, orosz **гуз**, corde, man-celle).

†? **guzsaly** (cf. orosz **кудель**, quenouille).

gú (**gú**)

gúga syn. **gége**.

gúny (gúny-os, gúny-ol).

Tam. 1. **kun-ambu-** (bouffonner, plaisanter, se jouer); 2. 'inappu- (se moquer, railler). 3. **kónu-** (faire la grimace s így mindannyinak az értelme az arcz konyulása, görbülése, a mint a **gugg-ol** ige 2-ik jelentése is mutatja).

gúnya (gyenye-gúnya = tam. **tuni-gini**, cf. orosz **гуна**, haillons, habit déchiré, tam. **kóni** haillons, sac de toile grossière, cf. japan. **kinu**, habit).

gü

gübb-ög (gübb-en) a kevert, **gübü-lt** víz hangja, tam. **kaba-gaba-v-en-** (faire glou-glou).

güb-ör-ög (= dübör-ög).

Tam. **kubir-gubir-en-** (un bruit redoublé se faire entendre, cf. **kumuru-**, tonner, résonner, retentir syn. **kamaru-**).

gübü (szék. piszkos, bü). tam. **kuppei-yan** homme malpropre, gübü ember : **kuppei**, chose de rebut, fumier).

gügyü (**güdü'** : maroknyi csomó, cf. **köt-eg** l. **köt**).

gümö = **gumó**, l. **gom-oly**.

? **gürüz-d-öl** (cf. orosz **гряз-ти**, ronger).

Gya (= **d'a**, **dya**)

(gy = d, t, č, s || gy = ', y, ž gyéren = g.)

gyak-a (szuró, karó ; gyak-ik).

A rég. gyak-hat-nék (coire desiderat = gyak-hat-nék) s ennek társa felhangulag a mong. **deke-** = t.-tat. **sik-** (coire, pun-gere), alhangulag man. **čok-i-** (hineinstecken, l. **csék**).

gyak-or (= sűrű, gyakr-an, gyakor-ol).

Az osm. **sik sik gel** (gyakran jere) a **sik-i** (szoros, serré) képzetrel együtt a **szik**, **szük** gyökre vezet s a tam. **sikk-an-am** (chose serré, compacte) = tömött, sűrű) képzet is.

gyala (gyaláz-, az **alá-z** társa mind gyök, mind értelemre nézve).

Tam. **el** (**yöl**: mépris, défaut ; **eliya**, bas, vil, pauvre, indigent, chétif, cf. **gyalabeli**, gyáva . . . || **el-gu-** mépriser; **ellu-** mépriser dédaigner, rejeter, ridiculiser ; **ellu-gei**, **ell-al**, **ellu-dal** nom. verb. mong. **el-ek**, Hohn, Spott, t.-tat. **äläk**, calomnie).

gyalá-nt (Lehet = gyanánt, de cf. tam. **ell-a** gerundium alak «comme»).

gyal-og (= 1. tam. **käl-äl**, 2. **käl-nađey-áy**).

A mong. **köl** (pied), man. **kal-i-**, t.-tat. **kal-k-**, tam. **käl-u-** (se lever : kél-, kel-, köl) alakok által támogatott, tam. stb. **käl** (pied, jambe, patte, tige, base) szó nem csak **kelő**, hanem **al** (alj, alsó rész) jelentésű is és így a **gyal-og** gyöke lehet **gal** és **al**.

? **gyal-om** (= **d'alom**, huzó háló, cf. scr. **žala**, rete **žal-** tegere).

gyal-u (**d'alu** tkp. simító, mint a tam **siv-uli**).

Tam. **tul-akku-** (polir, fourbir . . .), man. **žul-čó-** (glatt reiben, cf. mong. **do-lia-**, lecken).

? **gyanta** (s **gyantár** is tehát orosz **янтарь** ambre jaune, cf. tam. **ambar**, **ponn-ambar**, ambre jaune **√?**).

gyanu (= **d'anu**, **yanu** : gyanu-s, gyan-a-kod-, gyan-it || **gyan-ánt**, comme, like).

Tam. **en-nu-** (**yennu-** : compter, calculer, estimer, respecter, penser **√en** calculus), kann. **yene** (like, égal, likeness : **yen-isu-**, to think, to suppose, to imagine = gyanít).

NB. A t.-tat. **jan**, **žan** (côté : **jan-aš** = tam **annugu-** s'approcher) szó rimel, de nem ide való.

gyapju (= **d'ab-i-u**, **yap-iu**, toison || **gyap-ot**, cotton).

Tam. **appu-** (appliquer, enduire, se revêtir, cf. **äppu** = **yäppu** ; t.-tat. **jap-ak**, toison **√jap-** appliquer . . . man. **žaf-u** Filz).

gyap-on- (= **d'apon**, rég. gyúl).

Man. 1. **da-bu-** (anzünden, verbrennen **√da-**); 2. **tefe-** (brennen, verbrennen), tam. **tuv-aļu**, **tuv-ałtu-** (faire rôtir, griller, frire **√man**. **tuwa** feu). Tehát fölösleges **expresse sovon** gyököt gyártani legalább a magyar szó értelmezésére.

gyar (**d'ar** : gyar-ol, gyarl-ik = sikamlik, téved, gyarló, gyar-tat szék.).

Tam. **sařu**, **sařu-gu-** (**sař-al** : glisser, couler, tomber, s'égarer, errer syn. **nar-l-uñgu-** : **sařu-**, **sařukku-** glisser, broncher, faire un faux pas, chanceler : szék. gyar-tat), kann.-tul. **žaru-** (to slip).

gyar-ap (= **d'ar-ap** : gyarap-od-ik : crescere || **gyar-m-at** colonia tkp. incrementum).

A tam. **kerlu-**, **kerlu-mu-**, **kerlu-vu-** (abonder, être plein, rempli, s'unir . . . syn. **karlu-mu-**) a **serli**, **serlu**, (l. **ter-eb**, **ter-em**, **sar-j**) gyök rokona.

I. **gyar-at-** (= **d'ar-at** : gyapjut, pamutot fésül s így lehet **gyar-l-ik**, csuszik igéből is «csusz-tat» értelemmel, de cf. tam. **süru-** carder, épilucher, démêler, préparer le coton pour filer).

II. **gy-arat**, az **arat** ige olyan **j**, **gy** előté-tel, mint tam. **yäppu** = **äppu**.

gyaránt (= gyanánt, de lehet az **aránt** elő-tétese is. Különben cf. tam. **kérl**, ressemblance «comme»).

gyat-r-a (gyöngye, erőtlen, cf. tam. **sarru** = **saTTu** vagy **saTru**, peu).

NB. A tam. hangtan szerint az **r-t** combinatio

rr-re hasonul TT kiejtéssel, de az **r**-nek árnyalatával : ekként a **gyatr-a** csakugyan származtat-ható a gyarló gyökéből **gyar-t-a** helyett.

gyav, **jav** (gyav-ul, jav-ul, jav-it pro jav-ul-t || **jav-ó** = jó, jav-all = szék. jov-all, jav-as-ol **√jav** || **jog**, mert **b = g**, ágas-kod- = ábaskod-).

a) A **jav**, **gyav** gyöknek legközelebbi társa éjszakon a man. 1. **yeb-e** (besser, geheilt, genesen, cf. mong. **eb** Gesundheit); 2. **žebele** (rechte Seite : jobb, jog), mong. **žob** (recht, richtig, gut); ezután jó az ostják **jem**, **jim** (gut).

β) A **jog** alak társa éjszakon = t.-tat. 1. **jek**, **jegi** (gut); 2. **jak-si** id.; 3. **saγ**, **sau** (recht gesund, mong.-man. **sa-i-n** gut, fein, schön).

Mindezek gyöke a tam. **√se**, **si . . . so . . .**, a melyből van a többi között 1. **sev** (rouge, poli «droit, régulier, droiture, bon état» etc. **sevvu**, **sevv-ei** id); 2. **sem** (rouge, «droit, régulier, juste, uni bon, parfait», cf. ost. **jem** gut); 3. **sepp-am** (népnyelven **so-ppam** : droiture, égalité, régularité, bon état, réparation etc., cf. mong. **žob**); 4. **sig-äppu** = **siväppu** = **seväppu**, a **se** gyök főjelentésével); 5. **siv-am** (bien, félicité, plaisir . . .); 6. **sogu-su** (beauté, élégance, grâce, parure, santé, cf. t.-tat. **saγ**, **sau** : **sokkam**, beauté, pureté).

NB. Hiába rimeltetik az osm. **efi** szót a magy. jó alakkal, mert az nem azonos **√mong**. **ed**, **et**.

gyá (**d'ä**)

gyámba (gyámbá-l-, gyámbá-sz- : nem «gyömösöl», hanem **tépá-sz-** húz).

Tam. 1. **tämbu** : (**t. kayiru**, corde pour tirer de l'eau tkp. tépó kötél); 2. **sämbu-** (tirer une corde sure une poulie : csigán tépászni, sőt a **sämb-i** «poulie» nom. ag. is csak annyi, mint a gyámbász-ni, tépászni való).

gyámész. A magy. gyavog = nyafog, nyávog s így a tam. hangtan szerint is a székezdő **y**, **ü**, **u** váltakozása miatt a **nyám-ándi** szóval egygyökű.

gyám-ol (gyám-ol-it, **gyám**).
A tam. **käv-al** (nom. v. garde, défense, conservation, gardien «tutor» . . . **käv-al-äli**, **käval-an**, gardien, mari . . . **kävu** garde, onguent magique . . . **√kä-** garder) alak

változatának látszik a tam. *sáv-al, sáv-el* (coq, le mâle des oiseaux «garde du blé») nom. v. alak s ide tartozónak a magy. **gyámol**, a mely élettelen tárgyra csak az új gyártmányu **gyám-bot** szóban vonatkozik s mi székelyek a **gyámol** szót támasz értelemben nem használjuk.

gyár-t-, jár-t (*t* transitiv képzővel. Rég. csinál).

A tam. nyelvben két eset van, a melyek azt mutatják, hogy a **gyár-t, jár-t** a **jár** (aller, marcher) ige transitiv v. causativ alakja, mert *nada-ttu-* (= faire aller, marcher, conduire . . . causer, faire \sqrt{nada} -marcher, aller . . .) és *iyar-ru-* (pro *iyal-tu-*, faire, créer, bâtir, ériger . . . cf. templomot gyárt \sqrt{iyalu} - convenir, cadrer, aller, arriver . . .) éppen olyan képzetek, mint **jár-t** a **jár-ból**.

Ezért folyamodott a nyelv a **jár-tat** kettős causativ alakhoz. Ezek után fölösleges a scr. *kar-* tkp. *kri* (facere) transitiv igehez folyamodni, mert ebből *t*-vel **csináltat** s nem **csinál** ige lenne.

gyász, jász (gyász-ol, gyászos).

Tam. *áy* (pro *ás*, affliction, cf. *ádu* = *yádu*).

gyáva (syn. gyámész), l. **nyám-ándi**.

gye (*d'ä, yä*)

gyel = jel.

gyer-ek (= *d'ärek*, gyermek-cz || **gyer-mek**, **gyer-mök**, cf. gyömöszöl, csömöszöl stb.).

Tam. *siru-kk-an* (jeune homme, garçon; *siru-mi*, fille, jeune fille; *siruwán*, enfant, fils; *sirumei*, petitesse, enfance, âge tendre, *sirubam, siruwam* id. \sqrt{siru} petit). De van *siru-mag-an, kuru-magan, kuru-makka* (enfant, petits enfans) s így a **gyerek** a **csir-i** gyök képzete, a **gyer-mek** annak és *mag-an*, tuda. *mo* (child) összetétele s nem vogul *nyaurem*, a mi a t.-tat. *javru*-val rimel.

gye (= *d'e, d'o* is)

gyen-ge (**gyön-ge**, cf. **zsen-ge**, **zsön-ge**).

Tam. *n-unugu-* (devenir, être petit, fin, délicat . . . \sqrt{nun} , petitesse, finesse, atome), t.-tat. *in-ž-e* (fin, délicat), mert tam. *n* = mong.-tat. *y, ž*, cf. **nimei** pro **ime**, man. *nimengi* = *imengi*.

gyep (**gyöp**, mong. *žim*, k.-tat. *čem* Rasen, ezek társa a **csima** alatt látható, tam. *simi, sime* (touffe de cheveux), mert a **gyep** a fücsomó, takaró, a mint a tam. **masir** = 1. gazon, herbe tendre, 2. poil, cf. **mező**.

gyeplő (= *d'eplö*, pro gye-p-el-ö, corde).

E szót a t.-tat. *ip-lik* (fil : czérna) rontottjának tartják, mert az *ip, jip, jep, žep* (fil) alakú is. Csak az *iplik* a magyar nyelvben is *iplik* (csizma-sorok kivarrása). Szerintem csak az *i-p* közös, ez pedig olyan nom. v., mint az alhangu tam. *á-ppü, yáppü* (lien, attache : corps, a mi a szellemet köti $\sqrt{á}$ -, *yá*-'-lier). Ebből volt *gyep-el* 2-od képzetű ige, a melynek **gyeplő** részesülöje.

gyertya (gyortya, gyartya, györtya, tam. *vilakku*).

E szó változó hangzója tam. cerebralis *rl*-re utal s a tam. *kêrl'*- (*kôrl'*- briller : *kêrl-ttal* lumière, brillant, illumination : *kêrl-tta* part parf.) támogatva van a mong. *gere-*, man. *geri-la-* (leuchten) igeik által. Ezek után a csuvas *szjorda* legfőlebb a magy. szó rontása.

NB. A *gyertyán-fa* nem a könnyen **gyuladás**-tól, hanem egyenes természetétől vette nevét, mert biz az nem gyulékonyabb más fánál.

gyesz-öl- = **csisz-ol**.

gyeter- = **gyötör-**.

gyé

gyék = **gyík**.

gyék-ény. T.-tat. *jik-än*, mong. *žigä-sün* nom. acti s így a *žig-ei-* (gerade werden, man. *žu-k-i* ebnen) igevel függ össze, mert a **gyékény** nem a fonott, hanem a **káka** növény.

gyér = **gyír**.

gyi, (= *d'i*)

?I. **gyilok** (rég. dil-k, dil-ok, gyol-k, gyalk s így az árya szókkal való hasonlatossága daczára is, cf. tam. *tul-ei'*- percer).

II. **gyilok** (a ló torok daganata s valószínűleg a tály-og változata).

gyim (gyim-gyom : gyim-ész- arracher la mauvaise herbe, tam. *ka*-'-).

A tam. *nim-ittu-*, *nim-uttu-*, *nim-inđu-* (pincer, arracher en pinçant, voler adroi-

tement) teljesen megfelel a *gyim-ész-* ige-nek, mert a mint a tam. *sim-inđu-* (syn. *nim-inđu-*) alak mutatja az *n* nem állandó.

NB. A csuvas *szjom* a mong. *žim* (Rasen) társa s így hiába rimel a **gyom** alakkal.

gyimölcs = **gyümölcs**.

gyir (gyér, gyirül, gyér-ül, gyér-en) szlávósan ritka).

Tam. *siru-*, *siru-gu-* (décroître, se rétrécir, devenir rare : *sirug-al*, nareté, manque, diminution : *sirubän-me*, rarement).

NB. A man. *seri-* (seltén, einzeln, «verstreut») nem ide, hanem a **szer-te** alakhoz tartozik.

gyí (= *d'i*)

gyík (gyék : gyik-ot, tehát alhangu szó).

A tam. *kav-uli*, *kau-li*, *kev-uli* (gekko : *Platydictylus guttatus* : házi gyík) a *gekko* nevezettel a tam. *kekka-ali'*- (ramper, ser-penter, aller en zig-zag) igevel látszik összefüggni.

gyo (= *d'o*)

gyom stb., l. **gyim**.

gyomor (gyomr-os : a föld gyomra).

A tam. nyelv egyik szava : *tini-kkuđal* (l'estomac des hommes tkp. ételgödör), cf. t.-tat. *kur-sak* és tam. *kurl-i*, ventre, cavité, fosse, tombeau, magasin . . .) a másik tam. szó *amar-asayam* (estomac) összetett szónak látszik s a 2-dik rész meglehet a scr. *ácya* (estomac \sqrt{ci} - jacere) s csak az első fordítása.

gyors (= *d'ors*, pro gyor-os : gyors-ul stb.).

Tam. *turu-si*, *turu-su* (hâte, vitesse : *turu-duru* se hâter, se presser; *turu-duru* ppu, hâte . . . tehát a **szor-og** rokona), man. *tur* (Schnelligkeit des Pferdes), mong. *tür-gen, tür-gün* (eilig, schnell, geschwindigkeit).

Ebből láthatni, hogy a scr. **tur-** (pro-perare) ige, a melyből a *turan* (mintegy a gyors, lovas, nomád) szót származtatják nem szükségkép árya, mert az orosz *tor-op-* ige is csak tam. igenév.

gyó (= *a'o*)

gyógy-ul (= gyav-ul, javul \sqrt{jav}).

NB. Ezen alak a **gyav-ul**-ból úgy fejlett ki, mint a tam. *sogu-su*, *sokk-am* a *so*-'-ból.

gyól-cs (= *d'ól-č*, gyócs Dim.).

Az orosz stb. *golct* (toile) szóval hiába rimeltetik, mert a tam. *sav-ál-i* (toile, drap . . . \sqrt{I} . **szöv**) alakhoz hangtanilag közelebb áll

gyón (= *d'on-* : gyón-ik, confiteri, rég. *gyón-t* = mai gyón-tat).

Tam. *en-*, *yen-* (kann. *annu-*, to say), tam. *en-bi'*- faire avouer, rég. gyón-t) s így eredetileg *jon-* volt.

gyök-ér (= *d'ökér* : **gyök** id.)

A **gyök** csakugyan rimel a t.-tat. *kök* (racine) szóval, de a **gyök** népiesen csaknem ismeretlen s így valószínűbb, hogy a **töv** + tam. *vér* (racine), mert *kök-vér*-nek nincs értelme. A t.-tat. *tamar, tamir, damar* (veine, racine) a tam. *tamar-agam* (trachée artère) szó első részével látszik azonosnak s nem a sémi *damen* (vér) szóval.

NB. A tam. *vér* (racine) alkalmából megemlítem, hogy az európai *Zingiber* (gyömbér) szót nagy garral kihozták a scr. *sruŋga-vér* (szarúhoz hasonló) csinálmányból. Dr. GUNDELT pedig kimutatta, hogy az a tam. stb. *iüsi-vér, yiüsi-vér* összetett szó *iüsi*, *yiüsi* (maga a növény név) és *vér* (racine, gyökér) szóból. De a szárított növény tamul nyelven *siügi-vér-am* (gingembre sec, *siügu*-czingárodik és *vér* gyökér). E nevekből lett az arab-perzsa *Zenže-bil* stb.

gyömösz-öl- = **csömösz-öl**.

gyön-g-e = **gyenge**.

gyöngy (= *d'önd'* : gyöngyellik = fénylik).

A t.-tat. *inžü, enžü* (perle) = mong. *yanža*, man. *yanse* (Schmuck), ezek pedig kínai eredetűek. A kínai forráshoz pedig őseink közelebb voltak a t.-tat. népeknél. A tam. *muttu, mattam, muttei* (perle) szokat Dr. GUNDELT a *mu, mudu* (to be first) gyökre viszi.

gyöny-ör-ü (gyönyör-köd-ik, gyönyör).

A **gyöny-ör-ü** alak igéből való, ennek pedig társa a tam. *in-b-uru-* (to delight in) azzal a különbséggel, hogy a magy. ige névszava nem a 2-od képzetű *in-bü*, hanem az *in, yin* (plaisir) gyökszó, l. a nyelv-tanban az ige-képzőket.

gyötör (= *d'ötör, yötör* : **gyeter-** id., a hideg gyöttri = rázza, gyötr-elem).

Tam. *adir'*- (sécouer, ébranler, faire trembler; crier, gronder : *pümi-y-adir-ssi* föld-rengés), cf. *udir'*- (faire tomber en sécouant).

győ (= *d'öő*)

győ = jő $\sqrt{j\ddot{o}v}$.

győ-z- (= *d'öz* vagy *yöz*: győzelem: nem győzi a dolgot stb.).

Tam. *sá-di'*- (soutenir, assurer, persister, cf. *győzős* ló, réussir, vaincre: győz etc., *sá-di-ttal*, *sá-di-ppu* persévérance, victoire etc. $\sqrt{sáy}$ - se pencher).

NB. A t.-tat. *jauz* (rettenetes, jó) rimel, de nem is ige; a mong. *dai-la-*, *deile-*, *dí-le* a dúl- igehez tartozik.

gyu (= *d'u*)

gyuha (= *d'uha*: gyomor, belek).

Man. *duja* (Eingeweide, Darm, Seele) tehát nem egy az *eha*, *iha* szóval.

gyú (= *d'ü*)

gyúl- (= *d'ül*: egytagúság miatti hangzónyújtás: gyújt pro gyúl-t; gyúl-ad-, gyúl-asz-t).

A tam. *n*-ezett *koł-undu-* (pro *koł-udu-* s'allumer, s'enflammer, prendre feu; *kołuttu-* v. tr. allumer pro *kolud-tu-*) annyira megfelel a **gyul-ad-** (gyul-asz-t pro gyul-ad-t) alaknak, hogy lehetetlen *k* gyengülést nem látnunk, éppen úgy, mint a **gyám-ol** szónál, cf. man. *gil-ga-* (verbrennen), cf. mong. *gil-u-γa* (Feuermeteor), *gil-be* (leuchten), *γal* (Feuer).

gyúr (= *d'ur-*: egytagúság miatt hosszú hangzóval: presser, plier, fouler, pétrir, bourrer, fourrer: gyuród-ik = gyür-öd-ik; gyura-kod-ik, szék. tolakod-ik).

Tam. *suru'*- *surukku-* (contracter, serrer, plier, plisser, chiffonner, froncer etc. s így a **szor** gyök rokona).

NB. Az osm. *joγ-ur* (pétrir, kaz. *žij-ir*- plisser) nem ide, hanem a **zsug-or**- gyökhöz való, a mint a *joγ-ur-t* (aludt tej, zsugorodék) is mutatja.

gyü (= *d'ü*)

gyül-öl- (gyül-öl-ség stb.).

Tam. *sulí'*- (montrer de l'indignation, être mécontent, dégoûté, rechigner, s'irriter: *sulí-* se fâcher), cf. man. *zili* (zorn), mong. *žili-* (kerül valakit, valamit).

gyümölcs (*d'ümölc* rég. **gimilcs** fruit = ? t.-tat. *jem-iš*, mong. *žimis*, *ži-meš*, *zemes*, *tümüs*, *teme'sün* $\sqrt{tör}$ -tat. *je-*, man. *že-* manger??).

A tam. nyelvben a gyümölcs kora szerint neve is más: *piisu* (*pinžu*: bingyó), *káy* (megnőtt, de éretlen gyümölcs), *parl-am* (a **pirult**, érett gyümölcs, s ez átment a scr. nyelvbe is *phalam* alakban).

gyürü (cf. fűr, fur-u: anneau, cercle, bague, boucle: gyürüdzik).

Tam. *surl-i-* (se boucler, se mettre en rond, en cercle, en anneau, se rouler etc.; *surlí* nom. v. cercle, boucle, tour, rond etc. syn. 'árli annulus).

NB. Hogy a csuvas *szjürü* egyenlő-e a t.-tat. *jüyük*, *žözek*, *žozak*, *žizak* (1. anneau cercle; 2 serrure) alakokkal, kérdés. Látva, hogy a **gyürü** szónak «csür, sir-ül, sur-ül» mellékalakjai is vannak, nevetséges ezt t.-tatár kölcsönnek tartani.

gyüszü (szék. **dészü**, l. ezt, s ez **tüszö**, a mi megczáfolja azt, hogy eme szó a t.-tat. *jüksük* vagy *jüyük* rontott alakja).

gyű (*d'üü*)

gyű-l- (*d'üül*: gyűj-t pro gyül-t; **gyütt**-szék. gyül-és).

Mong. *čij-ül-* (pro *čug-ül-*, *či-ül-*, *čiol-*), t.-tat. *jiγ-ül-*, *jiγ-ül-* (se rassembler). Ezek felhanguja a k.-tat. 'öj-öl- id. s ennek társa a magy. *gyű-l-* s a tam. *i-n-du-* (pro *il-du-* mintegy **gyül-ed**: se joindre, se réunir, se serrer etc.; *ittu-*, *yittu-* pro *i-nd-tu*, cf. szék. *gyütt-* v. tr. unir, joindre, amasser, recueillir, acquérir, entasser, tehát a magy. ige minden értelmében).

gyűr- (gyür-öd-ik; gyür-öd-és: gyür-ke = ducz).

Tam. 1. *serugu-*, *sorugu-* (trousser, re-trousser: gyür-köz-ik... relever, replier, plier, envelopper entortiller, tordre: *págei muneieei ssorugu-* a turbán végét begyűri...); 2. *sir-ei'*- (retrousser un habit, cf. *tür*). Tehát a **gyűr** is csak egyszótagúsága miatt áll hosszú önhangzóval.

Ha

ha (1. tempus, kor, idő; 2. *si*, if: so-ha, minden-ha = mindenkor || há-i-bái = koros, régi, ócska).

E szó édes testvére a kud. *ka* (time) az ilyenekben: *a-kka* (akkor), *i-k-ka* (e-k-kor, kann. *i-ga* id.), *ye-kka* (mi-kor), *ye-kka-lu* (minden-ha tkp. mikor is).

Ezen *ka*, *ga* valamivel teljesebb társa a

tam. *kal* ebben: *se-kkal* (soirée, soir tkp. szín-kor, mikor az esti pir van), még teljesebb a kud. *kale* (time), a teljes alak: tam. *kál-am* (temps, kann., tuļu, mal. *kála* id. $\sqrt{kálu}$ kel, kél-). A tam. *kál* hiányos igenév = magy. **kor**, mong. *tsak*, t.-tat. *čak*, *čor*, pl. *avan vanda k-kál* (ő jötték) = mong. *tere irésen tsak-t'*, t.-tat. *ul kilgän čakta v. čorda* (lorsqu'il vient: ha, vagy mikor jő tkp. jötték).

NB. A tam. stb. *kál*, *kál-am* szónak scr. voltát bizonyítandók, csináltak egy *kál-* (? tempus computare) igét s a *kála* áryaságát bizonyítják a góth *hweila* = német Weile, meg a görög *kairos* stb. alakokkal! Csakhogy a tam. *kálu-* ige nek sok azonos társa van az éjszaki turánságban, l. kel.

hab stb., l. **hob** (szék).

hab-ar- (habar-cs stb. a **kavar-** mellékalakja).

habog- = hebeg-.

hab-si (habzsi) = **kapzsi** $\sqrt{kap-}$.

haczuka l. **kaczag-ány**.

had (család, nemzetség, tömeg: háború, csata: had-akoz).

Tam. *küttam* (pro *küdu-tam*: réunion, foule, société, parenté, caste... bataille, syn. *küd-am* (assemblée foule, maison, demeure, tas de blé $\sqrt{küdu}$ s'unir, se réunir etc.). De a *kud-umbam* (famille) Dr. GUN-DERT szerint is *küdu-* alakra utal s ennek képzőtlen igeneve a magy. **had** úgy mint **hab** = **hob**. Az «egyesület» alapértelmű **had** szónak megfelelő *küdi* (maison, famille, race, caste, peuplade, ville, pays...) szó tam. voltát eme tudós bebizonyította s ezt támogatják a *küdi-sei*, *küdi-nei*, *küdi-l* dim. alakok, továbbá a mong., man. *γoton* (Palast, Stadt, Mauer etc.) szó.

hadar- (zadar, zavar, hadarász || **heder-** || hidor).

Tam. 1. *adaru* syn. 2. *udaru-*, 3. *kudaru-*, *kudaru-* (sécouer, rejeter, brandir pour disperser etc.), 4. *ka-dahu-* (remuer, se remuer, s'agiter, se sécouer: kann. *kadari-su-* to shake, to vibrate, to move; mong. *ködöl-*, *ködöl-kö-* to move).

hadd (pro **hagy-d**), l. **hagy**.

had-la- (rég. *hadla-va* = hall-ava = hallá). Minthogy a **fül** (tam. *val*) és **hallás** csaknem minden nyelvben összefügg: a tam. stb. *ké-lu-*, *kél-* (écouter, ouir; deman-

der, prier, s'informer...) ige gyöke a kann. *kivi*, tuļu *kebi* (ear, fül) szó. Ezért a magy. **had-la** ige töve a **fül** harmadik tam. nevezete *kádü* (oreille, ouïe...), a mely egytagúsága miatt hosszú, s nem mintha a gonđ *kay-ed-bu* (ear) 3-ad képzetű szóból volna összevonva. Ezen gonđ alak olyan, mint a tam. *ké-l-vi* id., s így a *kay* tö lehet *kad* is, de lehet a tam. *kal-*, *kallu-* (apprendre tkp. hall) ige is.

hagy- (= *had'*: **hagy-a-kod-ik**, **hagy-at-**, **hagyat-i** szék. = mülasztó, halogató, hagyaték stb.).

A tam. nyelvben három syn. ige a megfelelő: 1. *ořtu-* (permettre, laisser, consentir...); 2. *kodu-* (donner, remettre, livrer; *ořtu-kkodu-* laisser, permettre, consentir...; *sága k-kodu-* halni hagy) s ezen alakkal látszik egyezni a kann. *godu-*, *godisu-* (to let, lassen: *kodu-* to give) ige. A 3-dik *kada'*- (passer, traverser, achever, passer le temps, faire trainer en longueur, cf. halogat és szék. **hagyati** éviter tkp. **el-hagy**: *kada-ttu-* faire passer, franchir, transférer, laisser aller, passer le temps défendre tkp. el-hagyat, livrer etc.). Nézetem szerint ez utóbbi a magy. **hagy** ige társa s mindkettő összefügg a **hát** (utó, tam. *kad-ei* the last place) szóval.

NB. Ha a magy. **hagy** igében tartóssági (?) képző volna, mint a **vagy** (pro *val-d*: jelen idő képzős) igében, nem lehetne olyan állandó a gy.

hagy-ap- (rég. köp, pök, cf. kann. *kodupu-* to throw down, mert a **töp-** és **dob-** rokon értelem).

hagy-it- (pro **hagy-int**).

Ezen igét **haj-it** helyett állónak veszik s ezt lehetne = a mong. *γaya-*, *γay* (werfen, schleudern) igével, sőt a t.-tat. *koy-*, *kuy-* (laisser, placer) igével is. Én azonban a **hagy-** ige folytatásának tartom **hagy-int** helyett «suh-int, csap-int» módjára, mert a tam. *kada'*, *kai-gada'* (lâcher, kéz-ből hagy), meg *kadásu-* (*kidásu-* is lancer une pierre) továbbképzete ezt igazolja.

hagyma l. **hajma**.

hahota (hahótász). Tam. *kekhattam* (éclat de rire).

haj (cheveux, cf. **var-kocs**, **mez**).

Noha e szó sokszor a **háj** szó helyett használtatik: mégis ettől különböznek s

a tam. *kus-ei* (crinière) *y-s* alakjának s így a *kuyá* (cotonnier à coton soyeux, cf. gyapjú és gyapot) szóval egy-gyökűnek veszem. A *kusei* alak változata a tuļu *kuzala*, A *kusei* alak változata a tuļu *kuzala*, A *kusei* alak változata a tuļu *kuzala*, kann. *kudala* (hair) szó. A tam. *kóli* (cheveux, poil) a t.-tat. *kil* szó társa, a tam. *kódei* (cheveux de femme) a **kócz** alaké, mert a mal. nyelv egyik szava a *talánár* (hair) tkp. «fej-hárs, fej-rost», jelentésű, tehát a főntebbi összevetés nem túlzás.

haj! (haj-kurász, haj-korász, haj-t).

Tam. 'ai! (expression dont se sert le cornac pour gourmander ou faire marcher l'éléphant), mong. *oy-kira*, *zay-kira* (schreien), osm. *hai-kir*- id.

hajdu. E szó már 1238-ban mint személy-név előfordulván, a nem török alakú *haydut*-ből nem származhatik, hanem a man. *kaidu* (Reiter) társa, a mely ismét a mong. *zaidak morin* (hajtó, mindenre használt ló) szóval függ össze.

haj-it- (pro *haj-int*, mong. *zaya*-, *zay*- werfen etc., l. hagy-it).

haj-ma (hagyma).

A M. Ny. N. szótára e szót a **haj** szóból akarja származtatni, csak hogy a fokhagyma nem áll hajból. Azután a finn-féle nyelvekből nem lehetvén kihozni, ráfogták, hogy a t.-tatár *soyan* kölcsönzete, nem sejtve, hogy mi a *haj-ma*.

Tam. *káy-am* (1. chose brûlante, piquante, âcreté; 2. «oignon», *ven-gáyam* id. $\sqrt{káy}$ brûler, être chaud, brûlant) azaz a hajma = az égető, csipő növény az alakra nézve, cf. szék. hájlad = hajlad. A t.-tatár *soyan* vagy *suk*- (csíp, szúr) ige vagy a magy. **szag** származéka, mert a scr. *sukanda* (bonne odeur) = *oignon*.

hajnal (hajnal-od-ik || **hal-n-al**).

A nagy-szombati codex-beli («a nap fel kezd vala **halnal-nia** a hegynek magaságára») **halnal-** ige valószínűleg az eredeti alak, ez pedig a **kel** ige alhanguja. Tam. *kál-ei* (matin, «aurora» étoile du matin) és tuļu *ká-n-de* (morning) szintén a *kálu-* (se lever) igéből való.

haj-ol- (haj-l-ik: haj-l-ak, hajl-ék || haj-t, hajtó-ka).

Tam. 1. 'óy- (*óy-al*: pencher, se relacher, se reposer, discontinuer, finir, cesser, man. *oyo*- sich biegen, *oyo-ko* es ist fast fertig,

mong. *uyan* biegsam, t.-tat. *uy-* s'accorder, hajlandó); 2. *koy-su* (pro *koy-tu-* plier, plisser, mettre en double: **haj-t**, **hajtogat**: *koy-s-agam* pli, frange, tresse, bout de toile, bout de la pagne etc., **hajtóka**), man. *zai-za-* (sich überbeugen, *zaiçonça* biegsam, weich, schlank), mong. *keyede-* (sich niederbeugen, *key-ele-* sich nach einer Seite beugen), t.-tat. *köy-mä* (Bogen $\sqrt{?}$).

haj-ó. Mong. *zayak* (Schiff), t.-tat. *kay-ik* (Kahn).

A M. Ny. N. szótára a magy. szót a **haj-t** (üz) igéből, a t.-tat. szót a *kay-* (glisser) igéből származtatják. Sem egyik, sem másik nem valószínű, mert a tam. nyelv főszava a *kapp-al* nem «hajtó», se nem síkamló, hanem «görbe, hajlott», sőt a *hóda* alakra sanscritizált tam., tuļu, mal. *ódam* (barque) szó is előbb az **ódu** (üreges) mint lóto-futó (*ódu-* courir). Azért a **haj-ó**, a **haj-** (hajló) ige nom. agense.

I. **haj-t** l. **haj!**

II. **haj-t** (a haj-ol, eredetileg csak **haj** ige transitív alakja).

hal- (rég. *hol-*, *hol-t*: hal-ál, hala-vány || hal-ad = **múl**, l. ezt).

Tam. *ula'*- (être détruit, périr «mourir» finir...), cf. *kol-*, *kollu-* (*koll-al*: tuer, mettre à mort, détruire). Látva, hogy a magy. *öl-* (tuer), mong. *ala-* id., man. *b-ele-* id. transitív igék mása, a t.-tat. *öl-*, *ül-* (mourir) intransitív s ez csak *öl-dür-*, *ül-dür-* alakban = tam. *kollu-* val: valószínű, hogy a tam. *ula-*, magy. *öl-*, mong. *ala-*, t.-tat. *öl-*, *ül-* alakok aspiráltak s a transitív képző hiányzik a magy., mong., man. igékben éppen úgy, mint a tam. *kollu-* igében. S végre a tam. *ula'*- nemcsak «hal-, vesz-, hanem **halad-** (passer) **múl-ik**» jelentésű is (*nál ula- kkiradu*: a nap halad, múlik), mint a mong. *zai-i* (fliegen, fliegen, «sterben»), tehát a **hal-ad** ige nem különböző gyökű.

hal (halász: tam. *min* poisson tkp. fény, cf. **meny-hal**).

Mint hogy a tam. *kayal*, *kayal-min* (espèce de carpe s általában «folyóbeli hal») nem azonosítható, valószínűbb, hogy a **hal** a **hú-l** szóval egy-gyökű, mert a tam. *kul-ir* («ordre des poissons, parce qu'ils ont le sang froid») arra utal.

hall (rég. **had-la-**, l. ezt).

halom (rég. *holmu* is: élévation, colline, monceau).

A tam. *kala-ppu* (élévation, île au milieu de la mer) vagy *kali-ppu* (hauteur, abondance \sqrt{kali} '-s'élever) vagy *kilappam* (élévation, croissance $\sqrt{kila-mbu}$ -s'élever...) helyett áll s így a **kalangya** rokona.

NB. Az orosz stb. *çolm* (colline) alig ha árya,

hamar (hamari, hamar, hamar-kod-ik, cf. hevesked-ik).

A tam. 'amar-*kkał-am* (grand train, hâte, presse; amar fureur, tehát: hevesesség).

(**hambár.** Indiától kezdve mindenütt megvan e szó; a tam. nyelvben *amb-ár*, tas, pile, monceau de grains dans l'air.)

ham-is (rég. ham-os: csalfa, ravasz, tettető).

Tam. 'ammu-*gałlan* (trompeur, fourbe, dissimulé \sqrt{ammu} - être d'un caractère caché, dissimulé, cf. **hom-ály** a takaró).

hamu (rég. **homu**, hamv-ad, hamvas stb.).

A magy. **homu** mong. *ümü-sün* (nom. acti, cendre) meglehet összefügg a tam. *ém-am* (cendre de bouse de vache...) szóval, a közelebbi társ a tam. *kum-ei-vu* (nom. v. ce qui est mou, gâté; amollissement, corruption, mélange $\sqrt{kum-ei}$ - être chaud, étouffant, se gâter, devenir mou), minthogy a **hamu** keletkezését és mivoltát teljesen mutatja.

hancsik (höncsök) l. **hant**.

handra (czandra, czondra).

Tam. *kandu-* (périr, se perdre, se gâter: *kand-al*, ruine... «haillons, déchirure» etc.).

han-g (hang-ol, hang-oz stb., cf. **kong**).

Tam. *kan-ei* (son, bruit: *kanei'*- crier, résonner, faire du bruit, hennir...), mong. *zai-gina-* (tönen), man. *kañg-se-* (mit heller Stimme sprechen, singen).

NB. Minthogy **kong-** = **kon-og-**, a **han-g** szó is úgy elemezendő.

hangya (= *hand'a*, hangy-ál Dim.).

E szót a t.-tat. *kandala* (poloska) szóval rímeltetik, de ez aligha áll. A tam. nyelvben van vagy hét szó, a melyek jó része «fekete» alapjelentésűnek látszik, még akkor is, ha a mai használatban más színű is. Pl. az *irumbu*, *erumbu* (fourmi tkp. fekete s azután általában: hangya) az *irumbu* (vas, feketeszínű ásvány) szóval; a *kar-ei-yán*

(ma a fehér, veszedelmes hangya) a *kar-i'*- (harap) igéből is származtatható, de közelebbi a *karei* (couleur noire) alap, a mit a t.-tat. *kar-inça* (fourmi, cf. *kar-a* noir) szó is támogat. Ezen alak tam. hangtani összevonásának látszik a magy. *ha-n-d'a* szó.

hant, **hont** (hantcsik, hontcsik, hont-csok: gané-honcsok szék. || höncsök stb.).

Mint hogy e szó nem csupán «fölfeszített gyeper (cf. **homp**)», hanem «rakás, domb, emelkedés», sőt **hegy** jelentésű is, a mint **Hont**-megye neve mutatja: a tam. megfelelő alakok ezek: 1. *kandu* (fagot de chaume, «tas de paille»); 2. *kundu* (banc de terre); 3. *kunru* (olv. *kunDu* montagne, hauteur, colline: *kunru-n gurliy-um iru'*- être raboteux, non uni = **hapa** hupás, kud. *kundu* a hill).

hany-ag (henye $\sqrt{kony-a}$).

Tam. *kun-angu-* (être paresseux, lent: rôder || se plier, se courber).

hany-at (hanyatt-á, hanyat-l-ik pro hanyatol-ik).

Az azonos jelentésű kann. *angata*, *angatta* (on the back, flatways) szónak gyökileg megfelel a tam. *an-ungu-* = *kun-ungu* (se faner, se flétrir, diminuer, manquer... *anukkam*, *kunukkam* (déclin, décadence, nonchalance etc.). Tehát az alap nem egy **hát** jelentésű **hany**, hanem a *konyulás* (hany-ag-ság), mert a tam. *kunakku-* (v. intr. reculer, se tenir derrière) ige a *kunukkam* névszóval együtt a *kun-angu* (se plier, se courber: être paresseux...) igével egy-gyökű).

hany-it- Lehet a **hány-** igéből, lehet = **haj-it**, de lehet = a **hagy-it** igével is úgy a mint tam. *onnu* = *onru* (*onDu*) alakkal.

hara (haránt, cf. szer, szer-int).

A M. Ny. N. szótárában a hibás elemzés miatt hibásan van értelmezve, minthogy a **haránt** ősi szónak az idegen alapú **kereszt-ül** a fordítása. Tam. *kuru-kku* (nom. v. traverse, diamètre, ce qui est à travers, par le travers: *kurukku* = haránt, keresztül: *kurukké bésu-*, interrompre, contredire).

harag (rég. harag-ó = haraguv-ó, haragv-ó; harag-ud-ik = harag-sz-ik; harag-os 1. dörgő, zajgó, 2. szurós, 3. **sötét**).

Tam. *karu-kkei* (nom. v. *karu'*- noircir,

devenir noir, s'irriter, se fâcher, être en colère, mécontent etc., cf. **szíd, káromol**).

harang (képzőtlen nom. v. harang-oz).

Tam. *karangu-* (résonner, faire du bruit), mong. *zarany-a* (Glocke etc.).

har-ap- (tkp. nom. v. azután ige, harap-d-os).

Tam. 1. *kari'* (manger, mordre: *kari* morsure, cari = sauce piquant, ragoût, poivre tkp. harapó: *kari-ttal, kari-ppu* nom. v.); 2. *kori'* (ronger, mordre, becqueter, mordiller; *korittal, korippu* etc. nom. v.).

NB. A harap-égés, harapózdik átviteles értelmű és nem más gyök.

haraszt (haraszt-os, cf. orosz *zvorost* brous-sailles).

Több pusztának a neve meg a «száraz levelű bokrok» értelmében összevethetni a tam. *varattu* (desséchée, sec, désert) meg *parattei* (manque de fertilité, de croissance), mert *h, v, p* nemcsak a kann., hanem a tam. nyelvben is váltakozik, pl. *varatti, karatti* (motte, masse desséchée...).

harák (harák-ol).

Tam. *káru-*, *kárapp-i* (eracher avec effort, tirer des phlegmes de sa poitrine).

har-cz (harcz-ol || **hars-ol** syn.).

A mong. *zars-il-da-*, man. *karča-* (be-gnen, anstossen, «im Widerstreit sein») a *zarsi*, t.-tat. *karsi* (entgegen, contra) szóval, ez pedig a *kara-* (néz, szembe néz) igével függ össze. A tam. *kars-anam* (cri, bruit, grand bruit, colère, guerre, bataille) szó hangutánzó s a **hars-og-**hoz tartozik.

(**haricska**. Nem a sarjat jelentő **har** gyök-ből való, hanem az orosz *grečija, greča* «blé sarrasin» szó turániasított társa).

har-is (harisz).

Tam. *kará* (cri, ramage de la caille). **harisá-l** (= kapar s így a **karamzso-l** ige változata).

har-ka (harkály Dim. harkány, har-kács: picus).

A tam. *maran-gutti* tkp. fa-szurkáló s így a magy. szó a **har-ap** (mordre, mordiller) 2-od képzetű igének 1-sőjéből való, cf. man. *kar-ka* (Name eines Vogels).

NB. Az orosz nyelvben nincs meg az ékes *hراكol* alak s így a velünk élő szlávok nyelve nem irányadó.

har-m-at (cf. folyamat = foly-am √foly: harmatoz).

A mong. *čik* (rosée, humidité), t.-tat. *čik, čij* id., man. *sike* (urina) szók alap-értelme **nyirk** lévén a magy. szó társa a tam. *ar-pi' adam* (jus, humidité √l. **ár-ad**).

hars-og- (hars-ány, hars-ol, harsona).

Tam. 1. *karsi'*, *karssi'* (mugir, résonner, tonner, retentir au loin); 2. *kerssi'* id.).

has (has-as, has-kó).

Tam. *vay-in, vay-iru* (*vas-iru* is: ventre, kann. *bas-iru, bas-uru* id., cf. finn *vatsa* id., cf. tam. *vas-ivu* courbure, voût √*vas-ei* se plier, se voûter, mert az öblösség, kebleség az alapértelem), **h, v, p** kann. *hógu* = *pógu*.

NB. A ny. mong. *gés* = kel. mong. *gedes'*, ez pedig a *χodo*, man. *kodo* (Kuh-, Schafbauch...), tam. *kuđal* (intestin etc.) társa, a t.-tat. *kur-sak* a **hor-p** alakhoz tartozik.

has-ad- (has-áb, has-ad-ék, has-it, cf. **kacz-at, kes-ed**).

Tam. 1. *kassi* (têt, morceau de pot cassé, moitié, morceau de coque de coco etc., syn. *kay-il, kaiy-il*); 2. *kađigei* (morceau, pièce coupée, mordue...); 3. *kađ-áy* (haillon, déchirure: *kađu, kađu-váy* fente, cicatrice...). Ezek legalább három igére utalnak, azonban tényleg egy alak van: *kađ*, a melyből *kađi-* (couper, trancher, tailler), *kađi'* (mordre, cicatriser) és *kađu-*, *kađukku-* (v. intr. faire mal, souffrir des tranchées tkp. **has-og-**, hasogatást érez) mellékalakok származnak. A kann. nyelv *kačču* és *kađi-* (to bite... két alakkal bír. Ezeknek megfelel a man. *kaža* (beissen), mong. *zaža-* id.

has-on (hason-ol, hason-l-ik, hasonl-ít stb.).

A «hason-fele, meghasonl-ik, ez ahhoz hasonló = ez annak **szakasztott** mása» kifejezések mutatják, hogy **hason** = **has-adt** átvitt értelemben. Ezt bizonyítja a tam. *kađu-ppa* (gerundium: comme tkp. hasadva √*kađu'* has-og), man. *gese* (gleich), a melyből a *gese-že-* (zerreißen, **kesed, hasad**) ige származik. Ilyen eredetű a tam. *assu, assáyiru* (être semblable).

NB. A t.-tat. *oša-* (gleich sein) hasonlít s még sem ide való, mert *ožša-, okša-* helyett áll, ennek gyöke pedig a tam. *o', okku-* (être semblable)

hasz-on. Mong. *as-ik* (Zins, Gewinn, cf. *üssich* vermehren).

I. **hat** (6), 1. a nyelvtenban.

II. **hat-** (hat-al-om rég. hot-ol-m?: **-hat, -het**).

A tam., kann. stb. nyelvekben a «pos-sum» kifejezésére a *kúdu-* (to come to gether, to be fit, possible, to join in an embrace...) ige használatik 3-dik személyben s éppen ezért nem ez, hanem az óhajtó képzésére használt *kađavén* (I may, I might) hiányos ige a magy. szótársa. Ebből való: *kađa-v-ul* (dieu tkp. ható lény vagy való) meg *kađum, kađ-ya* (fort, dur, violent), *kađu* id., a melynek felhanguja: *keđti* (fermeté, solidité, dureté, habilité etc.), kann. *kađadu* (strong). Ide tartozók: mong. *žató* (hart, fest: *ketsüü* mühsam, übermächtig: *küči* Kraft, Macht), man. *katang-se* (stark und fest aussehen: *keču* Härte, Anmassung), t.-tat. *katī* (hart, fest: *küt, güž* Kraft, Macht).

NB. Ebből láthatni, hogy az arab *qadīr* (potens) participium oly felesleges, mint a *quwe* (erő) névszó.

III. **hat-** (hat-ol, nyomul, el-hat, be-hat tkp. jut).

Tam. *attu-* (*att-al*: parvenir, arriver, atteindre à, se reposer sur... *inda sseydi y-enakk-um att-irru*, cette nouvelle m'est aussi parvenu = elhatott).

határ (határ-ol, határ-oz).

E szóval a tam. *sadir*, mal. *adir*, tul. *aduru* (borne, frontière) azonosíthatók, de a mong. *kizár* (Rand, Grenze) alakkal nem s így a tam. nyelvből a *karár* («measure, borne») számítom ide, mert az *r* kettőzve mindig erős *t*.

hattyu cf. tam. *'ódi-mam* (cygne).

haz-ud- (hazug, hazug-ság).

Tam. *kisá* (mensonge); kann. *kusáka* (a liar: hazug: tam. *kusa-m*, calomnie, invective plein de foussetés), mong. *žud-al, žudla* (mensonge).

A man. *žasu-tai* (falsch, irrig), a mong. *žaza-žai* (krumm, schief) társa s így a **kacs-** (karingó) alakhoz tartozik.

há (*há*)

hábor-og- (turbari: hábor-odik syn. kavar-odik, kevered-ik pl. a gyomra h. = kevered-ik: **háboru** stb.).

Tam. **amar** (combat, dispute: fureur: *amar-ádu-* combattre, háboruz, de a va-

lódí értelem: **zavar**, amint az *amar-kkałam*, champ de bataille, tumulte, confusion, clameur mutatja.) Meglehet a **hamar** szónál látott «grand train, hâte, presse» értelemben is a **zavar** (tkp. sürgés, forgás, **zavar-**, sürget) az alapértelem.

há-g (hág-csó, hágó, cf. **háp-a**).

Az **ágas-kod-ik, ágá-l, gang-os, hegy** (rég. hig), **hek** alakoknál látható tam. alakokon kívül itt megemlítendő: 1. *'égu-* (s'élever, aller, marcher sur ou pardessus: áthág, 2. *úkku-* (monter, s'élever).

NB. A szótár nem említi, de határozottan ide tartozik az *é-ni* (échelle: hágcsó) *é-guni-*-ból összevonva.

háj (cf. kövér, göb-öly || hájog, hályog rég. halyag).

Minthogy a t.-tat. *kuyi* (sűrű) összevetés által legkevésbé sincs bebizonyítva, hogy a **háj-** szó mindig *j-s* volt, s tudva azt, hogy a **hályog** rendesen **hájog**: e két szó a tam. *val-appu*, («graisse, gras» embonpoint, fertilité) *varl-umbu- varl-umbu* (graisse, suif, mucus visqueux qui couvre les veaux etc.) és *varlukku* (graisse, suif chose glissante) szóktól nem választható el.

háj-l-ad- (pro **haj-l-ad**) l. **haj-ol**.

hál- = rég. **alu** l. ezt.

? **hála, hálá**. E szó egészen rimel az orosz *žvala* (louange √scr. kev, kev, gev glev: colere, venerari?) szóval s mégis fölhozom a tam. *kulávu-* (louer, exalter, célébrer) igét.

háló (háló-z).

Tam. *val-ei* (filet, rets √*allu-* unir, joindre, entrelacer, tresser, ourdir, lier, mert *kollu-*-ból is az igenév *kol-ei*, aztán a *v* a tam. nyelvben ajakszelet, mint a régi magy. nyelvben).

hályog (rég. haly-ag, hájog szék). l. **háj**. I. **hám** (**hán-cs**, **hám-lik** pro **hám-ol-ik**, **hám-oz**, **hán-t** pro **hám-t** || **hom-por**, **hom-l-it** = takar, mert a **hám** is = takaró).

Tam. *'um-i* (nom. ag. = enveloppe du grain, cosse, paille, balle de riz: *umi-kkarappán*, crusta lactea, cf. **hom-por**). Hogy ezen szó a «kab-át, kop-ad, köp-ed, kov-ad, kuv-ad, hűv-ely, hom-ol-it (burkol, takar) szókban látható **kab, kop,**

köp, kuv, hüv, hom (couverture) jelentésű gyökszók egyik mellékalakja s így semmi összevonás sincs benne (legfőleg képzőhiányos), mutatják a man. *χōw-amiya* = *kōw-ala* = *kuw-ela* (schälen : kuvaszt) alakok.

II. **hám** (harnais : hám-os, hám-oz).

Hogy e szó csupán «takaró» s így az első **hám** szóval azonos, mutatja a tam. *sül* (harnais, housse, couverture . . .), a mely a kann *sul-i* (to peel : hám-oz, hánt) ige nom. v. rendes alakja. L. **szil** s így legfőleg a mong. *χom* (Cameel-Sattel : Unterlage. . .) alakkal rokon s nem az orosz stb. *χom-ut* szóval, a mely a mong. szó rendes pluralisa.

hány- (= vet, okád : a buza hányja a fejét : vlmít vlkinek fölhány).

Tam. 1. *ka'*, *ka-kku* (rejeter, lancer, vomir, cracher, tousser, pousser des épis. . . s'élever en pustules, cf. a száját kihányja; kann. *haku* - to throw) 2. *kanei* (cracher, faire effort pour vomir, tousser pour avertir. . . kud. *kani* - to throw).

NB. A **hány-** igeének az «árkot hány» kifejezés miatt «ás» alapjelentést nem tulajdoníthatni, mert akkor a scr. *khan* (fodere) igeire jutnánk, ebből pedig a többi jelentés nem jö ki.

há-pa, húpa.

E szó ikerített, de nem «dimb-domb» értelmű hanem **hágó-, süpp-edő** (huppadó). A **há-pa** a **hág** ige olyan tamulos igeneve, mint a **vág** igeének a **vápa**; a **húpa** a hupp-an (süpped, mélyed) ismét tamulos igeneve. A tam. *agappu* (fossé, abaissement) és *ugappu* (hauteur, élévation) alakok éppen megfordítják a magy. alakokkal szemben.

hár (hár-ad, hár-am-l-ik, hár-ul, hár-l-ik, hár-int, hár-it || **hár-s**, hárs-ol).

Tam. 1. *karli* (se séparér, passer, aller, s'écouler, finir, se relâcher. . . *karli-y-al*, *karli-dal*, *karlissal*, *karli-meí*, *karli-vu*, nom. v. || *karli'*, *karlittu* *ppódu* - rejeter, ôter, éloigner, consumer, purifier, détruire abolir, émonder, deduire, soustraire : *karlittal*, *karlippu* nom. v.); 2. *karl-alu* (se défaire, se démancher, se déboiter, se séparér, se lâcher, s'ôter, se glisser, se dépouiller : *karl-arru*, *karla-TTu* - v. tr. défaire, démancher, dépouiller, ôter, quitter, rejeter,

secouer le joug); 3. *karlu-vu* (nattoyer, purifier, laver), cf. man. *kargi* (beschneiden, hobeln).

NB. A magy. **hár-s** származékának megfelelő jelentést a fentebbiekből kivehetni, mert az ige-nevek jobbra csak jelezve vannak.

hár-om (rég. horom is, cf. mong. *χurba-n* vulg. *χurub* . . . tam. *karlu*, trident, instrument à «trois» dents, à trois fourchons, mert az éjszaki alakok *r*, *l*, *d*, betűket tartalmaznak.)

hár-s (pro hár-os? tam. *nâr*, filament, fibre des plantes, bast. I. **hár**).

hát (meg, utó : hátul = utol, hátra, hátrá-l stb., cf. **késő**, **utó**, **ucsu**.)

A «hát, utó, far, al-fel, fenék» szók még ugyanazon egy nyelvben is æquivalensek lévén, a **hát** szó társai ezek : tam. 1. *kad-ei* (fin, extrémité, dernier, de derrière, *kadei-si* id. kann. *kade*, behind = megett); 2. *kaði* (fesse, derrière, cf. osm. *kič* id.); 3. *kuði* (talon, partie postérieure du pied); 4. *kuða* (occidental, *kudakku*, occident : ezt «hegy» értelemben veszik, mert **nyugat** a tam. népekre = hegy, magasság; de a **hát** szónak is egyik értelme «magas, felső rész); 5. ide vehetjük a scr.-nak jegyzett *kudam* (anus) szót, cf. t.-tat. *küt*, *göt* id. man. *χude* (Hintertheil des Schiffs), mong. *ged*: *ged-ergen* = tergum vertendo : hát-for-dítva, hátra felé) mong. *χoi-no*, *χoi-to* (derrière, occident = osm. *kai-nak*, fesse, derrière).

? **ház** (ház-as : haz-a = haza; cf. **kuny-hó**, **haj-lék**, **vity-kó**, **vityilló**).

Tam. *â-m ättu* (maison, *ätt-âl*, mére tkp. ház-személy).

NB. A latin *casula*-ból *kazsula* lett s így a *casa* alakból **ház** nem lehetett. Már a német **Haus** szóval való összefüggése valószínűbb.

he (*hä*)

heb-eg (**eb-eg**, **hab-og**, cf. man. *χembe*, *χempe* stotternd : a tam. szót lásd **dad-og** alatt).

heder = **hadar**

hedegü (*hädügü*, **hedegü**, **hedegül**).

A tam. *kōda-vadi* (luth indien) szó első részét láthatni a *kōtti-yarl* (une des 4 espèces de luth) összetett szóban is. Ezeket pedig értelmezhetni a *kōttu* (kotyog, pen-

get) igevel, de a *kōdu*-, *kōttu*- (courber, vouïter igevel is. A második rész «luth» jelentésű mindkét szóban. A mong. *ya-doγa* (Geige) azonosítható volna, ha tudnók, hogy *adoγa*-ból való.

heg (*-häg*: **heg-ed** : 1. összeforr-, 2. megdugul).

Tam. *ekku*- (se serrer, se réunir, se dessécher, le ventre constiper etc.)

hedegü stb. I. **hedegü**.

hely (= *hāl'*: **hej** : hely-es, hely-ez).

A tam. *käl* (lieu, place . . . *ür-kkäl*, dans le village, syn. *il*, lieu, place, maison : *ür-il* dans le village, cf. magy. locat. *ül-ül*, t.-tat. *il*, *el*, *ili* place a *kálu* (kel) ige nom. verbaleja, a hol «kel, áll» valami. Az *il* szó is a *nül* (áll-) igehez tartozik, amint a *nül-am* (mintegy : ál-lam, lieu, terre, champ pays) is mutatja.

NB. A «Halotti Beszéd»-beli *ilezie*, nem *heleyezze*, hanem *illesz-sze* értelmű s így más gyök.

hem-zs-eg (= *hämzs-eg* : *ham-zsog*- syn. nyüzsög, cf. *amalu*- se presser, se joindre : *am-al-ei*, bruit, tumulte, abondance).

henye = **hanyag**.

hepp-en (= *häpp-än* : sietve leül, supp-ad, süpp-ed, *sep-ed*- hangutánzó társa).

her (= *här* : fű, ló-her-e, lóher-je || **hír** pl. csibe-hír, gölya-hír || **húr** id.)

Tam. *kir-ei* (herbe potagère : feuilles bonnes à manger).

her-cze (hercze, hurcza), I. **húr**.

her-del (cf. szel, szel-del : **riszál**, **metél** || *her-däl*).

Tam. *karli'* (couper, tailler, rogner. . .

s így a **hár-ad** gyökhöz tartozik, I. **hár**. **here** (*härä* : herél).

Tam. *virei* (1. grain des plantes, d'arbres ; 2. «sperme humain, testicules». . . *virei-y-edu* - chatrer ; mong. *üre* id. man. *oori*, Saft, Saamen).

her-g (= *här-g* ; **herg-el** : 1. dörzsöl, horzsol ; 2. harizsál s így az alapértelem : kapar, vakar).

Tam. *varli'* (frotter, rader, ôter en raclant. . . de ez a *karli'* - I. **hár** változata is lehet, mert van : *varatti*, *karatti* t. i. a *v* ajakszelet lévén).

her-k-él (*här-k-él* : valaminek hegyét, csúcsát levágja, lemetszi, lecsipi, tam. *karli'* - retrancher ce qui est proéminent, *karli-*

kkei nom. v. tehát a **hár** gyökmása, valamint a tam. *erukku* - couper, tailler, tuer, ige is).

hev (= *häv*; **hev-eny**, **hev-ül**- stb.) I. **hé**. **hever-** (= *hävär* : **hever-k-öz-ik**. Szék. = hentereg s így a tamulosan transitív képzőtlen átható **kavar**, **kever** igeék intransitív alakja).

he (*hö* is).

hegy (rég. *hig*, *hyg* || **högy** id || **hek**, **hekk-es**=göggös ; **hegy-é-be**=tetejébe, **hegy-es**, **hegy-ez**; **hegy-ke**, hibásan **hetyke**; **hegy**= I. **hágó**, passive. 2. = **hágó** = átmenő, active).

Hogy turáni fölfogás szerint «*acumen*, *cacumen*» és «*mons*» egy és azonos szó lehet a magy. **hegy** szón kívül láthatni a következőkből :

Tam. *'e*, *'eh-gu* (1. monter, atteindre, élever, prendre en haut, cf. fület **hegy-ez-i** = emeli; 2. rendre fin, délicat, petit = **hegyez**; 3. carder la laine ou le coton, cf. **h-ih-el** és **l-éh-el** id. tkp. ez is **hegy-ez**). Ezen ige származékai : 1. *'e* (flèche : **hegy**) *'egu*, *ehgu*, *ehgam* (pointe, **hegy**, tranchant «acier» dard, javelot, arme en général : **hegy**, **hegy-es** eszköz); 3. *ekku* (monter. . . I. **hág**-, **ág-as**-kodik) 2. *ekku*, *ekk-arluttam* (arrogance, orgueil : **hek-re** tartás, **hekk-es-ség**), mong. *ak* (acumen ; pointe). t.-tat. *ak*- (monter *ok*, flèche), man. *ek-lakse*- (stolz aussehen tkp. **hegy-dag-anat** mond : **hekk-es-dölfös**), cf. **ig-en**, **mál**, **hont**, **poczak** : **karcsu**.

heít (héit, rég. esztelen? heitvány, heit-ság).

Ha e szó egy a **hit-vány** alakkal, a régi alak csak annyit jelent, hogy a hosszú í szét van terpesztve.

A Tam. *kedu*- (se corrompre. . .) ige-ből az igenév *kēdu*, de a kann.-nyelvben az ige is *kīdu*-, *keṭṭa* part. perf. ruiné, corrompu, mauvais, gâté etc.).

hek (**hek-re**, **hekk-es**), I. **hegy**.

hemger = **henger**.

hempely-eg (hőmpöly-ög, **hemper-eg**, **hőmpör-ög** || **hompoly-og**, v. intr. rouler).

Ezen igeiket a **hen-tereg** ige módjára összetetteknek lehetne tartani egy **hem**, **höm**, **hom** (gömbölyűséget) jelentő gyökből s a **pereg**, **bolyog** igeiből. Azonban a **gömbölyü** szónál is alap a **gömb** ige-

név s így a **homp** (gömbölyű valami) igenév s ennek változatai a főntebbi igék tövei.

hencsereg = **hentereg**.

henczeg- (cf. mong. *kenteg-le-*, auffahrend, jáhzmig sein), tam. *kond-ali'* (se soulever, être orageux, furieux, violent, la mer mugir etc.).

henger (valami gömbölyű: henger-eg, gurul).

A mong. *ömgöri-* (couler, zich wälzen, umdrehen) ige a **hemger** alakot igazolja, s így a man. *zenke, zenkeri* (Melone, Kürbis, cf. tam. *kumbalam*, cucurbita, tkp. a gömbölyű) szó is *kem-keri* helyett való.

hentereg- (hen-cser-eg || fen-ter-eg, fin-ter-eg s összehányva **fetreng**, tkp. forog).

A kann. nyelv mai *hin-dirugu-* (to return) alakja, régen *pin-dirugu-* tam. id és szó szerint *fenék* (hát, utó) + **téring**, részekből áll.

hernyó (hernyú is).

Tam. *kuravananan* (espèce de ver: *úrva-na*, reptile, ce qui rampe... cf. mong. *γoro-γai*, Wurm. Insect).

herreg- (morog a kutya, cf. tam. *kurei'* mal. *kure-* aboyer s ebből Dr. GUNDERT szerint a tam. *kura-kura*, chien a scr. nyelvben).

herv (herv-ad-, **herv-ad**, fonnyad, horgad, stb.).

Tam. *kurū-guru'* (se faner, s'inquiéter s így alapértelemre tehet: horgadást és korhadást is: az ismétlés a tartósság kifejezése miatt van).

her-zs-el- (= hor-zs-ol), l. **hor-ny-**.

hetyke, helyesebb **hegy-ke** l. **hegy**.

hé (*hē*).

hé (*hev* = *hāv*, hev-eny, hev-es, hev-ül || **hő**, cf. **öb-öly**).

A tam. **ve'** (chaud, ardent) gyökből a főbb képzetek ezek: *veg-ur* (bouton de chaleur), *veg-ulu* (s'emporter: **hevül**), *ve-kkei* (chaleur étouffante, cf. szék. **vekk-ed-ez**, ég-, vágyik vlmí után), *vehgu-* (désirer ardemment); *ve-n-gar* (chaleur); *vessu* (chaud, ardent, cf. **izzó**); *vettei* (chaleur), *ved-umbu* (être chauffé), *vendi'* (bouillir), *veppu* (chaleur, ardeur, cf. kann. *obbe* id. magy. **öböly**), *vembu-* (s'irriter...).

ve-m, *veyya* (chaud, brûlant), *vevigan* (heves ember) etc.

NB. Ezekből az látszik, hogy noha a **ve** gyök a japán *fi* (tűz, nap) társa, még is hiányzik belőle valami s ez *h* vagy *v*, a mint a syn. *āvi* és *kāy-* mutatja.

héj (1. couverture, pellicule, écorce; 2. cavité, csür, ház, héja, hiju, **hiu** id. rég. he-on = hiján, hév-on = üresen · **héj-az** = fed, **héj-al** = héjtalanít).

Tam. *véy-* (vétir, mettre, orner, couronner; couvrir, couvrir de chaume, cf. **vai** paille, chaume). De a *véy* mint képzőtlen nom. verbale és participium is létezik, ce qui couvre: **héj**, tube, objet creux: a **hiu** valami, bambou, mert csupa **héj**, a mi belül **hiu**, azaz a **héj** «burok, takaró» és a burok által képzett «üreg» jelentésű. Ennek nom. v. *véy-am* volna s ez *vés-am* alakban létezik is (extérieur, ornement, habillement, masque etc). jelentéssel, a mit *vésā* alakra sanscritizáltak. Ezen alak változata a **vai**, **vai-kkal**, **vai-kkól** (paille, chaume) mint a **héj**, **haj**, **hiu**, *véy-dal* nom. v. (maison, niche, tehát **üreg**).

hét melléknév; **het** = *hät*, névszó, cf. telugu *yēdi*, seven = kann. *ēdu* = tam. *ērlu* és *erlu*, t-tat. *yedi* id., l. a nyelvtanban).

hi

hiába (= szék. *heába*, hi-á-ny, hej-ány, **hiu**, l. **héj**).

hib-a (hib-ás, hib-á-z, hib-ul).

Tam. *evv-am* (maladie incurable, peine, malheur, faute: *év-am*, faute, crime), man. *ebe-* (Mangelhaft sein).

hibb-ad- (hibb-an-, = süpp-ed, süppen: sülyed).

Tam. *iva-vu* (dégradation, bassesse).

NB. A szék. *hibó-ka* (pocsolya) nézetem szerint *higó-ka* helyett áll, úgy mint *ábaskodik* pro *ágaskodik*.

hideg stb. = hi-deg, $\sqrt{\text{hív}}$, **húv**).

hidor = **hadar** (v. **zadar**).

hiedel-em (rég. *hiedel-m-ez* = árnyal, **hi**-vesít, enyhít).

Ezen képzet jelentésének történeti alapja van s ez az, hogy őseink meleg vidéken laktak, mert a forró égöv alatt egészen természetes, hogy a **hűl** annyi mint «enyhül, gyönyörködik, vigasztalódik», a mint

a tam. nyelv igen sok kifejezése bizonyítja.

hiju (heju, **hiu**), l. **héj**.

hilinta l. **himba** és **galló**.

I. **him** (masculus).

Minden csürés-csavarás nélkül e szó társa a mong. *im* (die Hoden, cf. man. *sime-* anfeuchten, befruchten) szó, mert a **monyas** és **kan**, **kand-ur** szók alapja is a **here**.

II. **him** (himét megtalálni, himes, him-ez: him-l-ik, himlő, himlet || hint-, pro him-t).

A régi **him-l-et** (dispersio) s **himl-el** = «szemenként elszór, el-hint» jelentés, meg a **himlő** (tarkaság, folt, petty) azt mutatják, hogy a **him** gyökszó alapértelme «szem, petty, apróság», (szék. *apró* = himlő). A tam. nyelvből csupán a **hin-t-** igének megfelelő *sin-du-* (repandre, verser, disperser, éparpiller) igit emlitem meg.

him-ba (himbá-l; **hindsa**, hindsá-l || **hinta**, hintá-z)!

Tam. *uns-al* (brandilloire, balançoire, mouvement, agitation: *unsal-ādu-*, se balancer etc.).

NB. Minthogy az alapértelem **in-og**, a **him-ba** pro **hin-ba** s nem megfordítva. A **hil-inta** pedig összetételnek látszik, cf. **galló**.

hiri-cs (hirics-el, **hiri-p**, hirip-el).

Tam. *karattu-*, *karatt-en-* (râler, avoir la respiration gênée par les phlegmes: osm. *γiri-lda-*).

hiz-el- (hizel-ked-ik, hizel-eg, cf. **éd-el-eg**).

Tam. *ida-vu* (flatterie: *ida-m*, ce qui plaît, ce qui est agréable, plaisir, douceur).

NB. A **hiz** nem gyök, hanem 3-dik személy pro **hiv-sz** s így abból *hiz-el* nem származhatik.

hipp-hopp, cf. tam. *kupp-en-* (se háter).

hiv- (hiv-atal stb.), l. **hív**.

hi (hí)

hi- l. **hív-**.

hid (hid-al, hid-l-ás = pad-ol-ás).

A tam. *palam* (pont) a *pā-*, *pāvu-* (paver, étendre... fektet, pad-ol) ige származéka; a **pad-ol-** a tam. *pađu-* (faire coucher, paver, étendre...) ige testvére. Ezzel hasonértelmű a tam. *kida'* se coucher... *kidattu-*, faire coucher, étendre par terre, placer, poser de son

long... padol, hidal, fektet: *kidugu*, planche qui fait le contour d'un char de procession et sur la quelle les brames s'assoient: a kocsis hid-ja). Ezen gyökhöz számítandó a man. *gida-* (verdecken, überwerfen: *γida*, Bambusmatte, *γidakó* Regendach tkp. terítő). A mong. *burum*, magy. *bürü* (hid) gyöke a man. *bur-i-* (bedecken, überziehen) ige.

hi-deg (pro **hiv-deg** stb.), l. **hüv**.

hig (hig-ul, hig-it || **higg-ad** sűrűségét, zavarosságát veszti).

Tam. *igu'* (liquefier). A mong. *šing-en* (dünn, flüssig) igeje a man. *šinge-* (tröpfeln, eindringen...). A k-tat. *šij-ik* (flüssig) elemzése nem bizonyos.

hinár. Úgy látszik e magyar szó a tartalmat, a tam. *kinaru, kēni* (puits, fontaine, citerne, étang, fossé) szó pedig a tartalmazót jelenti; különben ki tudja, ha a **hinár** régen is «alga» jelentésű volt-e? mert «bele esett a **hinár**-ba, kihuzni a **hinárból**» kifejezések jobban illenek a tam. *kinaru-* jelentésére.

I. **hír** (hír-el, hír-d-et, hír-es, híresz-tel).

Tam. *kuru-* (dire, proclamer, publier les bans de mariage, les édits etc. expliquer, crier etc.), *kür-al*, *kuru-dal* nom. v.

NB. Van még a tamil nyelvben *kir* (parole, mot, signe de bruit, son imitatif) és *kir-tti* (renommée, renom, gloire...) alak, amaz a scr. *gir* (vox $\sqrt{\text{gr}}$, sonare) alakkal, az utóbbit pedig a *kyit-* (dicere, loqui, enuntiare...) igevel hozták kapcsolatba. Sokkal valószínűbb, hogy a mong. *küür* (Gespräch) szóval együtt a *küru-* felhangu társai.

II. **hír** (hír: csibe-hír), l. **her**.

hí-sz (*sz* jelenidőképző $\sqrt{\text{hí}}$, **hú**, **hiv**, ebből nom. acti **hi-t** és ez a mong. *ite-ge-*, *itse-*, croire, igének az alapja a tam. *n-ambi'* még *'ambi'* alakban is messze áll).

hítvány l. **heit**.

hív-, **hí**, **hiv-a-tal**, **hiv-og-at**).

Tam. 1. *küvu-* (crier, appeler, parler: coqueliner, chanter: *küv-al-*, *küvu-dal*, *küvu-gei* nom. v. *küv-en-* id. faire du bruit); 2. *kupp-idu-* id.; 3. *kü-vilt'* id., cf. man. *guve* (tönen, klingen, schreien).

híz-ik- (híz-ott, valószínűleg a **háj-az-ik** összevonása, mert a tam. *korlu-tta* még *rl* kilökössel is sem valószínű, minthogy

k.-tat. *oz-ay* és *oz-ak-la-*, osm. *uz-an-* id. A mong. *utu* (uzun) alaknak nincs igéje, csak igeneve *utasun*, (tam. *núl*, a nyúló, a fonal), tehát az *ud-a* az *ut-a* társa, s így a t.-tat. *uzun*, *ozon* és *uzak*, *ozak* egy-gyökű s ez *uz-* (hág, nő, nyúl-ik, mül-ik, halad) ennek felhangu társa: *üs-*, *ös-* croire, *üs-t*, *ös-t* pars superior, *üz*, *üz-eri* id. A t.-tat. *uz-*, *üs-* syn. megfelelői, tam. *usa'*, *usaru* (être éleuvé, exhausse, grand, monter, croire), *uyaru* id. s így az *uy-* (vivre: *él* syn. áll) a legvégső gyök a t.-tat. *uz-*, *üs-* alapértelmében.

hov-ad (emelkedik, puffad: hov-ály: a csizmadiák emelő-feszítő eszköze; a **hob** gyök mása s nem a **kov-ad-é**, mert ez hámlik. **hoz-** (hoz > ví-sz, hoz-a-tal > ví-tel).

Nevezetes, hogy a turánság főnyelveiben a **jő** > **megy**, **hág** > **'lej-t** egyszerű igével fejeztetik ki, de a párhuzamos *apporter* (orosz *pri-vecti*, her-bringen) és *emporter* (orosz *u-vecti*, tragen) kifejezésére egyszerű ige nincsen s az *apporter véve-jő*, s az *emporter véve-megy* összetételt által fejeztetik ki. Ezen turáni logica a scr. nyelvből származó indiai nyelvekbe is átment, valamint a kinaiba is (ná-lai = take + come, to bring), sőt a népies arab *žé-b* (hozott) = *žé-buh* (jött vele) és *ráh-buh* (vitt = ment vele) is ama logichoz közeledik.

Hogy a magy. **hoz-** és **viv-** (visz) igék a **jő-** és **megy-** igékkel semmiféle összefüggésben nincsenek, az világos. Mi tehát a **hoz-**? Meggyőződéseim szerint a tam. *kodu* alak, a mely egyszer a *kodu-varu* (véve jő) *kodu sellu* (véve száll = visz) összetételekben *konđu* (véve) helyett áll másodsor mint önálló ige *kodu'* (donner, livrer, remettre . . .) jelentésű. A *konđu-varu* (véve jő) alakból *kon-ar-* is lett. Hasonlókép a mong. *abci iré-* (véve jő) *atsara-* (bringen) lett, a man. *rai-me ži-* (véve jő) *rai-ži* (bringen, holen) alakra huzódott össze.

NB. A t.-tat. *get-ir-*, *göt-ür-*, *kit-er-* (hoz) a *gel-*, *kil-* (jő) ige causat. alakja (pro *gel-tir*, *kit-ter* tkp. *jövet*) nem a *git-*, *kit* (elmegy) igéké, a mint mások írták, mert ekkor «menez-t» jelentésű volna.

-hoz (rég. **huz**, **chuz**: hoz, hez).

Ezen közelítő rag kifejezésére van vagy 7 tam. szó. A *kač-ei* (côté, place . . .) megfelel a t.-tat. *kat* és japáni *kata* (Seite) alaknak s eléggé rimel a miénkkel is s mégis a tam. *id-ei* (milieu, centre, côté . . . pl. *nalvár idei p-pugu-* fréquente les gens honnêtes tkp. jók-hoz búj) alakot tartom a **hoz** társának, mert a szék. **hezzánk** szerint félig alhangu.

hó (hó)

hó (hav 1. luna, mensis; 2. nix: hó-ka, hav-az, hó-fehér).

Tam. *kó* (rayon de lumière, lumière «lune, soleil» etc., cf. *kav-in*, beau), mong. *χoa*, *χó* (weisslichgelb, *χoa* schön, reizend, z. B. eine vornehme Frau), man. *kówa* (rothes Pferd), k.-tat. *kuar-* (blass werden), cf. kínai *hoan* (gelb).

hód, cf. t.-tat. *kondiz*, *kunduz*.

hóda (rég. *cras*, **hódai**, holnapi, cf. kann. *hottäre* Morning).

hód-ol- (tkp. haj-l-ik, görbed: hód-it pro hód-ol-t).

Tam. *kódu*, (*kód-al*: se courber, se plier: *kóttu-* pro *kódu-tu-*, plier, courber, mert a tam. *van-angu-* hódol = magy. *vany-i-ga*, horgas, görbe), mong. *γod-oi-* (sich beugen etc.).

hóly-ag (hólyag: hólyag-z-ik = puffad, dagad = szék. **gujádzik** pro gulyádz-ik, hólyagos himlő, h. meggy stb).

A szék. **gulya**, **guja** (golyó, teke, daganat) társa a tam. *kułu-ppei* (enflure) s így a **hólyag** szóé is, mert a golyó, **gulya gömb**, mint a hólyag is. De mert a t.-tat. *kavuk*, *kivik* (vessie) rokon egyszer a *kab* (sac) s másodsor a *kow-uk* (creux) szókkal, a *kułuppei* alakhoz veendő a tam. *kul-ei* (creux d'estomac, estomac, cœur) szó is mint **üreg** és **zsák** jelentésű.

hón (hóny, hónalj).

Legközelebbi alak az éjszaki mong. *huγon* (Achselhöhle) = k.-mong. *suγon* id. = man. *'oγo* id. s talán a tam. *sa-n-ga* (aisselle).

NB. A vogul *vojn*, *ujn*, (Schulter) szó társa a tam. *moymbu* (épaule), de ez nem **hón**.

hő

hőbör-cs l. **hob**.

hökk-en- (hökk-en-t, cf. tam. *sokk-idu-*, stupéfier, troubler l'esprit: hökkent).

hölgy (= *höld'*), l. **hol**, **hol-d**.

hőmp-öly-ög stb., l. **hempely-eg**.

hörög-. Tam. *kuřu-gur-en-* (faire du bruit comme le phlegme dans la gorge des mourans, cf. halál-hörgés).

hör-p (nom. v. hörp-öl, hör-p-ent || **szörp-öl**, **ször-cs-öl** szürcs-öl).

Tam. *'uri-* *'uriisu-* (sucrer, humer, boire à petit coups, par gorgées, avaler, absorber, prendre, attirer par le nez, renifler: *uri-dal*, *uriisu-al*, *urivu* nom. v. A szék. használat szerint nemcsak a szájjal, orral, hanem még az alfellet is lehet hörpenti. . . .)

hő (hő)

hő l. **hé**.

hőke lehet a **szőke**, de a **hóka** mellékalakja is.

hu

hub-oly (= **hupoly**, duzzadság), l. **hob**.

hucza (huczca, juncus bufonius. Tam *kus-sam* espèce de roseau dit *nānal*).

huh-og-. Tam. *kügü-v-en-* (crier, jeter des hauts cris).

huj! **hujju!** Tam. *koyyó!* (mos, cri de victoire).

hull- (hull-ad-ék, **hull-at**, **hull-og**, cf. **tulu** = toll).

A tam. *ulu-ttu-* (faire tomber, verser, faire tomber en secouant, faire dégoutter) trans. igének intr. alakjából csupán az *ulu* (polyva szó áll); de ezen alak társa a man. *ulu-*, *uleže-* (fallen, einstürzen) s talán a hangutánzó tam. *solu-solu-* (les feuilles etc. tomber).

hull-ám (hullám-z-ik. Tam. *'aleivu*, *'uleivu* id.).

Mínt hogy a tam. *alei-*, *ulei* igék az *ulukku-*, *kulukku-* (agiter, secouer, s'agiter etc.) igék mellékalakjai, a magy. **hull-ám**, (cf. vill-ám, és vill-am) a **hull-** ige származékánál egyéb nem lehet.

huny- (1. = kum; 2. álomba merül || hunyász-kod-ik || **huny-or-g-at**).

Tam. *kan-avu*, *kan-á*, *kin-á* (songe,

réve, sommeil, assoupissement, engourdissement, léthargie etc., cf. **suny**, el-suny és sunyiskodik = hunyász-kodik), kann. *kanasu*, tul. *kana*, mal. *kināvu* id. mong. *ami-* = tam. *kumbu-*, l. **kum** és = tam. *imei'* (clignoter).

hupa (hupál, hup-og) = **supá-l**.

hupoly-ag (hólyagosság, finom daganat), l. **hob**.

hur (hur-b, hur-cz nom. v. hurb-ol-, hur-czol || her-cze-hurcza, cf. **hor-d**).

Tam. 1. *irlu'* (tirer, entraîner, attirer, puiser, tirer en longueur, différer . . . jouer de la flûte? coûter, exciter, persuader, pousser etc. *irluppu*, *irlu-v-al*, *irlu-vei*, *irlukk-al*, *irlukkudal*, *irlu-ttal* nom. v.); 2. *irl-ei* (fil, tkp. huzott, nyujtott, **hur**, **húr** *irl-ei'*- tresser, tisser, cf. **hur-ok**, **hurk-ol**); 3. *ir'* (tirer, entraîner, extraire, arracher, écorcher), *ir-ttal*, *ir-ppu* nom. v. *ir-ppadu*, corde à tirer), man. *χere-* (ziehen, ausziehen, in Netz fangen, cf. tam. *irluppu valei*, filet que l'on tire à terre), mong. *χor-χo-* id.

NB. A mong. *urγa*, man. *urγan* (Fangschlinge) szók előbb a magy. nyelvből valók, mint a **hur-ok** onnan, mert ama nyelvekben nincs tiszta leszármazás.

hurk-a (hurk-ad = soványodik, hurk-asz-t).

A tam. *ku'al*, (cf. paczal: intestin, boyau, tripe) «üresség, gödrösség» jelentésű (*√kudei-*) s így a **hur-k** a **hor-p** igenévvél egy igéből való s a **hurk-ad** a **hor-p-ad** (gödrös lesz, soványodik) társa.

hur-og (hurogat: décrier: **herg-et**).

A tam. *irlu'* (tirer . . .) igének is van hasonló jelentése: *irluttu vai'* (décrier, injurier) jelentése, de mégis a hangutánzó *uru'*, *urukku-* (gronder, réprimander, ménacer, presser) igéhez számíthatni.

huru (nyeső vas: hurnya id. hurnyá-z).

Tam. *irlei'* (doler, raboter, polir, ôter les noeuds d'un roseau, cf. **hor-ny**, és

hur.

huruba (viskó, kunyhó).

Tam. *kurambei* (hutte, cabane, nid d'un oiseau, corps *√kur-angu-* se plier, cf. kunyhó, hajlék).

hurut (szék. = 1. köhögés; 2. köhög).

Tam. *'iru-mu-*, *seru-mu-* (tousser).

hutyor-og- (= gözs-ör-ög, kutyor-og, kutyor-og s így azért, mert a **fel-hutyoro-** **czor-og** s így azért, mert a **fel-hutyoro-** **dik** a **fel** igekötő miatt az ige alapjelen-tésének ellenkezőjét jelenti, nem külön ige; különben a **ki-buv-ik** igét is a **buv-ik** «bele megy» igétől el kellene választani).

hú (hü)

húg, cf. tam. *kugam* (petit esse, délicatesse, mert az **ecs**, **öcs** is hasonló jelentésű).

I. **húgy** (= *húd'*, rég. csillag).

Tam. *udu* (étoile; *ud'* brillier), mong. *od-on*, *od'* (étoile), man. *usi-za* (Dim. id.).

II. **húgy** (*húd'*: a finn *kuse* 7. lapp *guž* urina szók közelebb állanak a scr. *kuça*, aqua szóhoz, mert a tam. *si'u-nir*, urina, tkp. piczi-nyirk).

húpa l. **hápa-húpa**.

hús. Tam. *kūdū* (rag. alap *kūtū* 1. receptacle; 2. corps: *kūd-ili*, carnivore, mangeur de chair összetételben *hús-élő*, hús-evő).

hús-ang tam. *kōsu* (longueur de 2 milles indiens, rue, corde || *k. gāl* chose longue et mince, ce qui croit en longueur sans grossir).

húsz. Tam. *kōdi* (vingt, vingtaine, irodalmi szó).

húz- (húz-ás, húzó-vonó).

A man. *γotsi-* (ziehen, an sich ziehen, aufziehen, zurückziehen: Violine etc. spielen) értelemre nézve is azonos a magy. igével, a mong. *γozoi-* (sich strecken: húzód-ik) és a tam. *kōttu-* (tracer, écrire, peindre; *kōdu* trait, ligne, raie...) már szűkebb értelmű. A man. *γotsi-* val syn. *uša-* (ziehen, an sich ziehen) s ez a tam. *isi-* (être tiré, entraîné... s'allonger; *isi'* tirer, entraîner, depouiller allonger etc.) ige társa.

NB. Nem érthetni, hogy a **húz-** igénél a *lineare* jelentést s a **huzás-** nál a «lineamentum» (tam. *kōdu*) értelmezést miért mellőzte a M. Ny. N. szótára.

hü

hüv (hüv-ös, hüv-es, hüv ül = hü-l, hü-ep-ed-ik, **hüj-t** pro hü-l-t || hideg pro hüv-deg).

Tam. *kulu-*, *ku'i-r-* (être, devenir, froid, frais etc.; *ku'u-nda*, *ku'i-r-nda* refroidi, froid, frais etc.; *ku'u-tti*, *ku'i-r-ssi* froideur,

frisson, roideur causée par le froid, fraîcheur: *ku'i-rppi'* - faire refroidir etc.).

Ezen *ku'u* (magy. **hüv**, **hiv**, mert l nálunk *u*, *v*) összevont alakban a *ku-dir* (froid) alapja, mint a magy. **hi-deg**-nek a **hiv**. Teljesen hasonló eset van a mong. *köl-* (*köl-de-*, *köl-dö-* frieren) és *kői-ten*, *kei-ten*, *ki-ten* (Kalt, Kälte) alakok közt.

NB. A ki a magy. **hüsi-t** (*hüv-ös-it*) igét a t-tat *üšü-t* (hűjt) igével rimeltetni akarja, előbb bizonyítania kell, hogy a t-tat *üšü* (se refroidir) ige nem ige, hanem *-as*, *-es* képzős melléknév egy legalább *'üv* alak alapból. Már pedig mindez a t-tat. nyelvekben lehetetlenség.

hüv-ely. A tam. *kavi-sanei*, *kavi-sinei* (couverture, «fourreau» voile, toile d'emballage) a **kab-(át)** alatt látott *kavi'*- (couvrir...) igéből való s így a **hüv-ely** gyöke **ku-vad-** igéjének társa. A man. *'afiya* (Bohne, Schote) és tam. *'av-arei* (fève... en général) szintén a tam. *kav-i'*- (couvrir) ige származékának kell tartanunk. A mong. *γui*, *γuy* = t-tat. *kün* (pro *küy-in* gaine, cf. *key-* revétir).

hüvely-k (le pouce: nagy ujj, öreg ujj).

Hogy e szó két részből áll, mutatja a man. *amba simγun* (nagy ujj), mong. *erke-γoró* (hatalmas ujj), t-tat. *bas-parmak* (fő-ujj), tam. *peru-viral* (fő- vagy nagy ujj). Ezért a **hü-vely-k** társa a kann. *heb-be-ral* azon különbséggel, hogy a *beral* (digitus) szónak a tuda *bel-h* (a finger) alakja van a magy. szóban. A kann. *he'*, *heb* (= nagy, magas). A tamul-féle nyelvekben az *r* gyakran elesik, cf. szék. **me-t** pro **mert**, **mán** pro **már-on** stb.

hü (hüü)

hül (pro hüv-ül; hüj-t pro hü-l-t stb.), l. **hüv**.

I

i (i-hon, i-d-e, *i-tt*, i-ly, inn-et || így || **e**, **ez**).

Tam. stb. *i*, *i* közelre mutató melléknév: *i-ngan* (pro *i-k-kan*, ici, i-hon = e-hely-t), *i-nei* (e-nyi, ennyi), *i-nya* (ily tkp. a **minő**-re válasz), *i-r-ru* (= *iTTu*: így = *id'*), *i-ni* (maintenant, à partir d'ici), *i-n-du* (itt) stb., man. *i* (er, sie, es: *i-ba-de* e-hely-t, *i-n-gan*, *i-n-ge*), mong. *i-na-du* diesséits), cf. **inka**.

NB. A népies **ad-i**, **kap-i**, **üt-i**, **ver-i** alakokban az *i* eredetileg nem tárgymutató volt, hanem az *on*, *en* (val-d-on, ve-sz-en) 3-dik személyű rag társa. Később az adi alakhoz járult az *a*, *e* mutató elem s így lett az irodalmi **ad-j-a** az *ad-i-a*-ból.

-i (nom. ag. képző, tam. *i* id., l. a nyelv-tanban).

-i (melléknév képző, scr. *i*, perzsa *i* id.).

ibr-ad (szék. magához tér, az **ibre-d**, **ébred** alakok rontása).

ics-ar (a bor alja s így az **ucsu** tovább-képzete).

icz-eg- (iczeg-biczeg, l. **biczeg**).

iczi- (iczi-piczi, tam. *ittu* petitesse, finesse...).

id-e (**id-ő**, **üd-ő**, cf. **szak**, **ha**).

A magy. **id-e** (tempus) mong. *ed-ör*, *öd-ör* (nap, dies) gyöke a t-tat. *üt-* (passer: múlik) ige, ennek egyik társa a tam. *uy-* (to go off, escape, survive...), a melyből *uy-di* (temps de la vie) nom. acti. Az ujjur *üd*, *üt* amaz ige csonka igeneve tamulosan. A tam. *kál-am* a **kél** ige származéka; a tam. *n-eram* (idő, érkezés) = man. *er-in* (Zeit); a tam. *porludu* (temps, période de temps, jour, soleil...) a *pur-lan-gu-* (forró) igével látszik összefüggni.

id-eg (1. hur, kötő, 2. nervus).

A tam. *sid-ár* (tissu... fait de fibres de l'écorce des arbre... Bast) képzet s a man. *side-re-* (binden) 2-od képzetű igének alapja a mong. *side-* (heften) s mind ezek a *ket-*, *köt-* alak változatai gyanánt vehetők, mert az **'id-eg** alapértelme **kötő**.

ideg-en (visszavonult, ellenséges: idegen-ked-ik).

Tam. *idugu-*, *odungu-* (se retirer, se mettre à côté...), cf. mong. *eteg-et* Seite, seitwärts, abweichend).

idilló (szék. = ügyetlen s így a **dilló** szó olyan elötétese, mint a tam. *i-dambam* = *dambam* (ostentation, pompe, grandeur), **domb**, dombér-oz; mert nem valószínű, hogy az **id-v** szóval függne össze tam. *illá* = -talan, -telen képzővel).

id-nap (id-nep), l. **idv**.

idom (idomtalan).

A Tam. *vidam* (manière, sorte, espèce «façon, forme», règle, formule = scr. *vidha*, szláv *vid* id.) eléggé rimel, s mégis valószínűbb a tam. *vadivam*, *vadivu* (beauté,

forme, figure: vulve) alakhoz tartozása, mert van tam. *ut-ku-* és *va-ku* alak, a magy. szó pedig alhangú.

idu (barna *idu* medve neve, cf. tam. *i-n-du* ours, mong. *öte-ge* Bär).

idv (üd, idv-ez = idv-es, üdv-ös).

Tam. *idu* (*ittu*: force, garantie, récompense, valeur, richesse, moyen «salut» etc.; *id-éru-* être sauvé, se sauver, faire son salut: *id-érru-* souver tkp. idv-et éret), syn. mong. *üd* (*üd-ügei* schlecht, verwerflich), t-tat. *iz-ge* (heilig), mong. *ed*, *et* (Vermögen...).

ifi (éfiu szék. s nem **iffi**).

A tam. *uwá* (jeune homme, adolescent: nouvelle lune...) szót a scr. *yuvá* (cf. juv-enis) szó rontott alakjának tartják, pedig lehet azt az *uwa'*- (être haut, élevé, cf. nev-en-dék) igéből is származtatni.

A magy. szó a **nev-ő** és **iv-ad-** (nő, szaporodik) szókkal egy-gyökű, s így a tam. *iv-avu-* (croître, augmenter, monter) és *iv-aru-*, *niv-aru-* (s'élever, être haut...) szókhöz tartozik.

-ig, **-ég** (usque ad).

A tam. *k*, kann. *ge*, tuļu *kō* stb. datív.-allatív.-rag terminatívus is s az volt a magy. **n-ek** összetett rag *ek* része is; ezért folya-modtak régen az *usque* szorosabb meghatározására a **ked** (kéd-ig, l. ezt) név-szóhoz, ezért nincs az **ig**, **ég**-nek személy-ragja.

NB. Az **add-ig**, **edd-ig**, **medd-ig** alak miatt nincs szükség a t-tat. *deg-in* (érintve, dek, deg: ig) kölcsönzésére, mert a tam. nyelvben is eme névmások kettős mássalhangzóval is állanak. L. a nyelvtant.

? **iga**, cf. orosz *igo*, scr. *yug-a*, tam. *nugam* $\sqrt{\text{scr. } yuž}$ (ju-n-go)? vagy t-tat. *jik-*, *žik-* (atteler).

ig-az (ig-az, s így a **jog** társa, $\sqrt{\text{l. } gyav}$ alatt).

ige = **üge**,

ig-en (nagyon).

A tam. *üng-ena* (beaucoup, fortement $\sqrt{\text{ungu}}$ élévation, grandeur, cf. tör.-tat. *uz-a* id. tkp. hágva, mülva) azt mutatja, hogy a magy. **ig** fő értelme is «magas, magasság» s így a mong. *ik-e*, *yek-e* (grand) man. *yek-üge* (gross) szók társa, ezek gyöke pedig a tam. *iga'*- (passer, traverser,

transgresser, syn. *igu-* passer pardessus...
hág ige. A t.-tat. *in* (igen) = mong. *n-ing*, *n-eng* (fortement, très) = man. *n-ingu-* (oben, über) azaz nasalizált alakok.
ig-et- (üg-et, cf. si-et).
 Tam. *ikku* (signe on marque de célérité: *ikk-en-* se háter).
igle-l- (dorgál, dergál tkp. dörög, cf. tam. *igali-*, *igu!* tonnerre, foudre).
ig-tat = ik-tat-.
igy-eh (= *id'eh*, *iy-eh* nom. v.: igyeh-esz-t = loval, izgat || **igy-ek-ez**, igyekü- és stb.).
 Tam. *iyakku*, *iyakk-am* (nom. v. action d'aller, de rôder, de faire de marcher, marche; *iyakku-* v. tr. et intr. mouvoir, conduire, s'exercer, marcher etc.).
igynes = egyenes.
ih-ác (ih-ár-oz, ihog, ihor-ász: illetlenül nevet; *ihu*, *ih* gunyolás).
 Tam. *igarlu-* (se moquer, se railler, narguer, bafouer mépriser: *igar!*, *igar!-gei*, *igar!-dal*, *igar!-ssi* nom. v.).
ih-eg- (lih-eg), l. **leh-**.
ih-el- (inspirare, sugall: **ih-el-et** = ih-l-et stb., cf. bihal = biv-al).
 Tam. *évu-* (*éval-*: inspirare, suggérer, exciter, ordonner, réveiller...: *éval-méval* ordre et travail intérieur, ihlet és mivelet). Tehát nincs szükség az arab *√laham*, IV f. *i-lham* infinitivusára), man. *ibe-* (anschüren).
i-hol (hibás pro **i-hon!** mert ime! + hol? absurdum).
ij-ed- (= ej-ed- szék.).
 Tam. *ai-y-uru-* (craindre, douter, soupçonner, mong. *ai-*, *ai-* id., man. *ayoo-se-* id.).
ik (szék.) = **ék**.
ik-es (szék. ik-es ág = két-ág), l. **ik-er**.
ikel- (szék. ik-l-ik: a fa korhad, iklett fa).
 Tam. *ukku-* (*ukkal-*: se pourrir, se corrompre; *ukkina maram* bois pourri, cf. **agg**), mc. *ükkü-* (mourir, périr man. *uju-ken* schwach, schlaff, weich).
iker mong. *ik-ere*, man. *ik-iri*, t.-tat. *igez*, osm. *ek-iz* (jumeau. *√szék. ik*, branche fourchue).
 Ebből láthatni, hogy a gyök nem a t.-tat. *iki*, mert ezt az *ig-ez*, *ek-iz* megcáfolja. Az **ik-er** társa **igir** van a t.-tat. *yir-mi* (pro *yigir-mi* 2×10) szóban összezsugorodva, valamint a tam. *iru*, *ir* (deux)

mong. *juru*, *žur-su* (doppelt, Paar) alakokban).

ik-l-at- (pro *ik-ol-at-*: v. caus. *√ik-ol* menésre sürget || z-aklat).

Tam. *ug-ei'* (exciter, presser, pousser, faire marcher, conduire, aller à cheval: *ug-ei-* aller, marcher, cf. *ig-alu-* se háter *√ikku* signe devitesse).

ikra (hal-ikra, láb-ikra = orosz *ikra* 1. gras de la jambe; 2. frai, oeufs de poisson, caviar).

NB. A tam. *kuṇḍu* (testicule: oeuf, frai) és *keṇḍei* (cyprinus fimbriatus: *keṇḍei-kkâl* gras de la jambe) tehát hasonló logikával.

ikrend-ez = ökredez.

ik-tat- (ig-tat-. A Régi Halotti könyörgésben «jou feleöl jokh-tot-nie ilesz-je öt»).

Hogy a **jokh-tot-** alak a finn-féle nyelvek miatt nem egy a mai **jut-tat** igével, azt mutatja ugyanazon könyörgés ugyanazon mondatabeli **ivtua** (= jut-va) alak, s így az **ik-tat-**, **jok-tat-** ige társa ma is a mong. *žik-s-á-* (sorba, rendbe állít... «enrôler» etc.) igével egy-gyökü).

il-dom (rég. prudentia, il-dom-os: prudens).

Minthogy a man. *ildamu* (gescheidt, geistreich, anmuthig) és mong. *ildam* id. szók noha melléknevek a magy. **il-dom** névszótól (mert az azonos képzetű **ér-dem** szó is névszó), nem választható el, s ezek a man. *ildu-* (passen, gelegen sein) igéből nem származtathatók, a tam. *migu-dam*-féle névképzés által igazolt magy. névszó az eredeti. *√il*, *ill*, l. ezt).

ill- (rég. *il-* is: ill-ed, ill-esz-t, ill-et-).

Tam. *élu-* (convenir, s'accorder, cadrer, aller joliment, être possible... *él-al*, *élu-dal* etc. nom. v. syn. *ollu-√iyal-* id.), mong. *eyele-*, *eile-* (cadrer: t.-tat. *ejälän-* s'accoutumer...). Azaz hosszú hangzó, egymással hangzó és megfordítva szabályszerű.

ill-an- (ill-asz-t szék. tehát **ill-ad-** is volt || **illat** = az illó).

Tam. *illu-* (passer, traverser, marcher, aller, se retirer || fréquenter une maison, un lieu más igének veendő).

NB. A hiányos írású csag. *il-an-*? (tourner à) = k.-tat. *ay-lā-n* (tourner à) nem ide való.

im-ád- (rég. **vim-ád**).

Minthogy ezen ige régi értelemben «kér» jelentésű, mert különben nem alkalmazták

volna a szentek kérésére: hiában akarják a finn stb. *jumala* (isten) szót belecsempészni, valamint nem állhat az én régi okoskodásom sem. Ezért cf. tam. *vin-á-* (*viná-dal*: demander, interroger, questionner, mert *m* és *n* csere van).

im-ely (a marha bőre alatt levő féreg s így vagy az *em-* vagy az *ev-* ige származéka, mert ilyen értelmű a tam. *uṇi* szó is).

i-m-már (i-már-on stb.).

Tam. *i-n-nér-am*, *innér-am-é* (maintenant même), cf. **ma**.

in-cs (**in-cs-en**, **in-csen-ek** rég. = n-incs || **in-ség**).

Tam. *eṇsu-* (manquer..., *eṇsiya* qui manque). Ezen ige származását nem adják, de minden bizonynyal az *in-me* (manque, non existence, privation, néant, **in-ség-**, és *in-ri* = *in-Di*, sans szókkal együtt a tagadó *il-* (non exister) igeféléből való.

in-csel-eg- (incsel-ked-ik: a székely használat és a Debreczeni Legendás könyv «incsöl-ködése» is «kecsegtet, édesget» értelmű).

Tam. *in-solu-* (douces, belles paroles, civilité, compliment: **édes-szó**).

in-d-ul *√in-og*, mert **for-og-** for-d-ul).

in-g-er (in-der: in-d-er-ked-ik tkp. mozgásba hoz s így ez az **in-og-** felhangujából való).

in-g = üm-ög.

in-g-, **inog-** (moz-og; in-d-ul = moz-d-ul, in-d-it = moz-d-ít).

Tam. *n-un-angu-* (se mouvoir, s'agiter, vaciller..., cf. *nime* = *ime*, man. *imeṅgi* = *nimeṅgi* stb. lévén szókezdő *n*, *y*, *s* tűnékeny). Hogy a tam. igéből nincs inchoativus alak, az alhangu **in-og-** (cf. dörög és dör-öng) és tam. *n-un-angu-* azonosságát nem dönti meg.

NB. Az eltorzított alakú csag. *in-dür* (?) = k.-tat. *in-der* osm. *en-dür-* (faire descendre *√in-* en- leszáll) causativ igt, hogy lehet az *in-d...* it pro *in-dul-t* 4-dik képzettel rímeltetni, nem értem, még ha az alap rokonságát ki is lehetne sütni.

ingy-en (gratis, a tam. *summā* csupán jelentésű s így az **ingy** a rég. **incs** társa).

in-ka (inká-bb rég. jonká-bb pro j-in-ká-bb).

E szónk társa a tel. *in-ka*, kann. *innu* (mor, yet), tam. *innam* (encore, plus), tud. *in*, a melyből e szegény nyelv *inn-upam* (more) középfokokt képezett a finn nyelv se-

gítsége nélkül is. A szó alapja a közelre mutató *i* s az értelem «ennél több».

innét (rég. **i-ne-id**, tam. *i-ni* d'ici, à partir d'ici).

in-t- (rég. **imt**, eredetileg: szem-mel jelt ad).

Tam. *im-ei'* (cligner les yeux: *ime* clin d'oeil), mong. *im-ne-* (mit den Augen winken). Hogy e szók alapja a **szem** szó, mutatja a **kacsint**, tam. *sim-iftu-* (cligner, l. **szem**), man. *yasa ara-* (szem-vág) stb. Kézszel **int-**, tam. *sindu-*.

iny (1. palatum, 2. gingiva: inyére ragad...).

Tam. *an-am*, *an-ari* (palais de la bouche, côté de la partie inférieure de la bouche...).

NB. A finn stb. *ikene* a tam. *igiru* (gencive) társa, mert a tam. *vayiru* képzet mellett *vay-in* is van.

ip-ar (*ipar-kod-ik-*: igyekeznek, törekszik || **ipasz-kod-ik-** szék. id.).

A székely alak a **kapasz-kod-ik** mása s így az alhangú **ipar** a **kapar-** igéé.

ir-am (nom. v. iram-od-ik, cf. füt, füt-am, fütam-od-ik || iram-szarvas).

Tam. *ira'* (passer, marcher, mourir, expirer, cf. *ira-vu*, *irā*, *irāl* dim. chevette du genre des cerfs; man. *iren* eine Art Hirsch).

ir-ány (erány, arány: irány-os = egye-n-es, irány-oz-, irány-ul || **iránt**, **aránt**).

Tam. 1. *nira-vu-* (égaliser, proportionner, niveler, applanir, cf. *nir-al* ordre, rang, file, *nir-ei* id. || *nirei-* 1. s'arranger, se mettre en ordre, 2. égaliser, niveler, rectitude, bon chemin, ordre; 2. *neri* (droiture, rectitude, bon chemin, ordre; *neri-me* = *ner-me* || *ner* ligne directe, droiture, justesse, égalité, comparaison..., *ner*, *neriya* droit, juste, égal, pareil, comme, propre, semblable, proportionné, opposé, contraire... || *neré*, *neráy*... en droite ligne, en face, vis-à-vis... || *ner-*, *ner-al*, *ner-dal* vouer tkp. irányoz-, avancer contre tkp. irányul...).

NB. Irodalmilag az «arány» szót az **irány**, **erány** alakoktól különbözőnek veszik, de népiesen s gyökileg azonosak.

ir-egy, **irigy** (= *irid'*: irigy-el, irigy-ked-ik).

Tam. *eri-ssal*, *eri-ttal* (ardeur, chaleur, indignation «jalousie», *erissal-ulla*, *eripp-ulla* jaloux *√eri'* brûler, mert a tam. *kāyma-gārān* jaloux, envieux *√kāy* brûler...).

NB. Még egy syn. szót, az *arlu-kk-aru-* (être jaloux, envieux) ige tövét hibás származatnak kell tartanunk az *ar-lal* (feu, chaleur) gyökéből.

ir-g (tkp. **irog**, irg-al-om, olyan, mint forg-al-om a forogból: irg-at, rég. jorgat = irgalm-az).

Tam. 1. *ir-aŋgu-* (*iraŋg-al*: s'attendrir, avoir pitié, compatir...; *irakkam* miséricorde compassion, pitié...); 2. *urugu-* (*urugal*: s'adoucir, s'attendrir, avoir pitié, compassion etc., *urukkam* compassion etc.),

ir-gy, **irj** (= *ir-d'*: a kenyér szalonassága, vizenyössége; irgy-es, irj-es || **irmes**, nyirkos, nedves).

Tam. *ir* (humide: *ir-am* humidité, moiteur: *iram-ulla* humide: *iriyadu* ce qui est humide; *iri'*, *iri-ttal* devenir humide, moite, froid etc., cf. **nyirk**, **nyer-s**).

ir-ha (aluta, cf. mong. *il-gi*, man. *il-gin* Leder).

De valószínűbb, hogy tkp. **bőr** jelentésű, mert az «elhardt az irháját» erre mutat, s így a tam. *uri* (peau, pelle, écorce: man. *urija* dünne Schale) alakhoz tartozik.

iringa (íronga, iringál: csuszkal, cf. tam. *irlu-kku-*, glisser, faillir, se tromper).

ir-t (irt-vány || **ir-mag** = az utolsó mag-ivadék).

A magy. ige egy *ir*-intr. alakot tételvez föl, ennek tamulos részeseülője az **ir-mag-beli** szó **ir** = tam. *irü* fin, borne, final, *iru* (se rompre, se briser, être coupé, ruiné, cesser, finir || *iru'*, *iru-ttal* v. tr. briser, rompre, casser, tordre, couper etc.). Ezen trans. képzőtlen alak mása az *ir'* (couper, fendre, arracher...) szintén csonka ige. Ugyan így a t-tat. *jir-* (v. tr. fendre) és *jir-t* (déchirer) két ige közöl az első trans. képzőtlen.

ir-t-öz- (irtóz-ik, irtóz-at).

Tam. 1. *veru-* (avoir en aversion, abhorrer, détester... *veruttu-ppódu-* rejeter avec horreur); 2. *oru'* (mortifier, vexer, abhorrer... *orutt-iru'* id.), a mely az **ir-t-öz-** szerkezettől abban különbözik, hogy a múltképzős alakhoz nem az *idu-* ige képzőt, hanem az *iru'*- (örököl, marad) segédigét kapta.

is l. és.

ismer- (ösmer-, ismeret).

Ha az **isme** nem újabbkori csonkítás

volna, az **esz**, **eszmél** társának lehetne tartani, különben az **össze-mér-** mása is lehet, mert a scr. *smar-âmi* (se souvenir) igéből származását a tam. *sumar-anam* (mémoire, connaissance... = scr. *smarana*) alak nem támogatja.

isten (cf. tam. *assudan* = *ačudan* l'incorruptible, «dieu» vieillard, vichnou = scr. *a-čyu-ta* immortalis).

isz-am (n. v. iszam-od-ik, iszán-kod-ik || csi-szam-od-ik || **isz-ap** az iszamlós, sikamlós sár).

Tam. 1. *asu-mbu-*, *usu-mbu-* (se mouvoir, s'agiter: *asumbu* nom. v. sol glissant, mauvaise terre...); 2. *iy-aŋgu-* (pro *is-aŋgu-*, se mouvoir, bondir, marcher, rôder tehát az **iz-og-** rokona).

isz-ik *iv-* (isz- pro iv-sz).

iszony (iszony-od-ik, iszony-at).

Tam. *visu-kku* (*visukk-idu-* se degoûter...; cf. «nem iszonyodál a szűznek méhétől», cf. *usun* de venir dégoutant, man. *usun* abscheulich, widerwärtig).

ite (ité-l: itél-et, szék. itil-et, cf. tam. *vidi'* prescrire, destiner, juger, condanner, prédestiner... = ? scr. *vidhi* formule, règle az igazi tam. *udu-v-aru-* juger, décider tkp. köz-vág-).

itog- (itog-fitog: az **izog** erősebb alakja).

I. **iv-** (iv-ik, iv-ad-ék: növekedés, szaporodás).

Tam. *iv-avu-* (augmenter, croître, monter).

I. **iv**, (*iv*, iv-ó, iv-ás, **iszom**, *sz* jelen idő képző, l. az igetan; **i-tat-**, **i-t** nom. acti, **i-tal**, cf. **gugyi**).

Az alhangu magy. *iv-* társa első sorban a tam. *ú* (pro *uv*, nourriture), mong. *ó*, *ú* (*oŋo*, *uŋu* manger, boire), míg a man. *omi* (trinken) inkább az **em-** (sucrer) alhangú társa, mert **evés**, **ivás** syn. jelentésű a tam. nyelvben stb.

A t-tat. *ic-* még a magy. *i-t* (pro *iv-t*) nom. acti által is nehezen köthető össze a főntebbi *iv-*, *ov-*, *uv-* gyökkel.

iz-eg, **iz-og** (izg-al-om, izg-at, izgá-ga, cf. **azs-ag** = a bizgató).

Tam. 1. *as-aŋ-gu-* (remuer, chanceler, déloger, s'ébranler, s'éloigner: *asang-al*, *asangu-dal*... nom. v. || *as-ei-* id. *asei-gei*, *asei-gu-gei*, *asei-vu* nom. v. || *asei-*

v. tr. remuer, agiter, ébranler... *asei-ttal*, *aseippu* nom. v., cf. man. *ašša-* sich bewegen); 2. *osi-* (se remuer, s'agiter, branler, *osi-dal*... nom. v. *osi'*, *osittal*... remuer, agiter etc.).

izen- (üzen: iz-en-et).

Minthogy ezen ige nemcsak causat., de még transitív képzőt sem mutat, egyszerűen «mond, beszél vlki által» értelemben veendő s így a tam. *is-ei'* *iy-ambu-* (*is-ambu-* dire, parler) mong. *öči-* id. igékhez sorozandó.

iz-é, (izé-l, meg-izé-l stb.)

E kiegészítő szónak «dolog» értelmet tulajdonítva, a tam. *essam* (chose), t-tat. *iš*, *eš* id. volna a megfelelő. De lehet biz az az eredetibb **i-ze!** (ez-e! tam. *id-é*) mutató is.

izom (izm-os).

Tam. **es am** (nerf, artère; mert a tam. *narambu*, nerf. «muscle», tendon, poul, artère, veine, nervure, filament... még tarkább jelentésű).

izz- (izz-ó: izz-ad-, rég. **id-zad-** = veritékez).

Tam. *vessu* (chaud, ardent: *vettei*, chaleur du soleil, du corps, ... de la terre *ve*). T-tat. *issi*, *esse* id.

i (i)

i, **ij**, **ijj** (ij-at, i-et, ij-lövés, ij-as, ij-ás).

Tam. *ey-* (lancer une flèche, décocher, tirer de l'arc, darder...: *ey-giravan*, archer arbaléte, tireur; *ey-in*, *eyin-ar*, chasseurs, cf. *e*, *é*, *évŋ*, flèche, mert az **ij**, **iv** és **nyíl** annyira váltakozók egymás közt, hogy alig jöhetni az eredeti értelemlre, pl. a mong. *nomo*, *numo* «arc» volna, és *sumo* «flèche», de a nép éppen megfordítva használja.

igy (= *id'*), l. **i**.

ímely-eg- = **émely-eg**.

in (tendon, nerf, fibre, horgas-in, de nem a M. Ny. N. szótára értelmezése szerint || **in-da** syn.).

Tam. *in-ei* (fibre de palmier, de cocotiers etc. syn. *inei*, fibre d'une feuille, contour... *inu-* tirer).

NB. Az **in-al-** ige e névszó származéka, mert a gyaloglónak ina szokott fáradni, szakadni.

ir- (ir-at, iro-dal-om, ké-píró || **irka-firka** stb.).

A Tam. nyelvben 6, csak árnyalatban

Gróf SZÉCHENYI B.: Keletásiai útja. II. köt.

különböző syn. ige van: 1. *erlu-du-* (écrire, tracer, peindre, dessiner, ... *erludu-gei*, *erlud-al*, *erludu-dal* nom. v. *erluthu* nom. acti); 2. *vari-* syn. cf. **bar-ka** man. **ara**; 3. *v-iru-* syn. cf. **firka**; 4. *pori'* syn. 5. *kirli'*; 6. *kiru-*.

Minthogy a szókezdő *g* (*s*, *z*) *n* (*n*) és *v* (*w*) betűk majdnem egyenértékű tünékeny hangok: a japan *iru* (couleur) = tam. *n-iram* id. man. *niru-* (malen, zeichnen), magy. *ir-* syn. tam. *viru-* syn. mong. *žiro-* *szuro-* syn. és tam. *erludu-* syn. alakok mindazonosak s a tam. *irlu-su* (enduire, frotter, barbouiller: ken) igével rokonok, cf. **fest**. A tam. *vari* és *pori'*-kann. *bari-* (to write) a magy. **bar-ka** gyöke, a tam. *kiru* = finn *kirja* (écrire), a tam. *kirli'* ige *ki-ri-ppu* igeneve = magy. **ké-p**, mong. *ke-b*.

ír (= kenőcs, gyógy-ír, **ir-ez-**, tam. *irlu-su*, enduire, cf. **ír-** és **zsír**).

ír-mag (utolsó-mag. tam. *iru*, fin, final, *ir-ili*, dieu, qui est sans final *iru-* cesser, finir, l. **ír-t**).

író (lait de beurre, cf. tam. *m-ör* id. és cf. **ék** = tam. *mékku* coin; mert a mong. t-tat. *airak* savó, egy kissé messze van, s a **gyógy-ír** felhangú szóval nem azonos, lévén az **író-s** vaj nem a kenő, hanem a tej-vizes vaj).

is (rég. = **ös**, tam. *is-an* (ainé, vieillard, ancien, supérieur, seigneur, dieu etc.) mong. *esi*, *isi* (Ursprung, Anfang, Haupt...))

i-tat (i-tat *iv-*).

ív (ív-es, ív-ez || **éveg**, **üveg**).

Tam. *áv-al* (courbure, forme d'arc: *áv-am* corde d'arc, *áv-ari*, flèche, *ávigar* chasseurs, cf. **ij**).

NB. A Magy. Ny. N. szótára helyesen vette az **iv** és **éveg** szokat egy-gyökűeknek, mert a tam. *vaŋei-yil* (vitrum *vaŋei'*-courber...) ezt igazolja.

I. **íz** (sapor: iz-el-it: kóstol).

Tam. *miser'* (manger, jouir, éprouver, sentir = sapit).

II. **íz** (iz-ül-et, izzé-porrá **z-úz**, **iz-ék**, **iz-ik**: törmelék || egy ízben = egy fogásban, **iz-rom** idem + idem).

A tam. *ud-ei* (fois, iz-ben, iz-romban) a **z-úz** igenél látott *udei'* (casser, brisser, rompre) ige *ud-ei-* (se briser, se rompre) ige képzőtlen igeneve s ilyennek kell

vennünk a felhangú íz szót is, cf. **osz-t**, t-tat. *öz-* (briser, rompre).

NB. Az *iziben* (gyorsan) lehet a lat *in articulo* fordítása is, de lehet hogy az **egy-szeriben** (szék. mindjárt, azonnal) hasonlatára keletkezett.

Ja (ya)

jaj! (jaj-og-, jaj-g-at || **saj-og-**, **saj-nál-**).

Tam. *aiya*, *aiyagó*, *aiyó* (interjection de «douleur de compassion» et d'étonnement: *aiyó-v-en-* se lamenter etc.)

jav (jav-as, jav-ul, javít stb.), l. **gyav**.

já (yá)

jád, **ját** (ma név-társ, cf. éd-es, édi).

Tam. *éd-an* (camarade, ami vocat. *éda*).

NB. A t-tat. *ad*, *at* (nom.) de nem társ.

jár (jár-at, jár-t, l. **gyárt**: **jarat-**, **jártat**).

Mínthogy a scr. *yugam* = tam. *nugam* (iga): a tam. nyelvből nem a *tuda nar-* (to walk) igével összevetett, de nem biztosan azonos *naða'*-igét, hanem a *nigarl-* (aller, marcher, se passer, courir, arriver être sur pied...: *nigarl-ssi*, *nigarl-vu*, *nigarl-dal* nom. v.) igét tartom a **jár-** ige társának. Ennek trans. és caus. alakja: *nigarl-ttu* (faire marcher, conduire; dire, parler tkp. száját jártatja). Ezek társa a mong. *yařar-*, *yár-* (aller, marcher, se háter) ige. Míg a causat. képzőtlen man. *yara-* (führen, leiten) ige a tud. *nar-* és t-tat. *jürü-jörö-* (aller, marcher) alakokhoz tartozik.

jár-om (oros *yar-mo*, ny. mong. *yár-am*, kettős járom: cf. tam. *ér*, *yér*, pair de boeufs pour labourer, attelage, charrue, paire, couple...).

I. **jász** = **ijász**.

II. **jász** = **gyáz**.

ját-ék (ját-sz- jelen idő képzővel) a **ját-ék** lehet *jád-ték* helyett is, cf. *szán-dék*).

Tam. *ádu-gei*, *ád-al* (nom. v. jeu danse, geste, mouvement, cf. a kerék játéka: *V ádu-*, jouer, danser, branler, s'agiter, jouer une comédie: *áttu-* pro *ádu-tu-* v. caus. cf. *ánu* = *yánu*) mong. *nada-* (jouer) || *át-tam* (mouvement, danse, jeu, jeu de hasard... *át-tu* nom. acti id.). Ez a **ját-sz** alapja, míg az *ádal* az **ögy-el-eg** alaké.

je (yá)

jegy (= *yäd'*, jegy-es, jegy-ez-, jegy-z-et).

A tam. *adei-y-álam* (signe, indice, preuve, marque, témoignage, spécimen, évidence) szó utórése olyan képzőnek látszik, mint a *nir-álam* (liquidité) szóban. Az *ad-ei* pedig az *adi* (pied, base, trace, vestige...) származéka. Ennek társa a mong. *adik*, *aži-k* (Merkmal: *ažig-la-* (bemerken). Man. *eže-* (sich erinnern, sich merken, bemerken) cf. **vizsga**.

jel (= *yäl*, **gyel** || **jelen**, jelen-ik).

A man. *ilet-un* (zeichen, signal: *iletu-le-*, erscheinen, sich zeigen, **jelenik**, berühmte sein...: jel-es-ked-ik) gyöke a mong. *ile*, *y ile* (klar, sichtbar, deutlich, vor Augen: *ilede* adv. *ilet-* deutlich werden...).

A mong. *ile řar-* összetett igeinek megfelel első részében s jelentésileg mérőben a tam. *veli-p-padu-* (sortir, apparaître, paraître au jour, être devenir manifeste public, clair, évident: *veli-p-paduttu-* vagy *veli-y-idu-* faire paraître, manifester: **jel-ent** etc.)

NB. Ezekből látni, hogy a **jel** (ce qui est évident) és **jelen** (das, was im Vorschein ist) egy-gyökű s a magy. **jev**, **jöv** (jő) meg a t-tat. *kil-gel-* (venir) igékkal semmi köze, mert a t-tat. tkp. osm. *ge-len*, (venturus, futurus) és magy. *jelen* (praesens) rímel ugyan, de nem egy.

jer- (= *yär*: **jere**, **gyere**, jer-ünk).

Úgy látszik ezen hiányos ige a tam.-féle nyelvekbeli *varu-* (venir) igeinek a maradványa, a melyből a kérő-buzdító *varuga*, a parancsoló pedig *vá*. A mong. *ire-*, *y-ire-* (venir, arriver) csak látszólag ide való, cf. **ér**.

jé

jég (*Vjäg*: jeg-es: tam.-féle nyelvekben egyszerű szó nincs).

Man. *žuže* (Eis: *žužene-* gefrieren), mong. *žikegö* (Kalt). Perzsa *yař* (Eis), cf. **fagy**.

jo.

jobb-ágy (szolga).

Úgy rémlik előttem, hogy e szó utó-része *ád'* a tam. *adi* (pied... «serviteur»...) szónak a nyújtott alakja, a mely szerint

«jobb-nak szolgája, jobb-alattvaló-ja» értelmű volna, az ősi szó szerkezet alapján.

jor-g- (jor-g-at), l. **ir-g**.

jó (pro jav-ó, jó-s stb. *V gyav*.)

? **józan** (józan-ság, józan-od-ik, cf. orosz *yař-niy*, *yař-en*, clair, évident; különben lehet **jó-esz-en** összevonása is).

jöv, **jev** (jő, győ, gyű, **jő-n** pro *jöv-ön*, *jöv-et*). Ezen igeinek az ostják **jiv**. Man. *zi* (kommen *zio!* komm) igeiken kívül más társa éjszakon nincs. A tam. ige t. l. **jer-** alatt.

ju

(**juh**, **ih** = ov-is tam. *ádu*, *semmariyádu*, *řuruwei*, *řuruwei*, *mai*, *veři* etc., l. **bari**, **birka**, **öz**).

jut- (jut-al-om, jut-ány-os: jut-tat).

Tam. *ettu* (*yettu-*, être à la portée, pouvoir être atteint, être accessible, sous la main, s'étendre, approcher; atteindre, attraper: *etta-viđu-*, *ettu-vi'-*, laisser atteindre, parvenir: *ett-al*, *ettu-dal*, *ettu-gei* nom. v. *etta-m* nom. acti, *ettam barru-*, obtenir, atteindre), t-tat. *jet-*, *jit-* id. man. *'isi-* (sich nähern, erreichen, gleich kommen: *isibu-*, gelangen lassen = tam. *-ettu-vi'-*). Ezek után a mong. *jiğöt-*: ostják *jogot-* jut, megérkezik) rímelnek, de nem ide való, mert ha a man. t-tat nem is jelöli a hozzászúságot, a tam. nyelvben nyoma volna a **g** elesésnek.

Ka

kab-át (nom. acti: kap-cza || **kop-ad**, kop-ács: héj || **kov-ad**, ková-l-ik || **köp-ed**, hámlik, köp-eny-eg || **kuv-ad** = **kov-ad** || **gub-a** || **hám**, héj, takaró || **homály**, homolít, takar || **hüv-ely**, takaró stb.).

Ezen 9 testvér alaknak «takaró, burok» (couverture) alapjelentéssel, tam. megfelelő alakok ezek: 1. *kapp-adam* (toile, habit *V kappu-* couvrir, étendre, couvrir entièrement etc., cf. t-tatár *kab* couverture); 2. *kab-ádu* (ruse, fraude a «nyíltság ellentéte, cf. mong. *řobla-* verleumden, man. *řóbala-* überziehen, *řóbila-* überlisten, tam. *kab-áy* vêtement long, cf. **köp-eny**, mong. *keb-enek* id., osm. *kep-enek* id.); 3. *kammu-* (couvrir etc. cf. **hom-ály**); 4. *kamb-ei* (linteau, couverture de livre d'óles, éclisse, tkp. borító);

5. *kav-i'*, *kav-ei-* (couvrir, tuda *kavi-* to put on; *kav-áy* = *kab-áy*: *kavi-sanei*, enveloppe, cf. kap-cza, ... couverture, voile, «furreau», cf. **kop-ály** és **hüv-ely**, tam. *kav-avu-* mettre dedans, renfermer); 6. *kupp-áyam* (robe longue, manteau, cf. **guba**, **suba**, mong. *řob-tos'* nom. acti vêtement, man. *řub-tu*, Winterrock, magy. **kup-ak** = fődő etc.); 7. *kumm-en-* (faire noir, s'obscurcir, cf. **boru-l**); 8. *umi* (paille, balle, enveloppe du grain, cosse, cf. **hám**: *umi-kkarappan* «crusta lactea», magy. **hom-por**, a hámló vagy homlító por: *'umi-ri*, *umari*, limaçon, tehát a hámmal, héjjal biró: *umi'*, se corrompre, se gáter cesser, cf. **kop-ad**, **kop-ár**, a pusztá).

kacs (kacs-oz, cf. **kacz-or**).

Tam. *katti-gei* (petite plante qui s'entortille autour des autres).

kacs-karingós l. **kacz-or**.

kacs-int (cf. **suh-og**, **suh-int**).

Tam. *kát-si* (vision, apparition, vue, entrevue secrète etc. *kátsi-yá-* se monter *V kán-* pro *kan-* voir).

NB. A M. Ny. N. szótár szerzői előtt a *kan-di*, *kan-csal*, *könnyü* (szem-nyirk, lacryma) szók gyöke és mivelta ismeretlen levén, a **kacsint** ige t. **kacsiba**, **kasziba** szók gyökéből származtatták.

kacza l. **kacz-or**.

kacz-ag-. Tam. *kadi'* (résonner, rendre un son, mert man. *kai-ča-* schreien és *kai-čame inže-*, laut auflachen).

kaczag-ány (kaczog-ány, cf. **kozsók**).

Tam. *kádagam*, *kádigam* (toile, habit, cf. **kágyló** = kagyló); man. *katsiki* (Kleid aus Hirschleder).

kacz-at (nom. acti: díbdáb ruhanemű).

Tam. *kad-áy* (haillons, déchirure *V I. kes-ed* és **has-ad**).

kacz-ér (kaczér-os, kaczérkod-ik; fitogató, magát mutogató úgy képezve, mint «fehér»: ezért a **kacs-int** alak társa. Tam. *káttu-*, faire voir, montrer etc.).

kacz-ki (kaczkiás: hegyes, büszke stb.).

Tam. *kad-ir'* (1. briller, 2. se réjouir, s'enorgueillir «être pointu» ez az alap-értelem).

kaczola (rég. kanczaló).

Tam. *kunsulam* (cheval, cf. **paripa**, **csödör**).

kacz-or (kacz-ar, **kucz-or**, szék. görbe k. és **kacza**, görbe timárkés || **kasz-a**, görbe vágó eszköz, **kasz-i-ba**, kacsiba; **kacz-kar-ingós** = **kacs-k.**, **katyk-k.**, **kuty-k.**, **kucz-or-og**, **kuty-or-og**, **huty-or-og**, **gözs-ör-ög** || **kas**, **kos-ar** || **kosz-or-u**, **köször-ü**).

Hogy a **kaczor**, **kuczor** (faucillon), meg **kasz-a** (faulx, orosz stb. коца id.) szók alapértelme «courbé», mutatják a származékokon (kasziba, kacsiba, kaza-lábu, orosz коцо, de travers kos-ij, magy. kuczor-og stb.) kívül több vágó eszköz, tam. nevei: **kođu-vál** (faucille tkp. kuczor-él), **kođu-vát-katti** (serpe, couperet tkp. kuczor-élkés), **kódári** (hache, hachette: tkp. kuczor-vágó, arató); **kuni-kkuyam** (pro kusam faucille tkp. kónya-kasza, syn. **kün-irumbu**), **könei k-katti** (serpette: kónya-kés). E szerint a 12 magy. testvéralak tam. megfelelői: 1. **kođu-m** (courbé, recourbé, tortueux, tordu: **kođu-un-gál**, pied tortueux-kasza-láb, kacsiba-láb, kuczoros-láb $\sqrt{kot-ku}$ se plier, se courber etc.); 2. **kuđu-angu** id. (**kuđakkam** nom. v. **kuđakki**, ce qui est courbé etc.); 3. **kođu** syn.; 4. **kúđ-ei** (kosar); 5. **kas-ei** (fils tordus etc.); 6. **katt-igei** (petite plante qui s'entortille autour des autres etc.); 7. **kás-iram** (cercle, rond); 8. **kuyam** (pro kusam, faucille) etc.

kagy-ülő (= **kad-ülő**: kagyuló, kagyülő: cochlea).

Úgy hamarjában az árya cochlea-val lehetne rimeltetni, azonban a fül-kagy-ülő = szék. fül-csiga, cf. mong. **čiki** = fül s így a **kagy-ülő** töve a tam. **kádu** (oreille, fül) s így a **had-la**-gyökének testvére, mert fül (1. hangzó; 2. tekercs) és **csiga**, **kagyuló** (1. hangzó, mint hangszer = sip; 2. tekercs stb.).

kah-ol = **csah-ol**.

kaj-aba (kajabá-l, **kaj-ál-t**, keál-t, kiált).

Tam. 1. **kuy-ihu** (déclamer, haranguer, dire, appeler: s'élever, retentir, faire du bruit); 2. **kayar-ru** (pro **kayal-tu**-répripri-mender).

kaj-ács (kaj-cs = görbeség: **kaj-ol** syn. haj-ol, kaj-la pro kajol-a, kaj-l-ad, kaj-mó, kaj-sza || **kaj-d-ul**-szék. = gaj-d-ul: részeged-ik, görbén jár az ész, a test). A **hajol-igénél** látható alakokon kívül, ide tarto-

zik: tam. 1. **kay-akku** (action de tordre, torsion); 2. **kay-aru**, **kay-iru** (corde, câble, cordon, cordeau: sort tkp. a hajló vagy csavarva csinált); 3. **kayi-ppu** (ivresse, a mikor kajdul, szédeleg, görbén jár az ember: **kay-ir**, faute, erreur, écart: az egyenes iránytól való elhajlás), mong. **kei-de** (deliriren).

kay-án (kaján-kodik).

Tam. **kaya-v-an** (homme vile, de basse caste, vaurien: **kaya-mei**, bassesse, infamie, vileté, pervésité: **kay-am**, profondur, fossé, place inférieure, étang etc. tkp. hajlás).

haj-d-ul- (szék). \sqrt{I} . **kaj-ács**.

kaj-t- (kajt-ár, kaj-tár-kod-ik, **kaj-t-or** = kajtár: fitet, ketet, kutat).

A trans. képzőtlen mong. **žai-** (erforschen, nachforschen etc.) ige társa s így a t.-tat. **kaj-t-** (v. intr. retourner) igével rimel, de nem azonos.

?**kaka**, kakás, cf. tam. **kkakk-ús vidu**, latrines tkp. k. ház).

kak-ad (kak-at, 1. szék. **katag-szeg**).

?**kakas** (cf. scr. **kukkuta** «coq»: **kukkuti**, poule).

kakuk (= szék. kukuk, cf. tam. **kukk-urup-pán** coucou, son imitatif).

kalafinta, **kalaj**, **kalák** l. **kal-óz**.

kal-and (ide-oda lógás; **kaland-oz**, tévcllyeg || **kalant-os** = **kol-ont-os**, szék. szédelgő, zavart eszű).

Tam. **kal-angu** (se troubler, être troublé, affligé, inquiet, ne savoir que faire: **kaň-galaňgu** les yeux se troubler, s'égarer etc. syn. **kalei**, **kulei**, **kol-ei**).

kalangya (= **kaland'a**: **kalongya**, szék. csomó, rakás, kalongyá-l).

Tam. **kal-andei** (grandeur, mert a tam. **migu-di** acervus tkp. grandeur, magasság \sqrt{I} . **kel**).

kal-antyu (tkp. fogantyu, horog, akasztó).

Tam. **koľu-ttu** (jointure, articulation; **koľuvi**, croc, crochet, agrafe $\sqrt{koľuvu}$ joindre, unir, lier ensemble, accrocher, prendre etc).

?**kalapács** (kalapál \sqrt{orosz} **klep-**, klopfen, hämmern).

kalaty-ol (galagy-ol, galaty-ol).

Tam. **kala-gala'**- (gazouiller, résonner, parler beaucoup: **kala-ttal**, son inarti-

culé syn. **kala-gala'**-, gazouiller, babiller etc.).

kalauz (tam. **varli-k-kätti**, útmutató; a magy. szó a t.-tat. **kila-žuz**, guide szóból való, ennek első része = mong. **žal-žy**, voie, út, a második pedig = **küz**, **göz**, szem).

kal-ács (tkp. rét, fonat: **térd-kalács**, Rotule, Patella: kalácsol: téstát rétel, tekercsbe fon, térdeit kalácsolja, szék. = egymásra rakja).

Tam. **kuľ-asu**, **kurleissu** (noeud, noeud coulant, jointure, tenon, jointure intéreuse des os, des pieds, des mains etc. \sqrt{kurle} plier).

NB. Az orosz **kalač** (espèce de pain blanc) szó annyira árva jelentésileg, származásilag, hogy az egyszerű kölcsönzés nyelvünkben.

kaláka (1. munkára való **egyesülés**, a mi nagy zajjal, lármával történik; 2. zaj, láрма).

Tam. **kala'**- (1. se méler, s'unir, s'accoupler, se méler dans le combat; 2. méler, mélanger, joindre, unir: **kalakk-al** nom. v. **kaládi**, mélange, désordre, tumulte, v. carme, clameur etc.).

NB. Az állítólagosan azonos jelentésű szerb stb. **tlaka**, tudtomra az orosz nyelvben nincs meg s így ezen alak a magy. szónak rontott kölcsönzete.

kalán (kalány szék. kálán-os stb.).

Tam. 1. **koll**, **koll-aru** (truelle, vakkoló kalán): **kóľiyei**, cuillère à pot), cf. **kara-nei**, **karandi** cuillère, truelle etc. || **kóľiyei**, **kóľiyei**, cuillère à pot, corbeille). Ezen szók közül a **kol**, **kóľiyei** alakot lehetne a **kóľu-** (courber et prendre dans le creux de sa main) igére vezetni, de ekkor sem tudni «homoru, vagy meritő» az alapjelentés.

?**kalász** (székelyesen a gabnafej szakála).

E szó az orosz stb. szláv **koloč**, **klač** (épi) szó társa, de lehet a tam. **kalattu** (grappe, bouquet de fleur és **kul-ei**, spica, épi) szóval is összefüggésben.

I. **kaliba** (zavar, vesződés **galiba** id.).

Tam. **kali-bili** (trouble, tumulte, v. carme, querelle etc. \sqrt{kali}).

II. **kaliba** l. **kuliba**.

kalimbá-l- (eredetileg «forгат» s azután **ver**, mert ez is tkp. forгат $\sqrt{=kalimba}$ I.)

I. **kalimpa** (=kerembábó, szék, karimbába: kalimpá-l = forog || **kal-inkó**, nagy perez, tehát karikó, karingó s így a \sqrt{kar} -ing gyök etc. l-es alakja).

II. **kalimpa** (kalimpá-l = kalapá-l, l. **kalapács**).

kalincs = **kilincs**.

kall- (kall-ód-ik: kopik, foszlik: hall-ott, cf. zül).

Tam. **kal-ei**, **kul-ei** (se défaire, se délier, se chiffonner, se dissiper, s'effacer, se gâter, se confondre: être disuader, dépouillé, privé, cf. «kallott disznó»: herét: **kalei'**, **kulei'** v. tr).

† (**kaloda**, orosz **koloda**, billot, tronc, carcan, ceps etc. s így nem ő és új szloven stb. **klada**).

kal-óz (kal-óz-kod-ik || kaléz-ol, kala-fa, kalafinta, kalák, galád).

Tam. **kaľ-av-ádu**, **kaľav-áľu**, **kaľavánu** (voler, piller, dérober $\sqrt{kaľ}$, **kaľľu**-, voler, dérober: **kaľ**, **kaľ-avu**, **kaľľu-dal**, **kaľľ-al** nom. v. **kaľľ-am** vol, mensonge, fausseté, feinte, dissimulation: **kaľľa-kkappar-káran**, pirate, corsaire: **kaľav-an**, **kaľvan**, voleur, fripon etc.).

NB. Igen valószínű, hogy a **kalafinta** (ravasz), **kalaj** (csavargó), **kalák-pénz** (a tolvaj-ért járó-pénz), **kala-fa** (a tolvajt büntető fa), **kaléz-ol** (csavarog), de főképp **gal-ád** (galádul gyilkol) szó gyöke a tam. **kaľ**-, a melyhez tartozik mang. **žul-žai**, man. **žol-žy** (Dieb, Räuber) szók töve.

kam (szék. = kan, buja férfi: **kamatyo-l**, coire).

Tam. **kám**, **kámam** (scr. **káma**, luxure, lubricité, passion, amour, semen virile: **kámattu p-pálór** gens lascifs).

kamasz (kamaszul: buta, együgyű).

Tam. **kámátti** (journalier, ouvrier, qui travaille avec la pioche «idiot»).

kam-ó (kampó, kámp-or-od-ik: görnyed).

A «görbeség» kifejezésére álló ezen alak mellé a tam. nyelvből a **kamb-arei** (espèce de serpette, — de faucille) és **kum-al** (faucille, faux) két alak hozható föl, a **kaczor**-nál látható okból, cf. man. **kum-čü-žun** (krumm, gebückt).

kan (kani, **kanda** = **konda**, kondá-s = **kanász**: kand-ur).

Tam. **kuňdu** (testicule des animaux «mâle» étalon, cheval entier, k. **k-kudirei**,

étalon, kann. *ganđu* id. E szerint a magy. **kan**, **kanda**, **konda** szók eredeti jelentése is «mony», a melyből **mony-as** éppen **kan** vagy hím jelentésű. A tam. *án* (mále) vagy *kan*, vagy *aga-n* (hágó) helyett áll. **kanál** a székely **kalán** szónak alakja, mint a **csanál** a **csalán** eredeti és helyes alak helyett s így a vogul *kon* (merít) igéből expresse csinált szó nem áll.

kan-csal (kancsal-og, kancsal-it: kancsi, cf. **kan-di** stb.).

A M. Ny. N. szótára írásakor nem is sejtették, hogy ez összetett szó s hogy alkatrészei Dél-India turáni nyelveiben mint önálló szók élnek, mert tam. *kan-sáy-al* nom. v.: *kan-sáy'* (tourner l'oeil, regarder de côté etc.: *kan-sáy-ppu* oeillade, regarde de côté, jalousie, envie, cf. **kancsalog**, **kancsal szemmel néz**) összetét, *kan* (szem. l. **kan-di**) és *sáy-* (pencher, tourner vers) részekből. Összetett a man. *kai-kara-* (schielen) ige is **kai** (haj-ol), *kara-* (sehen). A k.-tat. *kusij* (louche) = orosz *koçoy* (louche $\sqrt{\text{koç}}$ être de travers etc.) s így nevéseges az arab *gamze* (szemhunyás) szóhoz folyamodni.

kancsó. Tam. *kañsam* (1. métal, cymbale de bronze, «gobelet», *kañs-anei*, petite eruche, pot de bronze, scr. *kamsa*, *kañca*, vas patorium, mong. *çomça* (Kanne etc.). **kandér** = **kondér**.

kan-di (kandi ablak, kandi lyuk, kandi-láda, kandi-es, kandics-al, kandi-kál, kandi-it, cf. *kön-ny'*).

A tam. nyelvben két alak van: *kan* (oeil) és *kānu-* vagy *kān-* (voir, regarder etc., de a múlt idő *kan-d*, s így ez az eredeti). Ebből 2-od képzetű ige: *kan-d-idu-* (voir: **kan-d-it**). A *kan-*ból: *kañnu-* (voir, considérer, penser) *kañn-uru-* (voir), kann. *kañn-idu-* (to look after): *kañn-ádi* (miroir, lunette, verre, vitre: k. p-palagei, planche percée pour voir sans être aperçu: *kañn-áññi*, amante, épouse . . .) *kañn-ódu-* désirer, convoiter, surveiller etc. tkp. szemfüt.

kangyika (= *kand'i-ka*, kangyik-ál = sánta-l).

Tam. *kindu-* (boiter, clocher, clopiner, sautiller etc. *kindu-gál-an*, boiteux, cf. kilincs = kalincs).

kankó lehet a **kan** gyökből is, de lehet a **kuka** (kunk-or) *n*-ezett mása is.

kankus (mumus) = **bankus** (szék).

kantár (kantár-oz).

Mong. *çantar-* = man. *kanta-r-a-* (mit dem Zügel den Kopf des Pferdes in die Höhe ziehen): *kantar-ša-* die Nase hochtragen: *kandar-çan* (Zaum), mong. *çantar-ça* id.

kany-ar (kanyar-os, kanyar-og, kanyar-od-ik stb.).

Tam. *kōnu-* (se courber, se plier, se tordre, se contourner, dévier, **el-kanyar-ul**: être, devenir courbé, tortu, bossu etc. *kōn-am*, *kōn-al*, *kōn-ei*, *kōn* nom. v.) A két alak olyan, mint *kányv-ad* = kanyv-ad = konyv-ad és **konya** = szék. *kōnya* l. ezeket.

kap- (kap-zsi, kap-kod, cf. kepe).

Tam. 1. *kavvu-* (saisir, happer, prendre, s'emparer: *manasu kavvu-*, s'adonner avec adeur à: **ked-vet kap** vlmiehez: *kavv-al*, *kavvu-dal* nom.); 2. *'avvu-* syn., mong. *ab-*, *çab-*, *çabši-*, man. *kabse-* (schnappen), t.-tat. *kab-*, *kap-*.

kap-ar- (kapar-cs, kaparc-sál || **kapar-it**).

Tam. *kavar-* (1. baratter; ramasser, piller, voler, emporter, saisir, accepter; 2. conoviter, désirer charnellement: *kavar-al*, *kavar-ssi*, *kavar-dal*, *kavar-vu* nom. v.). A mint észrevehetni, kapar, kavar, vakar, kap (szerez kaparit, sőt ká-ván tkp, kapaszkodik) jelentések fonódtak egymásba.

kap-asz-kod-ik. Tulajdonkép «fogódzik» s így a **kap** ige olyan tovább képzete, mint a mong. *-ab-ira-* (kapasz-kod-ik) az *ab-* (kap) igéből.

I. **kap-cza** (tkp. takaró, borító, cf. tam. *kavi-sanei*, enveloppe, couverture $\sqrt{\text{kavi}'}$, couvrir, l. **kab-át** stb.).

II. **kapcza** (áll-kapcza, áll-kap-csa, kapczá-s-kod-ik a **kap-ocs** szóval együtt a **kap** «fog» származéka).

kap-ocs (kapcs-ol pro kapocs-ol).

Hogy az **eszkába** szó az orosz *çkoba* (*çkob-ka*, *çkobočka*, crampon) szóból való, az bizonyos, de már a **kap-ocs** (fogó, fogantyú) a **kap-** ige származéka, a mint a tam. *allu-* (crampon, gâche . . . $\sqrt{\text{allu}}$ prendre, saisir, man. *ali-*, t.-tat. *al-* id.) meg tam. *koçu-i* (croc, crochet, agrafe

$\sqrt{\text{kol}}$ *koçu-vu-*, saisir, prendre etc.) bizonyítja. A **kapocs** legközelebbi társa a mong. *çab-çi* (rák), de van *çab-çi-*, *çob-çi*, *çab-ši-*, man. *çafira-* (ergreifen, mit der Zange anfassen, «zusammen fügen» etc.) ige is. A *çob-çi*-ből való az osm. és szláv *kopča* (crampon, agrafe) szó.

kaponya = **koponya** (s ez a helyes, mert így ejti a nép).

kap-tán. Tam. *kañp-añam* (chaise-trappe), szlávosan kelepce (kl-aptsi), *kañp-am* (trappe, fosse à prendre les éléphants), osm. *kañ-an* (trappe), orosz *kañ-kan* (traquet), mong. *çabça* (piège, souricière).

kap-tár. Úgy képződve a **kap** igéből, mint a mong. *ab-dara* (kaptár, szekrény) *'ab-* (kap-) igéből.

kapu (kapu-s). E szó legközelebbi társa az osm. *kañi*, *kapu* (porte) szó, de a gyök nem az osm. *kañ-* (fermer) ige, mert ebből *kañ-k* (fedő), hanem a man. *ka-*, mong. *ça-* (versperren, einschliessen), tam. *kā-* (garder, conserver, défendre etc.) igék. Ennek egyik igeneve *kā-ppu* (protection, conservation «porte» muraille; a másik *kāy-al*, détroit, szoros. Az osm. *kañ-a-* a *kañi*-ből való ige.

NB. Hogy az osm. *kañi* a tam. *kañpu* minden jelentésével birt, mutatja a magas **kapu** kifejezés, a mely japánul *mi-kado* = tam. *mi-kadavu* (magas kapu).

kar (kar-ol = öl-el).

Tam. *karam* (main, bras, trompe d'éléphant etc.), mong. *çar* (main, bras), man. *çar-çan* (Zweig, Flügel, cf. t.-tat. *kul*, *kol* (main, bras) és magy. **galy**, tam. *kilei* (branche).

NB. A tam. *karam* a scr. *kri* (facere) igéből akarják származtatni, de ekkor a scr. nyelv *kuli* (main) szavát is nem a scr. *kul-* (réunir, amasser), hanem a t.-tat. *kil-* (facere) igéből kellene származtatni s a t.-tat. *kol*, *kul* kölcsönzetének tartani. A legfőbb az, hogy a fő árya nyelvek eme szó sanscrit voltát nem igazolják.

karaj (karéj, karé); **karé-l** = rostáláskor a gabona szemétjét a rosta szélére keríteni || **karécz** szék. = karimó pl. kenyér).

E szót az orosz stb. szláv *kray* (bord, rebord, bout, rivage, région, contrée, fin, bordure) szóból kölcsönzöttnek tartják. De hát a tam. *karei*, kann. stb. *kare* (bord, limite, borne, terme, fin, rivage,

rive, côté, voisinage, division des terres, port, salut, sort etc.) csaknem azonos jelentésű szók is a szlávból valók-e?!

Ide tartozik a k.-tat. *kirij* (Seite, Rand) de nem a *kir-* (tör-) igéből, hanem a *kir-šau* (abroncs, öv, körítő) szó-tövéből, mert a **karé** és **karei** a **kari-mó**-val együtt a **kar-ing-** alakhoz tartozik alak és logica szerint.

karakány (stratiotes aloides). Meglehet, hogy a szlávnak látszó *kolokány* (szuró, tuskés növény) szónak turáni fordítása, mert a tam. *kurukku* (1. espèce de char-don, Argemone mexicana; 2. sorte d'at-brisseau épineux) eléggé jellemző.

karamzsá-l (karamzs-ol = kar-m-ol), lásd **karom**.

karancsi (elkopott, elvástott).

Tam. *karlundu* (chose émoussée, figure, arrondie par le frottement etc.). Különb az alapértelme a **kar-cz** gyökére utal.

kar-ap (karap-ol: fecskendez).

A **fej-** igénéél láttuk, hogy ez a «fecskent, fecskend» értelemmel függ össze: ezért itt a tam, *karappu* nom. v. alakot hozhatjuk föl ($\sqrt{\text{kara}'}$ traire, exprimer avec les doigts).

karám (karán: kerítés, pajta, kunyhó, vi-tyilló, karam-it = karécz-ol, szék. $\sqrt{\text{kar-}}$ ing).

Tam. *kuramb-ei* (1. hutte, cabane, nid d'oiseau; 2. oeuf $\sqrt{\text{kur-angu-}}$, se courber), mong. *ker-em* (kerítés), man. *çeren* (Pferdestall, Zwinger, Käfig).

kar-acs-ol (övez, tehát a k.-tat. *kir-ša-* körül-fog, és *kiršau*, abroncs = öv társ-sal együtt a **kar-ing-**beli gyökhöz való).

kar-csu (gracilis: karcsud-ik, cf. **karó**).

E szó magyar elemzéssel a **kar-ó** szóval egy-gyökű, (cf. man. *çada-çón*, schlank, mong. *çado-son* Pfahl), de azért a tam. nyelvből nem a *karlu* (pal, pieu) alakot, hanem ennek társát vesszük ide: *kür* (aigu, affilé, pointu, piquant, perçant, «fin, subtil»: *kür-ssu* pointe, *kür-ss-akku-* affiler etc. $\sqrt{\text{küru-}}$ être, devenir subtil, aigu, pointu: *nal-küru-* és *nal-kuru-* être pauvre tkp. jóban karesu, vagy vékony, cf. mong. *çur-tsa*, aigu, man. *kur-bu* Pfeil-spitze).

kar-cz (nom. acti: karcz-os, kar-cz-ol || **ker-cz-el**, szék. rág az egér, cf. **gar-asz-ol**, **giri-sz-el**).

Tam. 1. *kiru*, *kirukku* (raturer, biffer, griffonner, écrire mal, écrire). 2. *kiru* (tirer des lignes, graver, écrire, sillonner, couper, disséquer, gratter, égratigner... le chat déchirer, rayer, raturer, froter etc.); 3. *kara-gara'* (avoir le râle... une espèce de chatouillement... dans la gorge etc.).

kar-d (perza *kard*, kés, l. ezt).

kar-ika (annulus, discus, szék. **karikó** id. $\sqrt{\text{kar-ing}}$, **ker-ing**, **ker-eng**: **ker-ek**, **ker-ék**, **ker-ge**, **ker-gül**, **ker-d-ül**, **ker-it**, **ker-t** || **kor-ong** || **kör**, **körös**, **környék** stb.).

Ezen 4 testvér alaknak a «forgás» alapértelmében a megfelelő főbb tamul alakok ezek: 1. *karu-di* (entourer, assiéger: **kerit**: *karu-du*, fuseau, cf. orsó = a körös... gros cylindre etc.); 2. *kar-angu* (tourner, tourner, pirouetter: **karing**, **kering**: *karangu* nom. v. tournoisement, vertige, cerf-volant, girouette; *karang-al* nom. v. bâton recourbé, diable, cf. **ördög**; *karakk-am* nom. v. vertige, **kerge-ség**); 3. *kirl-alei* (entourage, enclos, environs, cf. **környék**; *kirl-ár*, jardin, cf. **ker-t**); 4. *kiru-giru* (tournoyer, la tête tourner, se hâter, cf. **kerge** és **kerget**: *kir-angu*, se remuer, branler); 5. *kurugu* (bracelet, cf. **karika**, mong. *yarija* id.: *kur-ambu*, borne, limite, cf. **karima**; *kuravei* mer, danse tkp. **körös**, **keringő**). *kurl-ang-al* (guirlande, a **körös**, cf. **koszoru**; *kurl-avi* cylindre de pierre; *kurl-iyam*, cercle, gourdin recourbé, cf. *karang-al* etc.), mong. *kuriye*, man. *zori* (einschliessen, kerit; *zor-gi* wirbeln etc.).

karima (karimó: 1. szély = kerület; 2. **kar-écz**: körszelet, karimó kenyér $\sqrt{\text{kar-ing}}$). Az orosz *kromá* (grand morceau de pain coupé, cf. karimó kenyér) és *kromá* (bord, lisière, bord d'une planche sciée $\sqrt{\text{?kroy}}$, couper, tailler une étoffe) alapján meg lehet a magy. szót is szlávna veszik. Azonban annak, valamint a tam. *kur-ambu* (borne, bord, limite) és mong. *zor-mai* (öltöny szély) alapértelme a körület s így a **kar-ing**-gyökhöz tartozók.

kar-om (**kör-öm**; **karm-ol**, **körm-öl**, **karam-zs-ol** id.).

Tam. 1. *kur-am* (corne du pied des animaux: *kur-assei* id. *kurei* id.); 2. *ku-ambu* id., mong. *γarin* id. A **karom**, **köröm** a turáni felfogás szerint **vakaró** (l. ezt) **karmaló**, **karczoló** (cf. **k-tat**. *tir-na*-kratzen, *tirna-k* Nagel, Krallen): ezért a tam. *kur-am* a *kurappu* (étrille de cheval: lóvakaró) szóval együtt *kura'*-igét tételez föl, cf. tam. *kirambu* (racler ratisser), kann. *keri*-, tul. *kirepu* (to scratch), man. *kar-ka* (schaben) s így a **kar-cz** nom. v. alakkal egy-gyökű.

kar-ó (nom. ag. karóba huz, karós paszuly, karóz).

Tam. 1. *karlu* (pal, pieu pour empaler, pieu, broche etc.); 2. *karli* (nom. ag. bâton, baguette, perche); 3. *korlu* (*kombu*: échalas, támasz karó, rame, soutien des plantes, appui, tige etc.).

NB. A magy. **karó** szót a t-tat. *kazik* (pal, pieu) szóból akarják kihozni. Azonban a *kazik* társa egyszer a *kaza-k*, *kada-k* (clou), mong. *γada-s'*, *γadā-sun*, man. *γada-γa* (Nagel, Pfahl, mert *γ-usiγa* Polarstern = karócsilag, mong. *altan γadas'*, arany karó) és másodsor a mong. *γada-s'* *γado-s'*, ny. m. *γa-sun* (Pfahl, Pflock). Ezek igéje egyszer a man. mong. *γada-* (einschlagen, hineinstecken) és másodsor a tam. *kađ-āsu-* (enfonceur un clou) és *kađavu-* (clouer, enfonceur un clou etc.) s így a **karó**, tam. *karlu* nem ide, hanem a *arcsu*-nál látott gyökhöz tartozik.

karvaly (karvoly, karoly: falco nisus, cf. tam. *karu-váli*, certain oiseau à queue noire).

kas (**kos-ar**, **kosár**: 1. **kas**; 2. **karám**, **kerítés**).

Hogy mind **edény** (tartó), mind az **akol** (tartó, kerítő) szók azonos gyökűek «görbitett, hajlitott, (cf. **kacz-or**) valami» jelentéssel mutatják: 1. a tam. alakok: *kuđ-alei* espèce de corbeille; cf. *kuđ-ei*, corbeille, panier, man. *kude*, grosser Korb), *kuđ-āru* (vase au lait) *kuđ-appu* (poulail-ler, enclos, parc, bergerie: juh- stb. **kosár**), a melyek a *kuđ-angu* (se courber, plier) igéből valók; 2. a mong. *γasí*-, man. *γas-a-* (umgeben, beschützen tkp. **kerit**) igék származékai: mong. *γasíya* (Umzäunung... **kosár**), *γasior* (kas, **kosár**), *γasilak* (székér-kas); man. *γasa-γa* (Getreidekorb) etc.

NB. Az orosz stb. szláv *koš*, *koša*, *košitsa* (corbeille) szók igéjét nem ismerem.

kas-mat (kasmota: kasmat-ol: zakatol).

Tam. *kađu-muđu*, *kađu-mud-en-* (son imitatif, résonner, rendre le son k. m.), cf. *kasa-gasa'* (faire du bruit).

kas-t (nom. acti, **kast-os** = lucskos, **kast-ol**).

Tam. *kasu-gasu'* (s'humecter, être moite, humide, trempé: *kasu-gasu-tal*, *kasu-gasuppu* nom. v. humidité, moiteur — qui fait que les habits se collent au corps etc.).

kas-ul (= kereszt-ül, s így az örmény, t-tat. *kač*, «croix», osm. *hač* id. szók-társá, k-tat. *kač-koč* = keresztül-kasul).

kasza (orosz stb. *koča*, cf. tam. *kuyam* pro *kusam*, faucille, cognée etc. $\sqrt{\text{I}}$. **kaczor**).

kaszaj (szék. fa- vagy gabonarakás s így a **kazal** szó mellékalakja).

Minthogy a k-tatár *kosaj* (rakás-fa) a tót *kozal* (tkp. kecske és kecskeláb) szóval nem azonosítható, az *n*-ezett tam. *ka-ū-sal* (tas, tas de fumier, tas de paille etc.) szó társai.

kaszma l. **kusza**.

kasza (k. dió) l. **geszt**.

katag (szék. **katag-szeg** = ekegerendely-szeg || **kakad-szeg**).

A székely **katag-szeg** (szerintem ez az eredeti alak) lehet egyszer a tam. *kađ-āni* (gros clou: nagy szeg: *kađtu*, grand, dar, piquant, cf. **katang**) szerint «erős, kemény szeg», lehet «**kötő-szeg**» (*kađtu*-lier). de lehet egyszerűen a k-tat *kadak* (man. *γadaγa*, Nagel) jelentésű is, a mennyiben a szeg az ismeretlenné vált **katag**-ot értelmezné, cf. **karó**.

katak (ker-ep: **katak-ol**, **katt-og**, **katt-an**: csattog, s így **kat-ang-ol** = csatangol).

Tam. *kattu-* (crier, jaser, cf. csattog a csalogány... faire du bruit; coasser etc.).

katat (ketet) = **kutat**.

katang, **katáng** (katáng-koró, **kattan**: **ci-chorium**?).

E szó minden valószínűség szerint a tam. *kađtu* (grand, dur, piquant, violent, *kađ-angu* bâton, massue, épi broui, cf. man. *katanya*, trocken, getrocknet) szóval egyeredetű.

? **katona** (cf. tam. *kađ-ānmei*, grand cou-

rage és cf. tam. *kattiryan* = scr. *kšatriya*, homme de la caste militaire).

? **katrinka** (rég. sudarium, kez-kenő: **kat-rincza** = szék. **karincza** = kötény, cf. tam. *kađtu*-, **lier**, se revêtir etc.).

katy (katy-karingó = **kacs-k.**, **kacz-k.**) l. **kacz-or**.

katy-f (nom. v. **katyf-ol**, **katymá-l**, **koty-f-ol**, **kotymá-l**, **kotyv-asz-t** pro **kotyv-ad-t**: **kever**, **habar**).

Tam. *kađ-ei* (baratter, remuer une chose qu'on fait frire = *kađei-vu* nom. v. tehát olyan, mint a *katy-f*, **koty-f**, **koty-ma** stb.), cf. mong. *γut-γu*-, man. *köt-γó* (vermischen, umrühren, *kóta* Gemisch, cf. tam. *kúttu*-mèler etc.). E szerint semmi köze a finn. *kei-tan* (főzők tam. *kássyu*-id. $\sqrt{\text{Káy-}}$) igével.

katyó (katyós = **kotyó**) l. **koty-og**.

kov-acs (kav-ics = kis kő $\sqrt{\text{Kav}}$, **köv**).

Tam. *kal*, *kallu* (pierre, pierre brute, brique etc., l. a hangtant, a mely szerint **alma** = **auma** stb.).

NB. A tam. *kall-eri* (jet d'une pierre, **köve** = fronde, parittya), de ennek syn. szava: *kav-āni*, *kav-ān*, *kav-āndi*, *kav-āndu* (fronde) s ki tudja, ha az első rész nem *kal* (kav) jelentésű-e?

kavar- (kever, **kavar-od-ik**, **kever-ed-ik**, **kavar-og**, **kever-eg** || **hever-**, **hever-ed-ik**, **hever-köz-ik** szék. cf. **habar**, **zavar**).

Tam. *kav-irlu-* (se renverser, être renversé sens dessus dessous, cf. **kavarog**, **kevereg** a gyomra, être retourné le dedans dehors, se courber, être confus, cf. **zavaro-dik**, mourir cf. fel-fordul etc., *kaviri-ndu bađu*, être couché la face en bas, cf. **hevered-ik**: *kaviri'* *kaviri-ttu p-pódu*-, renverser, subvertir, retourner etc.). K-tat. *kivir-* (össze-vissza forgat, gyúr).

kavilla (kavillá-l szék. = **kovály-og** l. ezt).

kazán t-tat. *kazan* tam. *kađagam* (large chaudière *kađaram*, chaudière de cuivre, bouilloir) kann. *kađayi*, kud. *kađaya* (kettle, pan), mong. *γaisan*.

kaz-up (kazup-ol = legázol s így a **gáz-ol** mellékalakjának látszik, l. ezt).

ká

kába (kábaság: étourdissement, **káb-ul**, cf. tam. *kábará* confusion, perplexité, cf.

magy. **kápráz-ik** a szem, midőn zavarban van).
 ? **kád** (orosz, *kad*, cuvette || kád-ár).
kádár. Ha e szó csakugyan «bíró» jelentésű volt, az arab *kađi* (bíró) szónál egyéb nem lehet az ár végzetet a tam. ár megtisztelő ragnak véve.
káka, tam. *korukkei* (arundo karka).
kák-og- (varju, holló kákog).
 Tam. *kagam*, *kákkam*, *kákkáy*, *kákk-ci* corbeau, corneille), man. *γaya* (Rabe).
kákom-bákom (= ákom-bákom 1. és az ikerítésre nézve, cf. *kákkán-bókkán*, vagonbond).
kákó (1. kuka, horog; 2. vizi kigyó), 1. kuka.
kámva (kámvá-s) 1. **káva**.
kán, tam. *kón* (roi, maître, seigneur, dieu, souverain, berger etc.). Tehát nem csak a mongol és t-tatár népeknél, hanem a főbb turaniaknál ez volt a fejedelem czime.
 A mong. *γayan* = *γaan* és *γan*.
kánya. Tam. *kangam* (aigle, milan).
kánny-ad = **kany-v-ad** = **kany-ul** = **kony-ul** 1. ezt, és **kanyar-og**.
kápa (nyereg-kápa, tam. *vangei*, pommeau de selle; s ez, valamint a mong. *büür-ge*, gomb, csomó alapértelmű).
kápráz-ik (k. a szem, 1. **kába**). A tam. *kásu*- (1. s'agacer; 2. s'éblouir) két jelentésű mint a t-tat *kamaš-tir*- (1. elvásik a fog; 2. káprázik a szem).
kár (kár-os, kár-vallott, kár-all, kár-h-oz-ik tkp. hiba, hiány, vesztesség, romlás).
 Tam. *kari-su*, *kari-sei* (diminution, manquement, faute, erreur, écart etc., cf. *karinál* mauvais jour tkp. fekete nap).
 Man. *koro* (Schaden, Unheil, Strafe, Unwille, Reue, cf. *kárall*, schädlich, wehe!)
 mong. *γóra* (Gift, Bosheit, Verderben).
kár-im-ol (károm-ol, károm-kod-ik).
 Tam. *karumu*- (se fácher tkp. **feke-ted-ik**); *karuvu*-, (*karwal*: menacer, gronder, réprimander, se fácher etc. *karukku*- syn. tkp. feket-it 1. **szid**-). Mong. *γar-ya*- (fluchen et *γara*, schwarz).
kár-og, tam. *kar-ei*- (crier, appeler, parler: *kagam garei*-, le corbeau crier, cf. tam. id.).
kárpa (kárpá-l-ód-ik szék. = zugolódik, ha-

ragszik), tam. *káru-báru* (réprimande sévère et bruyante, menace, rigueur: *karu-se fácher*, *karu-mur-en*-, murmurer, se plaindre).

I. kása (kásá-s).

A tam. *kañsi* (cange, riz bouilli avec l'eau etc.), *kasi*- (devenir moite, humide... se fondre...) igeneve lehet *n-ezve*; de a *kádi* = kann. *káte* (gruel made from any thing) a *káy*- (brûler) képzetének látszik olyan *y* elnyeléssel, mint *kássá-kkirei* (pro *káyssak*. herbe potagère, és *kásu* (pro *káysu* décoction).

NB. Az orosz stb. szláv *kása* csak a «főtt kása» jelentésű s én gyökét nem ismerem.

II. kása (ciment). Tam. *kasei* (ciment, crépissage).

kász-ol-ód-ik (pro kész-ül-ód-ik, cf. kávan = kéván).

kászu (kász-ol. kász-ol, kázlu: kéreg-edény).

A tam. *kađ-agam* (panier, corbeille), *kađtu-p-peđti* (espèce de boîte) és *kuttán* (espèce de boîte, petite corbeille de feuille de palmier) szók mindenike a *kađtu* (lier...) ige *kađ* (cf. *kadan*: kötés), *kutt* (cf. *kutt-ei*, kötő) mellékalakjaiból valók. K.-tat. *kizau* (kéreg, edény).

NB. A magy. **kászu** szót az oláh *casiu* (sajt) szóból akarják származtatni azok, a kik **kászu**-t nem láttak, s azt csak a **kászu-turó** összetétből ismerik. Ebben is a **kászu** nem «sajt», hanem fenyőkéreg-burok jelentésű.

kátyó (kátyu, káty-ol || kotymány, szék. hig-sár).

Tam. *kasu-gasu*-, *kasu-bisu*- kann. *kači-piči*- (s'humecter, être humide, moite, trempé, azaz hangutánzó).

káva (kámva, félkör alak: kává, kávába hajt, cf. **iv**, **kávány**).

Tam. 1. *kavi*- (se courber, plier, pencher, être concave: *kavi-gei* concavité, pente, panchant, ombrelle); 2. *kav-ałtu*- (courber, entourer, cf. *áv-al-am* enclos près d'une maison).

káv-án- (kéván-, kíván: kíván-csi, kíván-at stb.).

Tam. *kavi*- (désirer ardemment, être attentif; *kav-anam*, attention, intention, grand soin; *kav-ei*, bésoin, mécessité, cf. kíván-at).

NB. A tréfásnak látszó **káv-án** meg a tam.

ával (1. courbure, forme d'arc: a *káva*, 2. désir, cupidité, avidité) bizonyossága szerint a «káván, kíván» ige a *káva* (iv, félkör, hajlás) szóval egygyökű mert a **kíván** = hajlik valami után.

kázlu = **kászu**.

ke (*kä*)

kebel (= **káb-äl**: **köb-el**, kebel-es = öblös, hasas).

Ezen kétágú, «öblösség, üregesség és gömbösség» jelentéssel bíró nom. v. alaku szónak a legközelebbi társai egyenes gyök nélkül a mong. *keb-eli*, man. *γefeli* («Bauch, Schoos, Busen», *γefeliye* id.). Mindannyinak a gyöke a tam. *kavi*- (être concave, se courber, se plier: *kavi-vu*, *kavi-yal* nom. v. action de se plier en dedans concavité, «centre», cf. valaminek **keble**).

A **gömbösség** jelentését 1. **geb-ed**.

kecs (= *käč*: kecs-es, kecs-eg, kecs-eg-tet).

Tam. *kon-su*- (caresser, cajoler, faire l'enfant; babiller, baiser etc. *konsi-k-konsi nada*'- marcher d'un pas doux et agréable etc.).

kecse (= *käčä*: rég. palást, köpeny, cf. **kecz-el**, burkol), *kassu* (bande, ruban, ceinture, lien, écharpe, petit corset, *kassei* id. cotte d'arme, pièce de toile: *kass-ólam*, enveloppe-, peau de cardamome $\sqrt{\text{kađtu}}$ -lier, se revêtir etc.).

kecs-ke (= *käč-kä*).

Tam. *koss-ei* (capra, brébis en général), k.-tat. *käč-kä!* (kecskét hívó szó), osm *keci*. Csag. *kečki* és *ečki* = mong. *'iši-ge*; k.-tat. *käzä*, orosz *koza* (dim. *koz-ka*, chèvre). Tehát a főbb turaniak közös szava.

kecze (= *kätsä*: háló-féle).

Tam. *kassäl* (filet de pecheur, mong. *ketse*, filet).

kedv (= *kädv*: kedv-el, kedv-es stb.).

Tam. *käđ-al*, (désir, affection, amour, passion etc. *käđali*'-, aimer, affectionner, être ami, désirer, avoir passion pour: *käđal-an*, amant, ami).

kegy (= *käd'*: kegyes, kegy-el-em stb.).

Tam. *kađi* (joie, plaisir: *käđi*, joie intérieure etc.), kud. *kađe* (favor), man. *γazi* (zärtlichkeit, Liebe) *kési* (Gunst, Gnade, Glück), mong. *kešik* id.

keh (= *käh*: köh; köh-ög, keh-es).

Tam. *kukku*- (tousseur, avoir la coquelouche: *kukk-al-idu*- tousser fortement), mong. *kek-si*-, man. *keñg-si*- (trocken husten).

kel- (= *käl*:- **kél**-, **köl**-, **kül-d**: kel-et, kel-t, köl-t, költ-öz-ik || kel-és, kele-vény = daganat).

Tam. 1. *kala'*-, *kala-kku*- (soulever, révolter, troubler: *kala-ndei*, grandeur, cf. **kalangya**); 2. *kali'*- (s'élever, être élevé: **kel** etc.: *kali*, bouton de fleur; a kelő, domborodó; *kali-ñgu*, digue, écluse: a kelő, emelkedő; *kalingam* alouette, a magasra kelő etc. Ide tartozók: *kalañsiyam* (grenier, grange, tehát rakás, mint a **kalongya-kalappu**, élévation etc. 1. **hal-om**). Kann. *kalu-hisu* (v. caus. to send: **kül-d**); 3. *kali'*- (tressaillir de joie, être arrogant, cf. nagyra van, **ágá-l** | **ág**, hág, kel); 4. *kálu*- (se lever, couler, passer, lancer les rayons etc.: *käl-i*, le jour passé: **kelt nap**; *käl-ei*, matin, aurore, temps > *mäl-ei*, soir: tehát, a kelő > múltó); 5. *käl-i'*- (se lever les atres, paraître, kelő nap, kelő hold, keletkezik: *käl*. 1. pied = a kelő, mong. *köl*; 2. $\frac{1}{4}$ = a negyedik végtag; 3. temps, moment = a kelő, hal-adó; 4. vent: szél = kelő, mozgó; 5. germe, jet: a kelő csira; 6. lieu, place: hely, a hol áll, kel vlm); 6. *kila'*- (se lever || *kila-mbu*-, se lever, s'élever, croître, augmenter || *kila-r*- id. saillir: *kilaru*- v. tr. lever, élever, éveiller: **köl-t** || *kilaru*-, remuer, agiter, changer de place, réveiller, faire sortir: köl-t etc.); 7. *kel-isu* (enflure, cf. kelés stb.), man. *kali*- (in die Höhe steigen), mong. *γali*- id. t-tat. *kal-k*- (se lever), *kal-đir* pro *kal-k-tir*- lever.

NB. A Lithvan *kielos* (surgo) a scr. *čal*- (se movere, ire etc.) gyökhöz tartozása a föntiek után kétséges.

kele-kóla (**kele-bóla**, **kele-kuti** = keringő, tehát az első rész **kel-**, a **kóla** = tam. *kólu*- se courber, **bóla** 1. **ból-t**; **kut-i** = *koł-ku*- tourner etc.).

kelengye (= *käländä*: tkp. fel-kelhető holmik).

Mínthogy a **kelengye** a székelyeknél még ma is jobbra felkelhetőköl (ruhane-mű, ingóság) áll, ezen szó a **kel** ige

olyan származéka, mint a **kal-angya** az alhangu igéből. Ezért a scr. szónak hitt tam. *kali-ganam* (mariage, nocés, bonheur) és *kal-ya* (præparatus) képzetet is a **kel** gyökhöz kell számítanunk.

kel-ep (*käl-äp* = kelep-el, 1. zörget, 2. szája jár || kerep-el id.).

Tam. *kilu-gilu-ppu* (sorte de bruit, craquement, tintement: *kilu-gilupp-ei*, crotalaria labournifolia; *kilu-kku*, drelin, grelot claquet etc.). Ilyen hangutánzó tam. *kila'* (dire, parler, *kilappu*, parole, mot, dire), mong. *kele-* (parler).

kel-et (oriens, ortus). E szót a **kel** igétől elválasztani nem lehet. A tam. *kirla-kku*, *kirl* (*kilagei*, *kilésu* 1. dessous, 2. orient).

Tehát: **al** és **kelet**. Ezt azzal okadatolják, hogy a tenger mellett lakó tamulokra nézve az *alantfekvő* tengerből kel ki a nap és este a magasán fekvő hegyek megett nyugszik le s ezért «occidens» *mél* (fel). Ez igaz lehet. De a keletre nézve a szók két ellentétes jelentése is tekintetbe veendő. A tam. *käl*, mong. *köl* «láb» = **kelő**, tehát emelkedő, de a **láb** az alsó rész is, ezért a fenti tam. szókat a **kel** gyökhöz is számíthatni.

kele-vész (kelevéz, lökö-dárda s így a régen tágasabb jelentésű **kel** ige származéka, cf. **kel** tam. 4. alak).

kemencze (= *kämentsä*). A lat. *caminus*-ból **kemény** lett s így nem lehetett kemencze is. Ezért valószínűleg az orosz *kamen-ka* (a fürdőszoba hevítő része) társa, mert a tam. *kämam* (feu, pro *kay-ma-m* $\sqrt{\text{käy}}$ -brüler) szóból van *käm-aram* (foyer) sanscritos képzet, de ez szóba nem jöhet.

kemény (= *kämén*: kemény-ed-ik). Tam. *kevuni* (fort, place fortifiée, fort de ville, mert **erősség** és **keményesség** æquivalensek lehetnek. A t.-tat. *kemik* (csont) = man. *kemin* (Markröhre) = mong. *čömök* s így ezzel nem lehet speculálni, mert eme nyelvek maguk ilyen logicit nem ismernek. A *kő*, **kav** szóból való származtatás éppen a szláv *kamen* (pierre) szóra vezet.

ken- (= *kän*: keny-, kenőcs). Minthogy a **kenés** a legnagyobb részt szennyezést jelent, a tam. *sän-i* (bouse de vache, de boeuf etc.) nom. ag. alakul

szót ide vehetjük, mert ez a brahmanismus hiveinél a kenő, mázoló anyag s így mintegy **kenő-** sőt a *sänam*, *sänei* (pierre à aiguiser is ennek társa, mert **kenfen-** rokonelemek összetéte).

kender (= *känder*: t.-tat. *kender*, *kinder*, mong. *kindur*, *kinžur*, *kencir* «Hanf», Henfgewebe: man. *kenderzen*, die langen Haare unter dem Halse des Kameels s valószínűleg ez volt a turániak kendere. A tam. nyelvben van: *kañsam* (cannabis indica), *kittän* (fil de chanvre; toile grossière) = arab *kitan* (chanvre): *sanal*, *sanarpu* (chanvre, cf. man. *šaniya*, Hanf) s ez úgy látszik az európai *cannabis* orosz *konop-el* etc. társa.

kengy-el (= *känd'al*: nom. v. mint köt-el, a köt igéből, cf. tam. *anga-badi* (étrier tkp test-lépcső).

Man. *tufun* (Steigbügel, cf. *tafukó* Treppe, *tafa-* hinaufsteigen t.-tat. *üz-engi* étrier $\sqrt{\text{üz}}$ pars superior.)

Tehát a magy. szó sem finn csizma-alj, hanem **hágó** értelmű a szék. **gan-g** (élévation) által igazolható **kan-g** ige **keng** felhangujából, l. **gang**, **hág**.

kenyer (= *känär*: kenyér, kinyér, könyér).

A tam. nyelvben 3 főszó van: *appam* (pain) az apa (tápláló) szóval, *kañsam* (pain, toute sorte de pain) a *kan-alu-*, *kanarru-* (brüler, chauffer, *kanar-pu*, foyer) igével, a *rotti* (pain) *urotti* (pain, biscuit) = *uratti* (pain, appe, cequi est sec $\sqrt{\text{urattu}}$ brüler, griller, cf. *rät*; ránt) ismét sütést jelentő igével függ össze. Hát a magy. szó mi az? A székely **kön-** (kön-ik: érik, tulérik, vénül tkp. süll, szárad) ige származéka olyan képzővel, mint a fehér stb. Ezért fölösleges idegen logica nyomán a szót **körény** (?) alakra fordítani. A mong. *küne-sün*, man. *kunesun* (Reiseproviand) a szék. igéből való.

kep-e (= *käpä*: szék. papi adó). Tam. *kappam* (tribut qu'on paie au souzerain etc., cf. *happam kattu-* adóz tkp. k. köt.).

NB. A **kepe**, **kéve**, **kupacz** szókat hiába összezavarni, mert a **kepe** a **kap** gyökhöz, a **kéve** és **kupacz** pedig más gyökhöz tartozik.

ker-dül- (ker-ge, kerg-ül, tam. *karakkam*, vertige $\sqrt{\text{I. kar-i-ka}}$).

kerecsen (= *käräcsen*, rég. kerecset?)

Két madárnév összezavarva **kerecset** = orosz *krečet* (gerfaut, *krečetnik*, fauconnier). Az orosz *koršun* (vautour) = man. *karčün*, *kartsün* (eine Art Raubvogel), mong. *čartsa-γai* (Jagdfalke) s a mandsulak társa a **kerecsen**.

kerék (= *käräk*, kerék stb. $\sqrt{\text{I. kari-ka}}$ stb.

NB. A mong. *kür-dün*, man. *kur-dün* (Gebet-Rad) szó a **kür-t** alakhoz; a mong. *tögö* (Rad) a **teke** alakhoz, a tam. *urulei* (rota) a **gur-ul**, alakhoz tartozik. A perzsa stb. *čark* scr. *čakra* (rota) nem idevalók.

I. **kerep** = **kelep**.

II. **kerep** (= *käräp*: hajó a mong. *kerem*, navir, barque társa, cf. tam. *kalam*, vaisseau, navire etc.).

NB. A szláv *korabl'* alakból **karabály** volna a s nem **kerep**.

keres- (= *käräs-*: keres-ke-d-ik).

A legközelebbi társ t.-tat *kara-s-* (nach-schauen), *kara-* = mong. *čara-* (voir, regarder etc.), man. *kara-* (sich umsehen). A **k-vesztes** osm. *'ara-* (chercher) társa a tam. *är-äy-* (rechercher, examiner; considérer etc.) ige, a melyben a **k-t** a nyujtás pótolja, a második rész pedig az *äy-* (váj-) ige társa.

NB. A **keresked-ik** értelem tam. logicájú, mert *tädu-* (chercher, examiner...) «acquérir, amasser» jelentésű s így a kölcsönzésről alig lehet szó.

ker-eng- (= *kär-eng*, kering stb. $\sqrt{\text{I. kari-ka}}$).

ker-g-et- (= *kär-g-et-*, kereng-et).

A logica olyan, mint **sür-ög-** (forog) és **sürget** (presser) igéknél, cf. tam. *karaga'ra'*, *kar-ér-en-* (se häter, s'empreser); *kiru-giru-* (avoir des vertiges: se häter), tehát a **kar-ing** gyökhöz tartozik.

NB. Az állítólagos csag. *kerke-* (mouvoir, secouer) rímél, de nem ide való, mert transitiv ige s ebből nem lehet megint transitiv **ker-g-et-**, annál kevésbbé **kereng-et**.

† **keremet**. Ó-gör. *κράβατος*, lat. *grabatus* uj-gör. *krovati* stb.).

ker-it- (pro *ker-ül-t* $\sqrt{\text{I. kari-ka}}$).

ker-t (= *kär-t*, nom. acti, k.-tat. *kir-tä*, entourage).

Tam. *kirl-är*, jardin, **kert** mong. *kerem*, Mauer, man. *kere-mu*, Schanze, cf. **lator-kert** = vár-sáncz $\sqrt{\text{I. kari-ka}}$).

kes-e-d- (= *käsäd*: kes-ed-ék, kes-h-ed: kosz-l-ik, foszlik, fakul, cf. **kés**, **has-ad**).

Tam. 1. *kad-äy* (haillon, déchirure: kes-ed-ek; *kadu* fente, *kadu-väy*, cicatrice), 2. *kett-idu-* (couper en morceau, cf. **kés**).

kes-er (= *käsär*: keser-ed-ik, keser-eg, kesernyé-s, keser-ü).

Tam. *kasa-r* (amertume, amer $\sqrt{\text{kasa'}}$ -être amer, désagréable, indisposé contre: *kasattei*, amertume, légère amertume, amer, *kasanda* id. *kasand-alei*, amertume de coeur, chagrin: *kasattal*, *kassal*, *kasappu* nom. v. amertume etc.).

Mong. *časü*, *časün* id. man. *časa-* (betrüben, trauern; *čosi-*, bedauern, *čosi-čon*, bitter, traurig, betrübt etc.), cf. t.-tat. *'aži* (bitter).

kesk-eny (*käs-k-en*: tkp. szük, szoros, vékony).

Tam. *kasakku-* (serrer, presser, exprimer, maigrir, affaiblir etc., t.-tat *kis* comprimer, man. *kuš-un*, unbecquem, lästig «eng»).

NB. Az osm. *kes-kin* (vágó, éles) a **kés** gyökhöz tartozik és nem ide.

keszeg (*käcäg*, cf. tam. *kay-al*, *kas-al*, carpe, cyprinus, *kay* espèce de poisson).

kever- (= *kävär-* stb.) l. **kavar-**.

kev-es (= *käväs*: keves-ed-ik).

A mong. *čom-so*, man. *kom-so* (wenig, dünn, gering, mangelhaft). Japán *koma-ki* id. mutatják, hogy a tam. *kon-sa-m*, (peu, petit nombre, petitesse etc.) szó is *kom-sam* helyett való. A *kom* gyök mása mong. *gem* (hiba, mangel), t.-tat. *kim*, *kem* (wenig) perzsa *kem* id.

kevély (= *kävély*: kevély-ke-d-ik).

Tam. *kemili'-kembali'* (se réjouir, faire parade, mert **vig**, **kevély**, **büszke**, **hegy-ke** mind magasság értelmű, cf. tam. *irum-ä-nd-iru'*, se réjouir, **örv-end-ez**...; être fier, hautain). A mong. *gegöil-kile-* kevélykedik) a tam. *kekali-* (se réjouir) alakhoz való.

kez-d (= *käs-d* $\sqrt{\text{kéz}}$, l. ezt).

ke (kö is)

kecz-eg- (keczcz-en, szék. cf. **kety-eg**). Tam. *kessu-kessen-* (faire k. k. faire du bruit: *kess-ei* petits grelots).

keczel (keceze, szék. = kutyakölyök, mong. *kičik*, t.-tat. *kočok* id.).
kecz-el (burkol a **ket**, **köt** mellékalakja, l. **kecse**).

kell- (rég. **kel** is, **köll-**, **kell-et**, **kell-em** tkp. kíván).

Tam. *keli* (1. *gagner, vaincre*; 2. «désirer» craindre, ilyen különböző értelmű a tam. *véndu-vél*-désirer, souhaïter, ige).

kercz-el- (szék.), l. **karcz**.

kerreg- (kírr-og: kerreg a tyúk).

Tam. *kéru*- (la poule glousser; avoir la voix rauque, cf. szék. **görög-**).

kesa, kisa (rég. kisa-ság: kesá-l, kisé-l = küz-d, kisé-l-kod-ik).

Tam. *kassal-áttam, kissal-áttam, kissil-áttam, kiss-áttam* (dispute, contestation, débat, trouble, embarras etc. $\sqrt{\text{mong. kütsü, küci}}$ force, violence, man. *keču* id. mong. *kütsü-le-, kücile-* violenter: erőszakoskodik, man. *kiče*- sich anstrengen).

NB. A tam. alakok *kissal-ádu*- igét tételeznek föl.

ket-ény = **köt-ény**, l. **köt-**, mal. *kettu-ga* (to bind).

kety-eg- (ketty-en).

Tam. *kettu* (palpitation, coup répété, babil, cf. **ketyeg** és **petyeg** a gyermek: *kettu-kett-en*).

ké

kéd-ig (rég. usque, tenus: ez ked-ig, e-k-kéd-ig = eddig).

Mínthogy az «usque» kifejezésére a tam.-féle nyelvekben s a t.-tat. nyelvben is «határ, mérték» (tam. *varei, mařtu, alavu, káru*, t.-tat. *čakli*) értelmű névszók használtak: a magy. **ked**, **kéd** társa a tam. *keđu* (terme, temps fixé).

kégy (= *kéd'*, kigy rég. stadium, útmérték).

A főbb turáni népeknél az út vagy távolság mértékeül rendszeren a «kiáltás, vagy hang» meddig terjedése használtatik. Így a mong. *dúna řazar* (= hangföld), t.-tat. *čakrim* (pro *čarir-im* = kiáltás), tam. *küppidu-dúram* (= hívástadó táv: une, portée de voix: 1/2 kilomètre). De a tam. nyelvben van még: *kándu* (distance d'une portée de voix: 1 kilomètre) és *kád-am* (4 portées de voix etc.). A *kándu* a *kél-* (hall) ige alhangú társának nom. acti-ja,

a *kád-am* a *kádu* (oreille, ouïe, l. **had-la-va**) képzete. A magy. **kéd'** a tam. *kél-* alakra utal.

kéj (rég. = kény, kény-es: kénye-kedve).

Tam. *kél* (amour, amitié etc., *kél-mei, kén-mei* amitié, faveur, bienveillance; mert a **kéj**, **kény** a **kedv** synonym-ja és semmi egyéb).

kék (kék-ül: **kök-ény**, **kök-ör-cs**, mong. *kükü, kökö* bleu, bleu foncé, azuré; *kögöl, kügöl* prunus padus: **kökény**, *kökör-, kökör-ö* devenir bleu etc., t.-tat. *kök, gök, kük* bleu, man. *kuku* id.).

A tam.-féle nyelvek e színt a scr. *níla* (niger, caeruleus, violaceus, lividus) szóval jelölik, de a turáni szó maradványait képviselik a *kaŋgu* (noir, sombre, *kaŋgu-l* id.), *kaŋgei-yón* (vitriol bleu), *káŋgu* (toile bleue) alakok s talán még a *Kangei* (Ganges) folyó neve is.

kém (kém-el, kém-ked-ik stb.), l. **kime**.

kén (kén-kő, bűdös-kő).

Tam. *kendi* (soufre) = scr. *gandha* (odeur, soufre etc.).

kén-eső (kényeső).

E magy. szó társa a k.-tatár *künäsiüi* (mercure): de mi az első rész, ha a második **eső**, **víz** jelentésű? mert a **tetü-víz** gondolomot sem a man. *tořolon muke* (ón-víz, tam. *ám-iyam* víz-ón), sem a mong. *möngön usun* (ezüst-víz) nem igazolja. A tam. *kanam* (1. pesanteur, 2. mercure, plomb etc.) mellett *kana-saram* is van s ennek tkp. «fluide pesant» (nehéz folyadék) az értelme. A *kanam* (pesanteur) képzete a mong. *kün-dü* (súly-, tisztelet, man. *kun-du* Verehrung) s így a **kén-eső** első része is *kanam* jelentésű lehet.

ként (rég. **ént**, l. ezt, és a középfokot a nyelvtenban).

kény (stb.), l. **kéj**.

kényszer (erőltetés s így = kín-szer).

I. **kép** (rég. szuró-fegyver, cf. man. *řab-ta* mit der Lanze werfen, l. **kopja**).

II. **kép** (imago, modus: kép-en, kép-es: kép-író).

A legközelebbi társ a mong. *keb* (alak, minta, mód), a t.-tat. *gibi* (*kük* pro *kib-ük*) csupán névutó. Azonban a három nyelv egyikéből sem lehet elemezni, s így valószínűleg a tam. *kirli* (image, toile peinte:

kir-li'- graver, dessiner, *kirlippu* nom. v.) alak összevont társa, mert az *rl* igen-igen sok esetben kiesik. L. a nyelvtant.

kér- (rég. *kier*- is: kérelem).

Tam. *kóru-, kóru-* (prier, inviter, désirer, penser: *kór-al, kóru-dal* etc. nom. v., cf. tam. *kai-yér*-demander mendier tkp. élever les mains pour demander).

kér-d- (kérd-ez stb.).

Meglehet a **kér-** továbbképzete, de az is lehet, hogy a *kél-* (hall) igével össze-zavarodott tam. *kérl-* (demander, questionner etc.) társa.

kér-eg (kireg: kérg-es stb.).

Ha e szóra csupán rimet keresnénk, legközelebb volna az orosz *korá* (*kor-ka, koročka* Dim. pelure, peau, écorce, croûte etc.) szó. Azonban a magy. **kér-eg** nom. v. alakú s így igére van szükség, ez pedig a tam. *kara'*- (cacher, céler; mert a kéreg takaró, burkoló) ige. Ennek *kara-ttal, karakkei, karappu* etc. igenevei; *karapp-an* továbbképzet «teigne, crusta» jelentésű. Emez ige nom. verbale-ja a *kár-ei* (enduit, crépi, stuc: burkolat, cf. tam. *pađu* és *páđu* nom. v.).

NB. A tam. *uri* (peau, écorce) társa a man. *uri-řa* (dünn Schale) és *řuruŋge* (mit einer Schale versehen).

kérő (tépet; kérőd-zik: rág).

Tam. *káru-* (mordre, couper avec les dents: *kara-ndu* mordre, ronger).

kés (couteau: késel, cf. **kes-ed**).

Tam. *katt-i* (nom. ag. couteau, canif, épée, sabre; *kettu*-couper, diviser etc.), mong. *kito-* (couper: *kito-řa* couteau), t.-tat. *kes-, kis-* (couper).

řés- (kés-ik, késő, kés-e-del-em stb.).

Mínthogy turáni észjárás szerint a **késő** = «hátsó, utolsó»: a magy. szó legközelebbi társa az osm. *kič* (far, utó), t.-tat. *kič* (estve = utóidő, osm. *giř-e* nuit), osm. *güř-ik* = k.-tat. *kič kal-* vagy *suŋřa kal-* (késik tkp. hátramarad), mong. *řoři-* (retarder, *řoři-ida-* être en retard: *řoři-s* tard, *řoři-ki* id.), man. *řesi-řese-* (schlendern).

A tam. nyelvből ezen alakhoz tartozik *kassán* (ouest, nyugat, az estve tája). A tuļu *kađ-ěsa* (late) a **hát** (tam. *kadei*) alakhoz tartozik. A tam. *pindiya* (*gálam*

le soir) a szék. **pincz-er-eg** (lambiner) alakhoz való.

kész (kész-ül, kész-tet).

Tam. *kai* (main: aussitôt: *kai-mér-panam* argent comptant tkp. kéz-en pénz = készpénz s így a **kész** a **kéz**, **kéz-en** alak változata).

NB. A t.-tat. *kis-ta*-tkp. «szorit» (presser) jelentésű, s így szóba sem jöhet, mert *kis* a **köz** gyökhez tartozik, a tam. *kisu-gisu* (se presser) sem ide való.

ké-t (melléknév, **kettő** névszó).

Az összevetések után tény, hogy e szám-név **kev-tő** alakból való s így a gyök a tam. *kavvu* (branche fourchue, cf. szék. **ik-es-fa** = kétágú-fa), ebből van: *kav-ađu* (branche fourchue) és *kav-ařtu* (double; fourchu), man. *kaba* (ein Paar, zwei zusammengewachsene Zweige: *kabaiřa* duplet), mong. *řařa, řořo* (entzwei, mert *v, ř* váltakozó).

kéve. A tam. *kařtu, karrei* (*kařTei* gerbe) tkp. **köteg**, a k.-tat. *köl-tä* (gerbe $\sqrt{\text{mong. köli-}}$ lier) = köteg, mong. *bó-dok* (gerbe $\sqrt{\text{bó-}}$ lier) = köteg. Tehát a magy. **kéve** nem a k.-tat. *kübä* (széna-rakás $\sqrt{\text{tam. kuvi-}}$ accumuler, entasser etc.) társa, hanem a tam. *kóv-ei* (enfilade, rangée, assortiment etc. $\sqrt{\text{kó-}}$ enfiler, unir, joindre, composer etc.) nom. v. mása, mert a **kéve** nem összegyűrt rakás, hanem rendszeren összefűzött gabona.

kéz (kez = *káz*: kezd stb., kez-el: kez-tyü).

Tam. stb. *kai* (pro *ka-s-i*: main, bras, poignée etc.; *kaiy-iđu* mettre la main, entreprendre; *kai-y-đu* manier, employer, user, pratiquer, administrer etc., cf. **kez-el-**, *kai-yuđei* gant, gantelet = **kez-tyü**).

ki

ki (rég. = beh! **ki**, ki-csoda stb., mong. *ke-n* id., t.-tat. *kim* id.).

Ezen névmásnak nincs semmi nyoma sem a mandsu, sem a tam.-féle nyelvekben, ellenben minden árya nyelvben el van terjedve s így a miénk scr.-perzsa eredetű.

I. **ki** (**kiv**, **küv**: kiv-ül, küv-ül || kil, kül, kinn, künn pro kil-en, külön).

A turáni felfogás szerint a **kül** = **héj** bőr, takaró, pl. t.-tat. *řis* = **héj** és **kül**

(dehors), tam. *puřam*, *puřani* (partie extérieure: peau, écorce etc. **buřok**, dehors kivül). Ezért a **kiv-ül**, **küv-ül** társa a tam. *kó-l-am* (extérieur, apparence, décoration, forme, figure, masque, habillement, costume: szóval a **külső**).

II. **ki** (ki-es, ke-es, kietlen), tam. *kai* (décoration), mong. *ké* (szépség: *ké-te* szép).

kiabál (kiál-t), l. **kajaba**.

kicsi (kicsi-d, kicsi-ny nom. app. kicsid-ke Dim. || **kis**, kis-deg || **küs**, küs-deg).

Tam. 1. *kińsam*, *kińs-al*, *kińs-il*, *kińs-idam*, *kińs-ittu* (petitesse, bagatelle, bassesse, pauvreté, cf. man. *kenze* mong. *kenze* klein, schwach, osm. *genz* jung); 2. *kuńsi* (petit, petit des oiseaux; *kuńsu* petit, petit des animaux; *kuńsi kuńs-an* kisedek); 3. *kuś-ini* (chose petite, *kuyam* pro *kuśam* jeunesse, tendreté); 4. *kuřt-am* (chose petite, raccourci || *kuřt-i* petit, petit des quadrupedes... devant un nom il signifie «petit, moindre, cadet» ex. gr. *kuřti-y-appan* = *kuńsiy-appan* frère cadet du père: kicsi apa; *kuřt-an* enfant, fils, agneau, osm. *kuzu*); t.-tat. *küçük*, *keče* etc.).

NB. Az 1. alatti alakokat a scr. *kinēt* (aliquid) névmási összetételből akarják kihozni, holott az csupán *n*-ezett alakok, mint a megfelelő turáni testvérek.

kil-d- (rég. = kül-d), l. **kel-**.

kil-incs (kal-incs, cf. bil-incs stb.).

Tam. *kil*, *kil-am* (coin, gond, clavette, verrou: kann. *kili* a lock; *kilu* a spring; *kil-ittu* -to press a spring, to force a key in to a lock; *kili-kai* a key). Az osm. *kilid* az új-görög *to klidi* (zár) turánizált alakja és semmi egyéb.

kime (kimé-l, kém-él stb.).

A mong. nyelvben két syn. gyök van: *kim-á* (Vorsicht, Sparsamkeit) és *řam* id. Az első igéje *kimála*-a magy. szó testvére. A *řam-na*- (sparen, vorsichtig sein etc.) a tam. *kamu-kkam* (action de cacher, secret, réserve, retenue, modestie etc., *kamukkámáy-řpó* aller incognito) alak társa.

NB. Alig szükség említeni, hogy a **kém** tkp. *zsugorogva, bujkálva cselekvő. Ezért a tam. *řéy-ar* (espions) szó is tkp. *bujók (buj-ár-ok).

? **király** (kerál).

Az orosz **koról** (olvasd *karol*, roi) alak

«Carolus Magnus»-ból való rontásra mutathat, de a többi szláv *král* inkább a **királ** alak összevonása, ez pedig a tam. *kirl-avan*, *kirl-án* (vieillard, ancien, maitre, chef) módjára *kirla* (koros) és *ál* (személy) szóösszetétele is lehet.

kis = kicsi.

kisér (kés-ér, szék. kés-ért tkp. hátul-megy s így a **kés-** igével egy-gyökü, a tam. *pin-sellu*- is tkp. hátul száll, megy, cf. *pin-czer-eg*).

NB. Azért, mert a magy. **kés-**, **kis** gyök anyagi értelme (a hát, utó) nálunk nincs meg, kölcsönről nem lehet szó, mert a man. *dařa-*, mong. *dařa-*, *dařa-* (folgen) igéknél sincs meg a finn *taka* (hát) anyagi jelentés.

kisik- (rég. pavere: retteg, cf. tam. *kiřu-giřu*-trembler de peur, de froid, craindre).

kita (= köteg s így a **ket-**, **köt-** mellékalakból való).

kity-koty l. **koty**.

kiván l. **káván**.

kí (ki)

kígy l. **kégy**.

kígyó (= *kid'-ó*: kégyó).

Ha e szónak az állítólagos **kilgyó** alakja nem olyan *l*-ezett, mint **gyümölcs** pro **gyümöcs**: a tam. nyelvből a *keliru* (*kelittu*, silurus \sqrt{keli} -ramper, serpen-ter, se plier) alakot vehetnők ide, anélkül, hogy a szláv *gol-ij* (csupasz) szó rontott finn alakjaiból kellene nevetséges alakot faragni. Azonban valószínűleg az alhangú *kid'-ó* (kígyó) az eredeti s így a tam. *köttei nír-köttei* (vizi-kígyó: espèce de serpent) szó társa, cf. *kédu* (le serpent rouge de la mythologie).

kín (kén: kin-oz, kínlód-ik: szenved).

Tam. *kiní* (maladie, souffrance: *kinnam* douleur, cf. **anyád kínja** szék., malheur affliction, chagrin), mong. *könö-ge-* (martern, quälen etc.), man. *kinu-* (hassen, zürnen).

NB. A k.-tat. *kiyin* (verés, kínzás) rímel s még is aligha ide való.

kin-ál- Tam. *kánbi'*, *kářtu*-tkp. mutat; de a szék. **kén-ál-** alak azt mutatja, hogy a **kin**, **kén** névszóból való s annyi mint: **eről-tet**, mint a k.-tat. *kis-ta-* (kinál) tkp. szorít.

ko

I. **kobak** (tök, gömbölyü növény s abból való edény).

Tam. *kámбу* (citrouille, sorte de gourde, cf. tam. *kommařti*, *kummařti* syn. gömb, gomb), t.-tat. *kabak* (cucurbita).

II. **kobak** (magtakaró, osm. *kabuk* écorce, cf. **kab-át**, kup-ak).

koboz (huros, pengető hangszer; a tam. *kumm-ařti* espèce d'instrument de musique úgy látszik mintha **kopp+ütő** volna).

†(**koboz-**, kobz-ás, jó magyar hangzása daczára az arab *qabđ* infinitivus, osmanli *kabz* rontással).

kocsán (általában növény szár, mert széke-lyesen nem a levél, virág szára, hanem a kukuricza szára), tam. *kussu* (tige d'herbe, paille, chaume: pointe, extrémité etc.).

NB. Az orosz *kořan* (tête de chou), k.-tat. *küčän* id. a magy. szóból nem értelmezhető, de ez sem abból A tam. *kussu* sokkal tágabb értelmű. L. **var-kocs**.

kocsi (kocsis).

Tam. *kuyavu* (pro *kusavu* char). A tam. alapjelentése «kerék» (cf. koszorú, köszörű) valamint a **szeker** meg **targon-cza** szóké is, mert ezen jármű a guruló. Ebből érthetni, hogy a tam. *kuyavan* és *kusavan* nem «szekeres» hanem a **korong-on** (szék. csak kerék ez is) dolgozó t. i. a **fazakas**. Ugvan így a scr. *čakra* (rota, kerék, szeker) é *čakri* (potier, kerekes, korongos = a fazakas).

? **kocsmá** (szlávosan *korcsma*, cf. tam. *kuřti-mam* cabane, orosz *korčma* cabaret).

kocza (1. malacz, anyátlan, hitvány bárány, borjú; 2. rossz, hitvány).

A **kicsi** szónál fölhozott tam. *kuřtam*, *kuřti* alakok emez értelmet is bírják s így oda számítható **kocza** szó is.

koczik = **kuczko**.

koczog- (koczog a fog a hidegtől: koczogtat = kopogtat, **koczcz-an** stb.).

Tam. *kořugu-* (avoir grand froid, frissonner, trembler: $\sqrt{kořu}$ -*gořu* son imitatif «du choc des os»).

kohó = **kuhó**.

kokány (k. ország: «kokány földünkön a gyapotnak nem volna elég melege», Zágoni Mikes Kelemen 37-dik levelében; **hegyes, görbe**), l. **gog-ány**.

Gróf SZÉCHENYI B.: Keletázsiai útja. II. köt.

? **kokó** (kókó, kukó: tojás, orosz *kóka* oeuf de poule, k.-tat. *kükaj* id.).

koll-int- (kull-int: üt).

Tam. *kól* (bâton, verge, baguette, hous-sine, lance, pique: *kól-dá* petit fouet: *kólál-adi'* - battre avec un bâton).

kolomp (kolomp-ol, cf. csölömpöl).

Tam. *kilu-řgu-* (résonner, tinter).

kolonc (kölöncz: bunkó, csomag, tusko).

Tam. 1. *kuřssam* *kuřuřsam* (bouquet de fleurs; 2. *kuřtu* (grappe, bouquet de fleurs); 3. *kuřattam* (cheville de pied, mert a t.-tat. *topuk* boka, egyszersmind «csomag» értelmű is).

NB. A **kölöncz**, mint kis gyermek, nem a **kölyök** változata, mert a **motyók**, **motyók** is a kis gyermeket azért jelenti, mert ez egy kis «csomag» gyanánt tűnik föl.

komman (komman-t, kumm-int = kopp-int).

Tam. *kummu-* (battre, taper etc.).

kom-oly (komor, komoly-od-ik, komor-og syn. borongó, borúlt, pl. komoly arc, borúlt arc s így a **homály** szó kemény alakja).

I. **komp** = **homp**.

II. **komp** (halász-komp, kompos rév).

Tam. *kombu* (1. branche d'arbre, corne d'animal... bâton; 2. «radeau de pêcheurs»: *kombu-k-kađamei* impôt sur les barques de pêcheurs etc.).

koncsorog (kuncsor-og) = **kuczor-og**.

koncz (1. bolus, frustum: velős csont; 2. csomag, pl. koncz-papir).

A kann. *gařtu* (a joint, tehát, bütök, bog) = tuř *gařtu* (a joint, ankle: bog és boka), míg a tam. *kařdu* «gongy, göngy» jelentésű.

konda = **kanda**.

kond-ér (kandér: mindenféle gönde vagy hasas edény).

Tam. *kund-än* (terrine, grande casserole; *kundam* eruche, pot, marmite, terrine etc. $\sqrt{L.}$ gönde).

kond-or (könd-ör, göndör: bouclé).

Tam. *kond-ař-am* (boucle de cheveux, cheveux de femme; corne de licorne: *kondala-vólei* tekeres pálmalevél).

kon-og- (kon-g, kon-d-ul).

Tam. *kin* (*kün*: tintement, son de cloche: *kinu-řdu* - tinter, tuda *konku* a cattle-bell).

kon-ok (= rég. kon-t-os, konok-ság $\sqrt{kon-}$ kont nom. acti.)

Tam. *kon-du* (s'irriter, s'emporter, s'opiniâtrer).

kont-a (csonka, hiányos: **kontár** stb.).

Tam. *kunru* (pro *kun-du* déchoir, diminuer, maigrir, être ruiné, se gâter, se rétrécir etc.).

konty (konty-ol, konty-os madár, kontyos török stb.).

Tam. *kondei* (toupet, touffe de cheveux, chignon, crête, huppe d'oiseaux, panache, tête de clou, bosse des boeufs etc.: *kondei-y-üsi* épingle tkp. konty-os tü, *kondeiissan* nom d'un oiseau, kontyos, cf. *kondu* bouquet de fleurs; *kund-alam* syn. *kondei*).

kony-a (kony-ul, kony-it, konny-ad || **köny-a** szék. = konya || **kany-v-ad**, kány-ad = konny-ad || **kun-**, **kuny-a** = konya || kuny-h-ó, kuny-orál || kun-cz-og || **kany-ar-og** || **köny-ök** = hajlás || **köny-ör** = meghajlás || **hany-ag** || huny-ász-kod-ik).

Tam. 1. *kanu* (noeud, jointure etc., *kanu-kkai* poignet, *kanei* chose recourbée, boule, balle: *kanei-kkai* avant-bras etc.); 2. *kun-angu*, *kun-agu* (se courber, se plier || être paresseux, lent, rôder, cf. **hany-ag**: *kun-akku* v. tr. *kunakku* n. v. 1. orient, 2. courbure, pli, tortuosité || *kun-i* état de ce qui est estropié); 3. *kun-uingu* (se faner, se flétrir, cf. **konny-ad**); 4. *kun-i* (se courber, s'incliner, se plier, se bander, baisser la tête, s'attrister, s'attendrir: *kuni-dal*, *kuni-vu* nom. v. courbure, inflexion, inclination, humilité: *kuni*'-v. tr. *kuni-ttal*, *kuni-kkei*, *kunippu* nom. v. tehát: kony-ul, kuny-or, köny-ör és huny-ász- négy alak jelentésével); 5. *künu* (se courber: être, devenir bossu, cf. man. *zun-du* buckelig); 6. *könu* (se courber, se plier); 7. *keüsu* (prier, supplier, l. **kuncs-og**).

NB. A **könyörgő** is kony-ul (hajlik), de a **köny-ör-ül-ő** is.

kop- (kop-ott, kop-acz, kop-asz, kop-ár: kop-ad = köp-ed = kop-ik, cf. kov-ad, kuv-ad, tkp. hám-l-ik, burka, takarója válik).
Mínthogy az igető eredetileg «hám, burok» (l. **kab-át** alatt): a tam. nyelvből itt a *kapp-i* (grain à demi broyé, chose de rebut, entièrement gâté, perdue, cf. **kop-ott**, *kappi-má* farine grossière cf. t-tat. **kep-ek** son, korpa tkp. a mag háma, kopadt része) említhető.

A mong. *γob-i*, man. *γob-i* (Wüste) = magy. **góbé** (= kopasz) alak mellett van: mong. *γob-i-ra-* (leer oder wüst sein, zu Grunde gehen), *γob-or* (dürftig, arm, knapp) és man. *kob-či*, mong. *γobγo-či-* (abschälen), de a folytonosság, a mely a magy. nyelvben látható, nincs meg.

NB. A **kop-acz** alak a **kop-asz** mellett azt látszik mutatni, hogy eredetileg **kop-ad-t** (burkot vesztett) volt.

kop-ács (kop-ács: burok, takaró, a **kab-tam**. *kappu*, *kavi*'- couvrir alak változata).

kop-ál (kop-ol, kop-oz, szék. mákot kopoz, a mákfejet **veregette** kiüríti).

Azt lehetne gondolni, hogy ez is a **kop-hám**, burok) gyökből való: azonban a **véka**, **kosár** stb. kiürítéséről mondják, a mire a tam. a *kottu-* (koczog, koty-ol... vider un sac, une corbeille etc.) igét használja s így a **kop-oz-** a **kop-og** (üt, ver) igéből való).

kop-pja syn. **kép** rég. Tam. *kapp-anam* (dard, orosz *kopyo* id). A tam. alakot támogatja a man. *γab-ta-* (mit der Lanze werfen: wie eine Lanze fliegen) képzet s mégis a **kop-** (üt) a valószínű gyök.

kop-l-al- (éhez-ik, mong. *γobi-* id. a **kop-ik** igével egy-gyökű, mert az **éhez-** tkp. ür-esen van, l. **eh**).

kop-og- (kopog-tat, kopp-an-, -t || kop-ol: kop-oz = héjából stb. kiver || kóp-is, ütő-eszköz, cf. kópja és kopja).

Tam. *kopp-i* (jeu nommé «kummi» que les femmes exécutent en battant des mains; *koppi goütu-* frapper des mains en dansant et en chantant, cf. **komm-int**, **kumm-int** || *kuppu-kkup-en* faire un bruit répété, **kop-og**), mong. *γubo-*, *gübi-*, *güb-de-*, *güb-ši* (klopfen, mit Geräusch schlagen), man. *γobse-* (koppan, a czélba ütődve etc.).

koponya (kaponya = szék. ész-fazék, tam. *ödu*, *mandei*).

A tam. *kabalam* (crâne) és mong. *γabala* (Schädel, Hirnschale) = scr. *kapála* s így a miénk is oda tartozik.

kop-or-só. T-tat. *kobur-čak* = mong. *γobur-tsak*, man. *γobor-γo*, *γobor-γo* (doppelter Sarg) és *γob-e* (Sarg). A tam. nyelvben nincs egyszerű szó, mert a hullaégetés a rendes eltemetési mód).

kor (kor-os: kor-szak, mi-kor? stb. || mekkora, e-kkora).

Tam. 1. *kirla* (vieux, âgé, ancien: *kirladu*, *kirlattu* vieux: **koros**; *kirla-mei* vieillesse, ancienneté, nature, grandeur..., cf. **e-k-kora** = ily nagyságú, semaine, jour de la semaine, période: **mi-kor**, kor-szak; — *kirl-atti* épouse, maîtresse supérieure etc., k-tat. *karčik* pro *kar-t-čik*: *kirlavan*, *kirlân* vieillard, ancien, chef etc., k-tat. *kar-t*; *kirl-am* 1. vieillesse, 2. vieux, ancien, âgé); 2. *kirl* = *kirla*, cf. **kor-h-ad**, **kor-ny-ad**; 3. *kuru* (grandeur, excellence, prêtre, père, mesure de temps de 2 *ilagu*, cf. mong. *γor-on* Autorität, Würde, Ansehen, Kraft, Gewalt), t-tat. **kor**, **čor** (temps: kor), man. *γoro-ki* (junger Mensch mit der Gesichtsfarbe eines Greises).

NB. α) a tam., mong. és t-tatár nyelvek szerint a **kor** szó «mérték» (mong. *kiri* mérték, kor, kör, *čak* idő, mérték) jelentésű is s így nincs szükség a szláv *gora*, scr. *giri* (magasság, hegy) szókkal azonos finn stb. *kor-kea* (magas) segítségére. β) a tam. *kirl-a* alak jelentésre nézve: 1. kör, 2. korhadó, görnyedő (lefelé tartó), 3. kelet (a mikor a tengerből kelő nap még alatt van),

kora (kora-i, korá-n, koránt).

A **kora** a **késő** (hátsó) ellentéte, tehát: az elől levő, a kezdő, a fiatal, a kicsi. Ezért ide tartozik a tam. *kurla* (jeune, tendre, enfant, jeunesse), *kurugu* (tendreté, jeunesse, rejeton: *kuruttu* jeune pousse etc.) alakok.

NB. Nem nyelvész is észreveheti a tam. *kurla* > *kirla* és *kuru-gu* > *kuru* merőben ellentétes jelentésű szók rokonságát, valamint a **koros** > **kor-ai** szókét is. A logika ez: a kezdő lehet új, fiatal, kicsi, de az utána jövőkre nézve a kezdő: régi, öreg, nagy.

kor-cs (kever-t, keverék: korcs-ul).

Tam. *kurlei*'- (mêler, détremper etc., *kurlei-ttal*, *kurleippu* nom. v.), mong. *γor-š-i-* (unter einander mischen etc.).

kor-cz (1. coulisse, rainure dans laquelle on fait glisser une pièce mobile; 2. pli).

Tam. *kur-andu-* (faire un pli, une bosse en se mettant en rouleau; *kai-gurandula* main se contracter: gör-cs fogja).

NB. Az orosz *kor-čit'* (rétrécir, contracter, crispé: *korč*, *korča* crispation, spasme) alak úgy néz ki, mintha a magy. **kör-cz** és **gör-cs** (nodus, spasma) szók anyja volna. A magy. szók nom.

acti alakok s így a gyök **kor**, **gör** s ezeknek több tam. társa van, a mint a **gör-cs** szónál láthatni.

kordé (szék.: praeda, butin: kordéra üt).

A tam. *kon-di* (pro *kol-di* √ *kol-* *kol-tu-*: pillage, butin, rapine: *konđi mádu* boeuf ou buffle sans maître qui fait dégât cà et là, qu'on laisse errer à volonté: tehát kordé vagy bitang marha) azonosítható a **kordé** alakkal, de mégis közelebb a *kur-ru*-briser, rompre, arracher, cueillir, cf. **bitang** alakhoz).

kor-ha-d (korhadt fa stb.).

Tam. *kurl-ei-* (*kurleindu bô-* s'amollir, se fondre ensemble et ne faire qu'une masse, mint a korhadó fa s egyéb holmi..., se gâter, se faner, déperir, se plier, cf. gornjad, görnyed).

korittó (szék. sajt), mong. *γurut*, *γurusun* id., man. *kôru* (Käse aus Pferd milch), k-tat. *söt koroffi* (Käse), s ha a gyök **szárazság**, ide vehető a tam. *kařaman* (ce qui est desséché), mert a mong. *γurut* (getrockneter Quark, Käse) azt mutatja.

korlát (pro kor-ol-át, kollát √ kor, kör).

Mong. *γori-*, man. *γori-* (einschliessen, verhaften), cf. tam. *kar-ul* bride = a korlátozó?).

kor-ny-ad- (gornjad), l. **görnyed-**.

korog-. Tam. *kora-gor-en-* (faire un bruit répété).

korom (korm-os, kor-m-oz, cf. károm-ol).

Tam. *kar-i* (noirceur, charbon, «suie»), osm. *kurum* (suie), japán *kuro* (noir), mong. *γara* id., t-tat., man. *kara* id. man. *kôrča* (schwärzlich). √ Tam. 1. *karu*, *karugu-* (brûler, noircir, être brûlé, rôti, obscur etc.: *kar-i*, *karu* nom. v. *karu*, *kariya*, *karum* noir, sombre, obscur etc.); 2. *karu'* (noircir: *karu-ttal*, *karuppu*, *kar-ei* nom. v. *kar-er-en-* feketélik); 3. *kâr* (noir, sombre, obscur, couleur noir).

Tehát a főbb turáni nyelvek közös kincse s így a latin *car-bo-n* valószínűleg turáni nom. v.

kor-pa (son).

Tam. *korli-ppu* (rebut, faute etc. √ *korli-* épilucher, vanner, péler, nettoyer etc.). E szerint az orosz *krupa* (gruau, *krup-ka* Dim.) alakkal való azonosság nem bizonyos.

korsó. Tam. *kurlisi* (cruche, jarre, vase de

terre \sqrt{kurli} - être concave, creux), man. \gammaurse (Topf).

NB. Az orosz *kruš-ka* dim. = germ. *Krug* s nem ide való.

korty a gügy (*gud'*) r-ezett társa.

kos (kosl-at), mong. \gammautsa , man. *kóča* (Widder, bock), t.-tat. *koč* id., tam. *kidá*, *kađá*, *kađay* (bélial, bouc etc. \sqrt{kada} - se lancer, sauter? vagy *kúdu*-, se joindre). Csak az bizonyos, hogy a főbb turáni nyelvek közös kincse.

kosar l. kas.

† (kosog, kosók, kozsók = orosz *kožu*, pelisse \sqrt{kosa} , peau, pelure, cuire, tégu-ment).

kosz (kosz-os, kosz-ol).

Tam. *'asa-r* (teigne, crasse de la tête, pareille au son; *asa-đu*, rouille, croûte \sqrt{kasa} - froter etc.), mandzsu *γos-ori* (Schmutz, Schuppen auf dem Kopfe $\sqrt{mong. \gammaoso}$ -, schaben etc.); k.-tat. *kic'i-u* (teigne $\sqrt{osm. kasi}$ - csag. *kiz*- gratter).

kosz-oru (guirlande: koszorufa, koszoru-z). Tam. *kód-aram* (pavillon hémisphérique, couronnement d'un char, branche d'arbre, cf. a fa koronája $\sqrt{kódu}$ -, courber, plier).

kosz-t (szék. perche: hosszú, vékony rúd: koszt-ol || husang, huty-ang).

Tam. 1. *kođ-i* (chose qui est longue et grêle: perche, rejeton, plante rampante ou grimpeuse: drapeau, bannière tkp. annak nyele, kosztja); 2. *kódu*, *kóttu*, branche d'arbre $\sqrt{kod-u}$ courbé, *kódu*- se plier, se courber).

koszt-a (szék. gólya; koszt lábu).

Minthogy a tam. *y = s*, a tam. *kogy-ađi* (héron tkp. hosszú-láb) szóval azonosítható, s így a hosszú kemény alakjából származtathatni.

kot-or- (tkp. kapar, tur, ás: kotor-ász = turkálva keres).

Tam. *kott-ari*- (piocher, fouir la terre: *kottu*- piocher, bêcher, creuser, façonner la terre: graver, sculpter; *kott-idu*- id.). *kotyog-* (kotyó-s, kotty-an; kity-koty || kót-og id.

Tam. 1. *kodug-uli*- (1. s'amollir et se fondre: kotyós lesz; 2. babiller, cf. kotyog, bele-koty-og etc.); 2. *kidukku*- (son pro-

duit dans un vase vide par quelque chose qu'on remue dedans: kótog és kotyog).

koty-vá-l (kotyvaszt), l. katy-f.

kova a kav (köv) mellékalakja.

kov-ad stb., l. kuv-ad-.

kovály-og- (kób-or-og: tekereg, cf. *ka-var-og* stb.).

Tam. *kavalu-* (1. glisser, 2. s'inquiéter, être peiné, troublé, embarrassé). Mong. *köbö-* (herumziehen, herumirren).

kozma (kozma-s: égett szag), tam. *kuy* (*kus*: ragoût = a pörkölt; encens, fumée odoriférente).

† kozsók l. kosog.

kó

kób-or-og- (kóboly-og), l. kovály-og.

NB. Az állítólagos t.-tat. *kap-ar* (kapó? raga-dozó?) tkp. «il happe» s így a kóbor szóval semmi köze.

kóbor (canistrum: kosár), cf. tam. *kem-bar-ei* (corbeille, corbeille de riz).

kócsag. Tam. *kokku* (héron: ardea), mal. *kočča* (Grus). A tam. szó értelme kukás (horgas nyaku).

kócz (kóczos: 1. csepü; 2. hitvány).

Tam. *kódu* (fibre, filament, marc, reste; faute, crime || *kód-ei*, cheveux de femme etc., mert hosszúságánál fogva kóczosodik).

NB. Az l-ezett *kolcz*, *kolty* alakok nem jöhetnek tekintet alá.

kódor-og- (csavarog, tekereg || kód-is, kód-us, kéd-us || kod-oz = éhen kóráll, cf. kócsa).

Tam. 1. *koť-ku-* (tourner, se plier, se courber: *koť-pu*, action de rôder: cercle, tour etc.); 2. *kodar-u-* (trébucher, glisser, «errer»); 3. *kódu-* (se plier, se courber, dévier, s'écarter de la bonne voie, s'attribuer, maigrir etc. *kód-ang-i*, devin, diseur de bonne aventure tkp. a kódorgó).

kóka (kacshajtás: kók-ad = kukk-ad, lásd kuka).

kóla (kólál = csavarog: kele-kóla: teker-vényes).

Tam. *kólu-* (se plier, se courber etc. az ikerített *kele-kóla* anyagi párja a tam. *kili-kólam* désordre, confusion).

kólya (kétkerekű kis kocsi, cf. tam. *kulári*, carosse, voiture).

kópé (víg, tréfás stb. góbé id.).

Tam. *kóppu* (amusement, plaisanterie jeu, bouffonnerie).

kór (kór-ság; nehéz kór-ság = nehéz nyalya; betegség).

Tam. *kór-ani* («épilepsie, mal caduc»; aspect mélancolic, contorsion de l'agonie etc.). Úgy látszik a *kór-am* (courbure, poison, cf. mong. *γoor*, *γor* id.) szóval egygyökű «horgad, gözsörög» alapjelentéssel.

NB. Az orosz *γvorat'* (être malade, indisposé) legfőlebb a turáni hosszú önhangzónak nyomoru utánzata.

kóré (kóró: katán-koró, bogács-koró, köles-kóró stb.).

Tam. *kórei* (cyperus, scirpus et autres plantes marécageuses? mert cf. *kansa-górei*, espèce de basilic, *úppan-górei*, scirpus miliaceus etc.). Valószínűleg «üres száru, vagy olyannak képzelt növény» jelentésű s így a *kárei* (tuyau de chaume...) vagy a *kurl-ei* (tuyau, chose creuse) változata. A t.-tat. *kuru* (sec) szóval hiába rimel, mert a saláta stb. zöld, mégis felkórózik, s a bogácskóró zöld korában is kóró.

kósz-a (kószá-l, mong. *kesö*-, t.-tat. *köč*-, *küč*-, cf. orosz *koč-ev-at'* herumziehen: a tam. alakot l. kódorog-nál).

kóta (kótá-z || kót-is).

A Magy. Ny. N. szótára helyesen vette a kóta-szót a kótis (bâton) társának, mert a k.-tatár *tajak* (bâton) az egyes számjegyet (1) is jelenti. A tam. *kuttu* (\sqrt{kuttu} - frapper, battre, piquer) egyszer kótis (*kuttu-pu!* = kótis + pilinczek), más-kor meg «point sur une voyelle» a minő a kóta (°) feje is, de a *kuttu* mellett *kótti* (petit bâton avec lequel les enfans s'amuse à en frapper un plus petit: a pilinczeket ütő kótis) is van s ez a kóta és kótis társa.

kótér (börtön), cf. tam. *kudir* (cage, réceptacle s így a kosár társa is lehet).

kótog- l. kotyog.

kótya (szék. dobra ütés, haszontalan fordítással ár-verés, kótyál, kótyá-z).

Tam. *koťtu-* (battre, frapper, forger, fouler «battre le tambour etc.»... applaudir, piquer: *koťtu-k-kó-l*, baguette de tambour).

NB. A kótya-vetye második részét a tam. *virru* (*viTTu* vente, eladás) szóval lehetne értelmezni, de főlöleges, mert az csupa ikerítés az elsővel rokon értelemben is a vessző (ütő) szó társa, l. ezt, cf. a kunnyog-bünyög ikerített szó mindkét részét.

kő

köcsög. Tam. *kuđu-vei* (petite chruche, pot à l'eau, vase de terre étroit et assez haut: *kuđu-kkei*, sorte de demi-calebasse; vase fait de la coque de certains fruits).

köd (kőd-ös: 1. nebula, 2. nubes || köd-men, ködmön).

A köd (nebula) szó társa a mong. *kód-éng* (brouillard), de a köd és ködmön közti összefüggést értelmezi a tam. *kaťtu* (lier, ... couvrir, se revêtir... se coaguler) ige s ennek származéka a *panippu-k-kaťtu* (brouillard) szóban, a mi tkp. «harmat-kötés vagy harmat-fedő» értelmű.

köh l. keh.

kök-ény (kőkörcs), l. kék.

köl-csön = mong. *kölo-sön* (nom. acti. 1. sudor, 2. mutuum).

A mong. nyelvtől irtózó nyelvészek a magy. szót a t.-tatár nyelvekből kölcson-zótnak veszik, holott az határozottan mong. képzet s ha létezik valamelyik tat. nyelvjárásban, az a Csingisz fiaitól való s így a t.-tatár érintkezés utáni. A kérdés csak az, ha a szó mind a két értelemben egy-gyökű-e? Valószínűleg *sudor* értelemben a *kölo-r-* (sudare) igéből való; mint *mutuum* pedig a *köl-i* (ligare) származéka, mert a tam. *kađam* (emprunte, obligation, dette) a *kaťtu* (ligare) ige gyenge alakjából való.

köldök. A tam. nyelv főbb szavai: *undi* (nombriil, élévation \sqrt{undu} - s'élever), *ida-lei*, *midalei* (nombriil \sqrt{mi} - midi, élévation), *kopp-ur!* (nombriil, cf. t.-tat. *kübe-k*, *kopp-ul* bub-orék), *topp-ul* (nombriil *topp-ei*, pustule) *pógil* (nombriil l. pokla)...

Tehát mindenik értelme az «emlékezés» s így a magy. *köl-dök* a *kel*-, *köl*- (s'élever) ige képzete és semmi köze a finn-féle «húr, nyelv» stb. neveltség koholmányokkal.

köl-es (panicum, a legősibb eledel növény). A tam. *kavalei* (millet rouge tkp. ágas, galyas); a *kêrl-varagu* (espèce de millet)

szó jelzője *kérl* (abondant, brillant) s így a *köl-es* vagy a *galy-as* változata (tam. *kiŕ-ei*) vagy a tam. *kulei* (spica; grappe, rameau etc.) szóval egy-gyökű, mert a szétágazó fej (vagy kalász) a jellemző.

kölöncz = koloncz.

köl-t (köl-t-öz-), 1. **kel**.

kölü (külü, kölyü), cf. tam. *kaluwam*, *kalvam* (petit mortier...), man. *zeliyen* Stein zum Stampfen des Reises \sqrt tam. *kal pierre?*, cf. **lükü**.

kölyök. Mong. *gölige*, *gölöge* (kutya-, farkas-kölyök, «rügy, bimbó»).

Még ma is a gyermeket a fa-gyermekével a **rügy** névvel szoktuk nevezni s így nem lehet felötlő a mong. logica. Ezért a tam. nyelvből nem a vogul szónak megfelelő *kálei* (jeune boeuf, garçon) szót, hanem a *kulakku* (grappe, bouquet de fleur, cf. **kölöncz** = csomag, és gyermek) szót tartom a föntebbiek társának.

kön- (kön-ik, szék. *tulérík*, puhul, *köpörödík*).

Tam. 1. *kani-* (mürir, être trop mür, s'amollir || s'attendrir, avoir pitié, cf. **konyul**, **könyör**); 2. *kannu-* (s'amollir). Mint-hogy *kani-* (s'enflammer, être en feu...) jelentésű is a *kan-alu-* (brüler...) igével egy-gyökű, s így érthetni a **könyér**, **kenyér** szó ide tartozását.

köny' (helyesebb *könny'*, *könnyü*, *könny-ez*; népies *könny-v-ez*).
Hogy e szó édes testvére a tam. *kan-nir*, *kanir* (lacryma tkp. szem-nyirk), mutatja t-tat. *göz jasí* (szem nedv), man. *yasa-i muke* (szemvíz), mong. *nüd-ni nil-mus'*, vulg. *nüdni nülmüs* (szem-nyál) stb. összetét. E szerint a magyar szó első része a **kan-di**-beli szó tam. *kan* (szem), a második a *nyirk*, tam. *nir*, a mely népiesen a *tannir* (hideg víz = iható víz) összetétben csupán *tanni*, tehát *r-et* vesz-tett.

könyök (könyök-el: a folyó könyöke, *könnyök-cső* stb.).

A tam. *kunakku* (courbure, pli, tortuosité, sinuosité \sqrt *kunakku-*, plier, courber, *kun-angu-*, se plier se courber) alakot kell fölvennünk, mert nem valószínű, hogy a tam. *kanu-kkai* (le poignet) *kanei-kkai* (bras depuis le poignet jus qu'au

coude) vagy *murlan-gai* (coude, le bras du coude au poignet) szók módjára össze-tett volna.

könyör stb., 1. **konyul-** és **kön-**.

könyü (rég. **könyö**, **kenyö**).

E szó legközelebbi társa a mong. *kön-gen*, *kön-gön* (leicht), a melynek gyöke a tam. *kuñ-gu-* (diminuer, décroître, décroître, s'enfoncer, être humilié, cf. mong. *könge-le-erleichtern*, «geringschätzen», valakit könynyen venni).

könyv. Az orosz *kniga* (livre) szóból a k-tat. *kenägä* alakot csinált s ezek azonosságát azonnal fölismerhetni, de a magy. **könyv** mind az orosz, mind a nyugati szláv *knij* alaktól messze áll. Ezért a *konyul* ige felhangu másából való ige-névnek kell tartanunk «hajtás, türet» értelemmel.

köp- (= szék. **töp-**, 1. ezt).

Tam. *koppuli-* (vomir, cracher).

NB. Az osm. *köpür-* (habzik) jelentésű s nem **köp**.

köp-cz (köpcz-ös: trapu).

E szót a M. Ny. N. szótára helyesen értelmezte «zömök, vaskos, izmos» szókkal. A tam. nyelvből a *kappu* (branche, petite colonne, poteau) alakot vehetjük ide, a melyet a k-tat. *köpša* (gomba-szár) mind alakra, mind jelentésre nézve támogat.

köp-ed (hám-l-ik: **köp-eny-eg**, *köpenyeg*. Mong. *kebenek*, osm. *kepenek* id. \sqrt *lásd kab-át*).

köp-ör (köpör-öd-ik, göb-ör-öd-ik || töp-ör-öd-ik).

Tam. *kuvi-* (se resserrer, s'arrondir etc., cf. **kum**).

köpü = **küpi**.

kör (kör-öz stb.), 1. **kari-ka**.

köröm (kör-m-öl stb.), 1. **karom**.

kör-p (szék. egy jó tam. nom. v. = környék, **körp-öl** = körny-ez), 1. **karika**.

kössü (csavaros fogó, csiptető, szorító).

Tam. *kiŕti* (torture dans laquelle on serre entre deux bâtons les mains \sqrt *kiŕtu-* presser, serrer k-tat. *kis-* id., cf. **köz**).

köszön- (köszönet = hála: tam. *konädadu-* tkp. louer, dicsér; ny.-mong. *kösörön zanó* tkp. unterthänig satt sein: man. *karula-* tkp. vergelten, cf. mong. *küse-wünschen*; *küs-el* = tam. *kassan* Wunsch).

köszörü. E szót a tam. hangtan szerint ki lehetne hozni a k-tatár *kajra-k* (Schleifstein) szóból, de minthogy a magy. nyelvben csak a **körös** alaku fenő-eszközt értjük a **köszörü** szó alatt, valószínűleg nem is **fen** igéből való, hanem a **koszoru** felhanguja, cf. tam. *kásiram* (cercle, rond). Ha csakugyan **fen** (*zsuro*l stb.) igéből való volna, összevethetni a mong. *zos-ór* (Kratzeisen).

kösz-vény, cf. kann. *kasa* (rheumatism), cf. a következőt.

köt- (**ket-**, köt-el, köt-el-ez || kecz-el, köcz-öl).

Tam. 1. *kaŕtu-*, mal. *keŕtu-ga-*, (*kaŕtal*: lier, attacher, relier, unir, marier; bâtir, former, forger, inventer; couvrir, se revêtir, cf. kecz-el, köcz-öl: *kaŕtalei* commandement, ordre, précepte: *kaŕtal-eiy-idu-* **köt-el-ez**); 2. *kađam*, *kađan* (obligation, dette, emprunte); 3. *kuŕŕ-ei* (ceps, entraves, cravate, serviette, mouchoir; sorte de maladie, cf. **kösz-vény**). Man. *züt-zu-* (knebeln), t-tat. *kuš-*, *kuš-ak* (gurtel), tam. *kassu*, *kassatam* id.

köv (köv-ecs), 1. **kav**.

I. **köv-et-** (kér-, kíván, tam. *kavi-* désirer s így a ká-ván-, kíván- változata).

II. **köv-et-** (tam. *pin-sellu-* hátul-megy, tehát a **kel**; **köl-** ige származéka vagy a mong. *köö-*, t-tat. *kov-* chasser, igék társa).

köv-ér (úgy képződve mint **feh-ér** || **göb-öly**, *göb-öly* = kövér, hizott állat).

Kann. *kobb-ida* (fat: köér; *kobbu* = tam. *ko-rluppu*, graisse, gras, embonpoint \sqrt *korlu-* être, devenir gras etc.).

köz (köz-el; köz-ep: köz-ös, köz-ött, közvetlen, közepes stb.).

Tam. *kiŕta* (près, auprès, proche: *kiŕtal*, approche, proximité, réunion \sqrt *kiŕtu-* s'approcher, arriver... syn. *kiđ-ei-* s'approcher, arriver etc.). A *kiđei* alak változatai: 1. *'iđ-ei* (milieu, centre, milieu du corps, la ceinture syn. *nusiŕpu*... intervalle, côté etc. syn. *iđuppu*, reins, hanche, côté, cf. **köz-ep**: *iđei-kkaran*, pillard universel, *iđei viđ-amal*, közvetlen sans interruption: *iđu-kku-* serrer, presser... syn. *kiŕtu-*, cf. **kössü**); 2. *adu-* (approcher, être proche etc. *ad-ei-*, être

contigu, adjacent... cf. man. *adaki* = Tam. *adutta*, benachbart, Nachbar etc.); 3. *'ay-al*, *as-al* (proximité, voisinage, cf. *kaiyirei*, affinité, parenté syn. *kiŕtađi-*, proximité, parenté...); 4. *kuy-ilu-kusilu-* (se serrer, être serré, proche etc.).

NB. Ezekből láthatni, hogy a **köz** gyökhöz a t-tat. nyelvekből nem a *kit-* (weggehen), hanem a *kis-* (presser, serrer) ige, meg a *kuji* (sűrű tkp. pressé, serré) alak számítható.

kő (*köö*)

kőris (kőris-fa, k. bogár, mong. *küirus* frêne, fraxinus, orosz *tačėn*).

ku

kubó (syn. kópé).

kucsma (cf. mong. *zuci-* couvrir, cf. **süveg**, **sipag** stb.).

kuczik (kucz-kó, kusz-kó, gucz-kó).

Tam. *kóđi* (coin, angle extérieur, sein, golf, baie, cap, derrière de maison \sqrt *kóđu-* se courber), man. *kočo* (Winkel, *zoso*, Seite, Ecke etc.), t-tat. *köse* (Winkel), cf. mong. *kisa* (Heerd, Esse).

kucz-or-og- (syn. **kuty-or-og**, **huty-or-og** || **kuncs-or-og**, **kuncz-or-og** || **gözs-ör-ög**, cf. **kaczor** = **kuczor**).

Tam. *kundu-* (s'accroupir; marcher sur la pointe des pieds: *kundu-ttađi*, bâton crochu); kann. *kuđ-ru-*, mal. *kuŕŕ-iri-kka-* (to sit tkp. kuczorog).

kudar (a kemence, kályha öble, keble).

Tam. *kuđar* (intestin... *kuđ-avu*, courbure, *kuđavu-* courber, plier, cf. **puczor**).

kud-arcz (kudarczot vall-).

Minthogy van: szégyen-szem, s a vall-igét rendesen csak «kár, szégyen, gyalázat» szókkal használjuk: a német **kurz** (rövidebbet huz) szóval hiába spekulálni, mert **kud-arcz** = szégyen-arcz s így a mong. *zutu-* (zu Schanden werden, cf. *züt-ari* Schande, verderben) és tam. *kóđti* (affront, ignominie \sqrt *kóđtu-* courber) alakokhoz számítandó.

kuka (általában **horog**, kankó: **kóka**, kacs-hajtás: *kukk-ad* = kók-ad, *kukk-an*, *ku-kor-og*).

Tam. *kokk-i*, *kokk-il* (agrafe, boucle, crochet: *kokkei*, agrafe, crochet, croc, bâton armé d'un croc, cf. szék. **kóka**,

butikós, eredetileg kankós bot: *kokkei sál*, sillon courbé: *kokk-atti* ce qui est roulé, plié, cf. **kuk-acz**, a kunkorgó féreg), mong. *γυжа*, man. *γόζон* (Haken, Zacke, gekrümmt, *γόζоро* sich krümmen . . .).

kukori-k-ol. Tam. *kokkari*. (coqueriquer: *kokkari-kkei*, *kokkari-ttal* nom. v.).

kukó (= szék. gugó: együgyü, $\sqrt{\text{kuk-a}}$).

kula (kul-i: görbe, kunya, kónya).

Tam. *kulavu*- (se plier, se courber).

kulacs (cf. tam. *kalasam*, cruche, cruchon, pot à l'eau etc. *kalam*, általában edény).

kuliba (kaliba, galiba).

Tam. *kulu-mei* (magasin ou réceptacle à grains fait d'osier ou cercles de branchage: ilyen a székely **kuliba**).

kull-ant = kollint.

kull-og- (szék. = lézeng, lődörög s így nem a M. Ny. N. szótára által adott értelmű).

Tam. *kul-ungu*- (branler, être agité, sécoué, «chanceler, trembler» *kułukk-en* id.).

? **kulyak** (kulak; kujak, szék. = ököl = orosz *kulak*, poing, poignet, mert ez közelebbi, mint a tam. *kiluttam*, poignet).

kum (kúm: szemét, kezét kumja, le-kum a nap || cf. **huny** és **köp-ör**).

Tam. *kumbu*- (se fermer, se joindre, se refermer comme une fleur, se rétrécir, se comprimer, s'agglomérer etc. syn. *kumi*'-, *kuv*'-).

kumak (szék. kumasz, egy jó darab).

Tam. *kumukku* (boule, balle, somme azaz **csomag** $\sqrt{\text{kum-i}}$ -, accumuler etc.).

kummint l. **komm-an**.

kuncsor-og- (kunczor-og, a **kucz-or** n-ezett alakja).

kuncz-og- (kunczorá-l, szék. = kuny-orál).

Tam. *keisu*- (prier, supplier, implorer etc. *kensi-k-kél*- id. l. $\sqrt{\text{kony-a}}$, **kuny-a**).

kun-d-ész (keres, böngész, a **kun**, **kony** gyökből való nom. acti *kun-d* tovább képzezte oly formán mint a tam. *kuni-ndu bár*'-, examiner de près tkp. konyulva néz).

kunya = **konya**.

kuny-hó (kuny-ó = haj-l-ék; cabane, hutte). Hogy e szó a **kuny-a**, **kony-a** (hajló) gyökből való, mutatják a «haj-l-ék, kutyorló, gugyorló» hasonló logicájú szók; s így a kud. *kóne* (cabane) szó a tam. *kóna* (courbé, plié) társa a tam. *kán*

(chambre, cabine etc.) pedig annak változata, cf. tam. *sáy-gei*, *sá-gei* (hajlék) és kaukázusi orosz *çakl'a* (cabane) szótat.

kunny-og- (szék. = bünnyög).

Tam. *kunugu*- («parler du nez, nasiller, murmurer, faire le mécontent»).

kup (**kúp**, kup-acz = rakás, kuporgat = halmoz: **kupak-tanács** = falusi tömegtanács).

Tam. *kupp-am* (tas, amas, butte, élévation, petit village, hameau: *kuppam kuppam-áy ppó*- aller par pelotons: *kupp-al*, monceau, foule, tas de fumier «szemétkupacz»; *kupp-ei*, amas, foule, butte, hauteur, tas de fumier, chose de rebut . . .) $\sqrt{\text{kúppu-}}$; pro *kúppu-*, *kumi*'-, *kuv*'- accumuler, entasser).

kupak (= pipafödél, t.-tat. *kapa-k*, mong. *çabjak* couvercle etc.).

NB. A Magy. Ny. N. szótára kényszerűségből ide vette a **kupak-tanács** (tömeg, falusi tanács) első részét, de ez nem áll.

kup-or-og- (szék. nem török, perzsa módon való ülés, hanem arcczal a földfelé konyulva lábon ülés).

Tam. *kupp-uru*- (tomber la face contre la terre, se jeter sur, s így a tam. ige a magy. **hoppán**, **huppan** jelentésbe vág).

kur-héja (tyukhordó, kánya, cf. tamul *kórl*i, poule, volaille s így a szláv *kur*, *kuritsa*, poule társa).

? **ura** (kura-fi, ha e szó = árya **kurva** szóval, a tam. *kur-ali*, prostituée szó számitásba nem jöhet).

kura (kuráz-ik, kuréz, szék. tréfál).

Tam. *kór-ani* (moquerie, bouffonnerie etc.).

† (**kurczina**, tőpörtő $\sqrt{\text{orosz korč}}$, contracter, rétrécir, crispér).

kurgó (kurkó, fattyu gyermek, tam. *kurugu*, tendreté, jenesse, rameau, jet, mert **kölyök** szó is tkp. sarj, hajtás, rügy).

kurj-ong-, tam. *kurei*'- (faire du bruit, retentir, *kur-avei*, grand cri, bruit).

kurta (kurt-ul, kurtít).

Tekintve az angol-szász *scor-t*, angol *shor-t*, régi felnémet *scurz*, *kurz*, dán stb. *kort*, orosz stb. *korot-kyy* $\sqrt{\text{lat. cur-t-us}}$, alakokat, azt lehetne gondolni, hogy a magy. **kurta** is onnan való, meglehet, de a tam. *kurü*, *kur-ya*, *kur-ru* pro

kurtu, *kuvei-tta* (bref, court, abrégé etc.) az árya szókra nézve gyök! s a múlt és nom. acti t képző turáni.

† **kuruzs-ol** $\sqrt{\text{orosz szláv kruž}}$ - (kerít, fortélyoskodik)? vagy = ? szék. **gurucsá-l** $\sqrt{\text{oláh kruča}}$ kereszt, minthogy az orthodoxok keresztel és pökdőséssel gyógyítanak egész Jeruzsálemig.

kusza (kuszál = zilál: kuszma, zilált).

Tam. *kusa-masakku* (confusion, trouble).

kusza = szék. **guja** (tam. hangtan szerint y = s).

kut (mong. *çuduk*, vulg. *çotik*, man. *çóts-in* (Brunnen), t.-tat. *kuyu* id.).

Tam. *kuttei*, *kuttam* (réservoir, petit étang. «profondeur» $\sqrt{\text{kud-ei-}}$ creuser, excaver vagy *kottu-*, creuser s így a *kot-or* ige eredetijéből).

kut-ag (**kut-ak**: kicsi, törpe, a tam. *kutt-am* chose petite, raccourcie mutatása szerint a **kicsi** kemény alhanguja).

kut-at (katat, ketet, keres tkp. **turkál-**).

Tam. *kindu*- remuer, retourner, chercher, examiner, sonder, fouir, creuser etc. tehát a **kut** szó rokona).

kutt-og- (kullog).

Tam. *küttu* (danse, a keletiek **czamogisa** l. ezt).

kutya (kutyó, kuczi-ka || kuszi).

Tam. *'ussi* (chien: a mohamedánoknál *kuttá*).

NB. A tam. *kukk-al* (*kukk-an*, chien, vocat. *kukkā*) nom. v. alaku s így a mong. *çutsa*- (aboyer) igével látszik összefüggni. A *kaduvan*, *kaduvay* (chien) tkp. **gacz-szaj** (székelyesen).

kutyor-od-ik l. **kuczorog**.

kuv-ad- (kov-ad, kovál-ik, kop-ad: hámja, gubája megy, válik, kikuvaszt a bőrből szék. $\sqrt{\text{kab-at}}$: man. *kuwele-*, *kówala-*, abschälen, die Hautabziehen; k.-tat. *kub-* nem ragad, lekuvad).

NB. A finn nyelvek kedvéért a *kuv-ad*-igéből has szót eszeltek ki!!

kuvik (csuvik).

Tam. *kügei*, *küvei* (gros hibou).

kú (*kü*)

kúp (kúp-födél, cf. *pü-p* stb.). tam. *kumbu* (somettem hémispherique $\sqrt{\text{kumbu}}$ - kumodik).

kúsz- (csúsz).

Tam. *kasagu- kasa-* (glisser, s'échapper, s'efforcer, cf. csúsz-mász).

kü.

kük-l-ik- (kük-öl-ik: man. *koko-lo-* die Kleider abreissen, mong. *çak-zala-* muer).

kül- (kül-ső stb. $\sqrt{\text{kü}}$, **kiv**).

kül-d-, kann. *kalu-h-isu* (to send tkp. kel-esz-t $\sqrt{\text{kél}}$, a tam. *anuppi*'- id. l. **men**). I. **külü** (szék. zöld harkály: **küllü**, harkály).

Tam. *kili* (*külü*, perroquet: papagáj).

II. **külü** = **kölyü**.

küpü (köpü: *kut-küpü*, *kasza-küpü* = *kasza-sutu* szék.).

Tam. *kuppi* (firole, bouteille etc.).

küsz-d- (küszd, stb.) l. **kesa**.

kür-t (nom, acti: kürtő; kürtő-s kalács és nem kürt-ös k.).

Tam. *kurl-al*, *kurl-á*, *kurl-áy* (tuyau, tube . . . flüte, fifre, flageolet, chalumeau . . . **kür-t-öl** . . . chose creuse, trou, canon de fusil; *puçei-k-kurla* cheminée; kürtő: *kurl-ar pittu*, croquignole roulée en tube: kürtőskalács, tkp. pite $\sqrt{\text{kurl-alu}}$ - se mettre en rouleau, former un vide). **küszöb** a **közep** szó változata.

La

NB. alá = 'le, alant = 'lent, lám = nám, talál pro tanál, ih-eg = l-ih-eg, lab-at-ol = 'ab-at-ol, l-ev = ev stb.)

lab-da (stb. gyökszerűbb a népies **lob-da** l. **lob-**).

? **laboda** (cf. *lebeda*, patte d'oie une plante).

lacs-ak (lucs-ok, lusz-t || **laty-ak** id.).

Tam. *nasa-nasa-en-* (rendre ce son, être liquide, doux, onctueux || *nasu-nasu*'-syn. || *nasukku-nasukk-en-* être gluant, visqueux || *nas-ei* . . . humidité etc.) cf. **lics-pocs**.

laf-ancz (ro-nygy-os, laf-og = lef-eg, cf. **leb-eg**).

Tam. *alav-al* (nom. v. haillons, déchirement, déchirure), man. *lab-ta lab-ta* (zerlumpt, *lab-da-çón* herab-hängend, mong. *nap-tai-* (lafog, herabhängen . . .).

lag (-lag, leg: birói-lag, has-lag).

Tam. *i-lágei*, *'lágei-* (façon, manière: *ilakku*, *'lakku*, ressemblance, comparaison,

opposite... tul. 'lekka, as, like), man. lak (passend).

lagy (= lad': lagy-ma-tag || la-n-gy || lágy, lágy-ad, lágy-ul).

Tam. nodu-nodu (mot, son imitatif de ce qui est «mou»: nodu-nodu'- s'attendrir, s'amollir: nodu-nodu-ttal, nodu-nodu-ppu... amollissement: nodu-mal, délicatesse, légèreté, indifférence, sans amour ni haine, cf. szék. lagymatagság, nodu-malar, voisins, étrangers, tkp. a se hidegek, se melegek).

'la-j (szék. a zsilip, 'lej-tője || laj-t-ol- szék. lej-t- alhanguja s így az al, ala származéka, mint lej-t a 'le gyöké l. ezt.)

NB. A szék. «ki-lajtol a hegy-re» éppen olyan logica, mint «le-hág», mert ez turániasan absurdum.

laj-ha (laj-hó || lé-ha || lany-ha, lany-hó: puha, lágy, hitvány).

Tam. noy, noyya (délicat, léger, tendre, doux au toucher, petit, bas, vil, pauvre... noy-mei, noydu, noyssu √noy- noy-dal, noy-gei nom. v. lajha stb. lenni, cf. lagy) man. lay-a- (schwach, weich werden).

NB. A tam. I. nai- (se gâter, être, devenir mou, trop mûr, pourrir, se corrompre, sefaner, s'affaiblir, devenir mince, s'attendrir...) ige a noy gyök változata.

'laj-t- (lajt-ol szék. = l. 'laj, 'le).

lak (lak-ad-alom s nem lak-od-al-om, mert tkp. lakadás, ház-asodás, s így a lak nem hely hanem ház jelentésű.)

Tam. i-lakk-ei, 'lakk-ei (forteresse, mert a helynevekben előforduló, «En-laka, Zetelaka»-beli lak előkelő háza, vára, palotája).

lak- (lak-ik: a leg-el rokona, laká-l).

Tam. nuŋgu- (dévorer, engloutir: boire).

'lang (szék. = 'láng, láng-ol, lang-os). Tam. ilangu- (ilangal: briller, s'éclairer, luire: alangu-, alangal id.) Az alapértelem a «lengés» (mozgás) éppen úgy, mint a lob (lang) szónál.

'lank-ad- (lank-asz-t || lanka, lunka, alant fekvő hely).

Tam. ulongu-, 'longu- (être bas, cf. lank-a, lunka... s'humilier, supplier, se soumettre, se rendre, s'avancer vaincu; mert a lankad- fordítása «alább hagy»).

la-n-gy (a lagy alak n-ezve, mint göndör pro gödör).

lap (lap-os, lap-i, lapu, lap-ul, lap-it || lap-ad- lapp-ad syn. ap-ad, lapp-ang- = lapul || lap-incs-ol syn. tap-int || lep- = läp- rég. lep-ed- tkp. ausbreiten, decken, man. mong. depši-, cf. tam. tavisu = mong. depši-ger Decke etc.)

Minthogy a magy. lap (képzőtlen nom. v.) és lep- ige a legszorosabb összefüggésben van az ap-ad- (syn. lap-ad, lapp-ad), tap-ad (rálapul) tap-si (lap-os) és tep-si, (tep-s-ed, s'aplatir) sep-ed (s'enfoncer) stb. alakokkal: lehetetlen az l-es magy. szókat az igazolatlan lithvan lap-as (= ? germ. Laub, quo modo ? szék. lapi, lapu), orosz lop-ata (pelle, cf. magy. lap-át; lop-at-ka omoplate, spatule, cf. magy. lapoczka; löp-ost, plat d'une rame) és id. lepēja, lepeška (beignet, fouace, cf. magy. lep-ény, szék. lebb-enes = palacsinta) szók miatt áryáknak tartani, mert gör. lep-is (Schuppe: lep-tos dünn... √lep-os- orosz lup-it', peler, skr. lupfindere...) aligha igazolja a lith. stb. szókat.

Hogy a lapi, lapu tkp. tapsi, tepsedt s így hangutánzó alapu, mutatják: man. ab-da-ŋa (Blatt) = t.-tat j-ap-ra-k id. (cf. jap-, tap-ad) mong. n-ab-či na-ŋči (Blatt; nap-ta-r, flach, niedrig, dap-tari- flachliegen, tapad, lapad, lap-ul, dap-ta- aplatir, cf. tam. sapp-att-ei, aplati, plat, épaté syn. sapp-ei).

NB. A laposság két ősi nevét l. a tat és csáté sáté, szónál.

lap-ály (a lap gyök származéka, valamint a régi lap-áciz is, de az alapértelem nem egyszerűen a sikság, hanem a domb ellentéte s ezért áll, «alá megyen» a lapácizra, cf. tam. av-al I. profondeur, creux; 2. espèce de croquet, tehát lebbencsféle).

lap-os-ka (cf. orosz lapša (vermicelle, de √? mi a ša ? magyarul lap+os+ka Dim.)

las-k-a (laskát vág, vagdal s így nem a laposság az alapértelem, hanem a szakgatás, vagdalás, cf. man. las-ŋa nom. acti, Stück, Bruchstück tam. nasu'- nasukku-, briser, écraser).

lassu (lass-ud-ik, lass-it || lus-ta,

Tam. nasu-nasu (lésiner, tarder, devenir, être lent).

NB. A src. alasa (piger) nem jöhet szóba, mert az a+lasa.

laza (cf. tam. ilésa, lésa peu, petitesse, minceur, légèreté = scr. léça).

'láb- (mozog, megy = lábal, || téb-láb- id. || lép- = rég. vép-).

Tam. I. ulávu- (marcher, aller doucement, se promener: ulávi-ttiri- se promener... après la maladie, cf. láb-ad, flâner, lábadoz: uláv-al, ulávudal nom. v.); 2. vávu- (s'auter, franchir, s'élaner).

NB. A láb (pes) olyan képzőtlen nom. agens, mint a tam. kál id. (tkp. a kelő) mong. köl id. A mong. tab-ak, (cf. téb-láb) és t.-tat. aj-ak, (cf. ad-im, tam. ad-i pied) már képzős. Ezért hiába rimeltetik az orosz lapa, lapačka (patte: penture d'une porte) szóval.

'láb-og- (flotter... syn. lib-eg- láb-og, szék. limba = lib-on-ka = lip-in-ka, balançoire || lomb a lebegő, stb.).

Tam. alambu- (I. flotter, se briser contre, s' enfoncer, cf. libb-en mint a limba és libonka; 2. rincer tkp. lábog-ni. libegni hagyja a vizet az öblítésnél: alamb-al fluctuation, trouble, bavardage, cf. locsogás, lotyogás; bâton de branche d'arbre, cf. lomb stb.).

lágý (= lagy || lágyék = ágyék I.).

lám (pro hadd látom).

láng = lang.

lány = leány.

láp (lápa, láb és vá-pa √vág).

Tam. vá-vi (étang, pièce d'eau, réservoir √vagu- I. vág, scr. vápi, lacus √?)

lát- (lá-tat: nincs a dolognak látatja: lám pro hadd látom, v. lássam = ná-m).

Tam. nât-tam (vue, oeil, but, intention, recherche... √nádu- viser à, chercher... mert a keres = néz I. ezeket).

láz (láz-ong, láz-ad || léz-eng).

Tam. nadungu- (trembler, frissonner, branler, vaciller, se troubler... nadukku- v. tr. nadukkal tremblement, frisson... nadukkar-kâyssal fièvre accompagnée de frissen, cf. hideg rázza, láz-as...)

le (lä)

'le (= a-lá, le-n-t = ala-nt || lej-t, lüi-t, löj-t, laj-t is).

Tam. ili- (être bas, s'abaisser, s'avilir... ili'-ilt-dal, ilüu nom. v. ili'-ili-ttal, ili'-ppu v. tr.).

Az alhang al gyök ezen felhangu társa a tam. nyelvben 3 águ eli, ili és irli- (être bas, descendre...), míg a kann. ili- (to descend, to go down) egy águ. Ennek jelen ideje ili-y-utt-én = magy. lej-t-én (ma lejt-ek: I go down). A csupasz ili mint verbale directivum, magy. társa a 'le: ili- mulugu- (tam. murlugu) = 'le-vagy alá-merül (to dive under water), ili žuli = 'le-csüngő (hanging down), ili tegi (to take down tkp. le-tev I. ezt).

'leb-eg- (= läb: leb-eg-ő = lev-egő = lég || lev-el, lev-él a lebegő, a rezgő).

Tam. I. alei- (s'agiter, flotter, s'élever en vagues, errer, être incertain, troublé... alei-y-al, alei-dal, aleivu nom. v.); 2. uléi- syn.; 3. ulavei (vent, a kelő, lebegő, feuillage, cf. lev-el, syn. lomb, jet, branche d'arbre, mert mind ez a lebegő, mozgó). Ugy látszik ezen képzet uléi-vei helyett áll). A leb mint láng (lob) nem különböző gyök.

leb-eny-eg (lep-eny-eg).

Minthogy a hasonjelentésű tam. alei-dádi (fanon de boeuf) az alei- (flotter) részesülője, a miénk is a leb-eg igéből valónak vehető.

led-ér (= lädér rég. tekergő, csavargó s így a löd-öng gyökhöz való rövid hangzója mellett is).

lef-eg- leff-en: rongyként fityeg, I. laf-ancz).

leg (= läg: leg-es-leg, cf. igen).

Régen a felsőfok nem a leg, hanem tamulosan a mend-től (mindentől) előtéttel járta s így a leg a man. ningu (über, oben) szóval egy gyökü mong. neng, ning (tam. üng-ena = fortement tkp. igen) t.-tat. ing (trés) társa, mert az eleg (elég) nem egészen logici.

leg-el- (lág-el: legelő, cf. lak-, laká-l). Tam. nug-arü- (jouir, manger, dévorer: ilei nugar vilängu, animal qui se nourrit de feuilles).

l-egy (= lad': légy; legy-ez). A tam. nyelvben a lö szó: i (mouche) s ennek teliesebb alakja a mal. tēca (fly),

hogy ezek *l*-et vesztettek, vagy miénnk *l*-ezett, ki tudja?

leh- (= *läh*- rég. = *leh-el*-, *lehel-ék* = *lél-ek*, *leh-eng* = *lih-eg* = *ih-eg*).

A magy. *ih-el*- igének a megfelelője a tam. *évu*-, *év-al* alak, s így a *leh-* (*läh*)-nek is *l*-ezetlen alak felel meg: *áv-i* (exhalaison, vapeur, vent, respiration, vie, esprit, âme, chaleur, voyelle... : *ávi-vidu*-, respirer, expirer, *ávi vángu*-, prendre haleine...).

lej-t- (nem trans., hanem jelenidő képzős l. 'le).

l-el- (= *l-ál*-: *lél*-, *lél-et*, *lél-e-mény-es*).

Man. *al-i* (empfangen, auf-nehmen...)

mong. *ol-* (finden t.-tat. *al-* = tam. *al-*, *allu-* (prendre, saisir, ramasser...)). Mert a **lelés** nem a lat. *in-venio*, szláv *na-idu* (reá-megy) kaptájára készült, hanem turániasan **lát-fog** (tam. *kandü bidi*-) vagy egyszerűen **fog**, s így a magy. **l-ál**- ige a főturáni nyelvek főtebbi alakjának *l*-ezett társa, a mit a «hideg leli» (fogja, tartja) is erősít.

len- (= *län*-: *len-g*, pro *len-eg*, *leng-ed-ez*, **len-d-ül** inchoativus, mint **rez-d-ül** a *rez-eg-ből* || **lan-go-l** mellékalak).

Tam. 1. *alungu*- (branler, être secoué, altéré...); 2. *alang-al* (mouvement || éclat, splendeur-, bourgeon, rejeton).

lep- (= *láp*-, rég. **lep-ed-**, *lep-el*, stb. l. *lap*).

le-s- (= *lā-s* les-el-ked-ik: **les** képzőtlen nom. v. $\sqrt{\text{le}}$ mert tkp. *lapp-ang*).

lev (= *lāv*-: *lé*, *lev-es* syn. **ev**, **rev** szék).

A tam. *nav-am* (la saison pluvieuse) és *nama'*-, *nam-aru*- (devenir humide, moite, s'imbiber) alakok támogatva vannak a mong. *nam-ar* (nedvesség) *nem* (feucht), *nam-ok* (Morast, cf. man. *namu*, Meer, tam. *am*, eau) alakok által.

le-veg = **lebeg**.

levente (leventa).

Tam. *ila-véndu* (jeune roi, prince, fils du roi etc. s valószínűleg az idegen «herczeg» elfogadása előtt ez lehetett az ősi cím, míg végre módosult értelemmel átment a görög, török, perzsa nyelvekbe is, de elemezni lehetetlen ezekből).

le (lö).

'leány (lejány, lyán).

Tam. *ileiyál*, *ileiyál* (filles, jeune femme, soeur cadette, $\sqrt{\text{ilei}}$, *ila*, jeune, plus jeune tendre, faible: *ilam-bidi*, fille, femme).

NB. A. M. Ny. N. szótára helyesen gyanította, hogy a **lejány** szó a **legény** szóval rokon, mert a tam. *ilei-nan*, *ilei-nan*, *ileiyán*, *ileiyón*... *ilaval* (jeune homme) szó gyöke a főtebbi.

lecs-eg (locsog-), l. **licse**g.

le-d (rég. = **le-sz**, tehát az eredetibb tam.-féle nyelvek *d* jelenidő képzőjével pro *lev-d*, mert $\sqrt{\text{lev}}$).

leng- l. **län-**.

lev- (lev-e, lö-n, lé-tel pro lev-tel).

Ismét egy fontos gyök *l*-ezve, mert ez a tam.-féle nyelvek *águ*-, *á* (*águ-dal*, *á-dal*, devenir, fieri...) nagy szerepű igéjének a társa, a melyekből az eredeti alak *ám* (águm) részesülő is létezik a magy. nyelvben. Ide tartozik a mong. *a*-segédige, a mely a nép nyelvből kezd eltűnni.

lég (pro leveg-ő).

léha (pro laj-ha).

lék (lik, lyuk, juk || **lök**?)

Tam. *nikk-am* (séparation, fente, crevasse syn. *nokku*; *nikk-al*, extension «trou, maille» $\sqrt{\text{nikku}}$ - éloigner, séparer etc.), mong. *nüke* (trou). A t.-tat. *i-lik* $\sqrt{?}$ a magy. alak turánizáltja.

lép- (rég. **vép-**), l. **láb-**

I. **lép** (man. *delijun* Milz, mong. *deliün* id. t.-tat. *dalak*, *talak*, tam. *mann-iral* tkp. földszinü zsiger, v. *vál-iral*, kard-alaku zsiger).

II. **lép** (a ragadós valami: léprekerülni, orosz stb. *liep-it'* collar, *lip-kiy*, gluant, visqueux).

I. **lésza** (lész-ka: vesszőből, kákából vagy nádból való fonadék).

Tam. *nesavu*, *neysavu* (tissage; tissu, tissure $\sqrt{\text{ney}}$ -, tisser, faire un tissu «tresser, faire des nattes» etc.).

II. **lésza** (hosszú pózna, karózat, palánk, cf. orosz stb. *lieč* erdő, fa).

lé-tel ($\sqrt{\text{lev}}$ -).

lész-eng l. **láz**.

li

liba (a lúd kicsinye), tam. *ili-vu* (bassesse, petitesse, $\sqrt{\text{ili}}$ - être bas, petit, vil).

lib-ár (sovány, izomtalan, cf. tam. *ilei-ppu* maigreur, *ilei'*- devenir maigre...).

lib-eg- stb., l. **lábog**.

lics-eg- (lics-pocs).

Tam. *nasu-bisu'*- (s'amollir, être, devenir, humide, gluant, visqueux, collant...).

? **libucz** (cf. orosz *lebed'* cygne).

? **lidér-cz** (lödércz, ludércz, cf. orosz *l'ut-iy* cruel, féroce, az ördög jelzője).

? **lig-et** (rég. **lügget** is, cf. orosz *lug*, pré, prairie).

lik l. **lék**.

limba (= libonka, lipinka) l. **láb-og-**.

lisz-t (nom. acti, liszt-es stb.).

A tam. 6 hasonjelentésű szavának értelmé «málló, tört, vékony, finom» s így a mienk az *idi* (farine) szóval rokon *ittu* (petitesse, finesse...) szó *l*-ezett alakjának látszik, mert a *d+t* kombináció nyelvünkben *sz-t*.

lo

lob-og- (mozog, inog: **lobb-an** = **mozz-an**, **lobb-an-t** = **mozzant** = **dob**: **lob-da**, **lob-tyu**, **lop-ta** szék. a mit **dobnak**).

Tam. *uluppu-* (*uluppi vidu*- jeter, jeter parterre, faire. IV. olvasókönyv 2. lecke).

NB. A **lob**, **lab** mint (lang) képzőtlen igenév egyszerűen a **mozgó**, mint a **lang** is.

locs (locs-os: **locs-og**, **locsadék**, **locsok** = **lucsok**, **locska** = **fecsegő** || **lo-n-cs-os** = **locs-os**, cf. **lus-t** = **luszt** szék.).

Tam. 1. *nod'i*- (s'agiter, le lait venir, jaillir: parler précipitamment... locsog-, locs-csan syn. fecseg || *noŋtei* badinage); 2. *u-loŋti loŋti* (liqueur... vin de palmier, cf. **locs** || *loŋtei uloŋtei* balivérne, inutilité; *loŋa-loŋtei* id.); 3. *alaŋtu* (bavarder... locsog...).

'loh-ad- (lapp-ad, ap-ad, tam. I. *olgu*- diminnuer, maigrir, s'abaisser s így az **al**, **'le** gyökhöz tartozik).

loh-og (pro **lov-og**: **mozog**), l. **lóg**.

lomb (**lomb-os**: a **lobogó**, **lebegő** valami, s így az első *n*-ezett alakja).

loncs (nem **lom**, **lomb** származéka, hanem a **locs** *n*-ezettje).

lop- (scr. *lup* furari).

loty-og (= **lötyög** nemcsak a folyadék, hanem futás közben az állat bele stb.-je; tehát a mozgás hangfestője).

Tam. 1. *olodukku* (choses vides, non solide: a **lotyogó**, bruit fait en marchant); 2. *nodu-nodu*, *nodukku-nodukku* (mots imitatifs du bruit et de la précipitation); 3. *nodukku* (son imitatif du mouvement péristaltique des intestins: a **belek** **lotyogását** akarja kifejezni).

'lov (**ló**, cf. paripa, csödör || **lov-al** = **bizgat**, tehát a **ló** = a **mozgó**), l. **lóg**.

ló (lő)

'ló (**lov**, mong. *ulaŋu*, t.-tat. *ulak*, 'lau posta-ló $\sqrt{\text{ló-g}}$).

'ló-ba (**lóbá-l** = **lógá-z**).

'lód-ul- (a tartós alak, **lóg-g**- inchoativusa éppen úgy, mint **ford-ul** a **forog** igéből).

'lóg- (**lóg-at**, **lógá-z**, **lód-ul**, **lód-it** stb.).

Tam. *olugu-*, *olgu-* (se détacher, se mouvoir de côté et d'autre, aller çà et là, branler légèrement, être flexible, se relâcher...: *olukku-*, *ulukku* v. tr. agiter, secouer, relâcher...).

NB. A M. Ny. N. szótára a **lóg** igét hibásan tartja **fity-eg** alapértelműnek, mert a «rossz fog, szeg, czölöp stb.» nem **fityeg** s mégis **lóg**, a ki «lóg elé s hátra» nem «fityeg» hanem «mozog», innen: **lódulj**, **mozdulj** stb.

lót- (**lót-fút**).

A M. Ny. N. szótára ezen igét a **lód-ul** (inchoativus) alakból származtatja, pedig ennek semmi köze avval, lévén a **lót** a **fút** ige tamulos alliterációja, a mely szerint nem a kezdő, hanem a második betű számít. Ezért **lót-fút** = **út-fút**, l. ezt.

lő

lök- (**lök-és** || **löv-**, **löv-el**, **lő**, **löv-et** stb.).

Tam. 1. *nekku-* (pousser violemment, lever avec une machine... chasser, expulser...: *nekku nekk-al* nom. v. coup, poussée, rejet etc.); 2. *nükku-* (repousser, pousser de côté, chasser, écarter... fair parvenir: *nük-al*, *nük-am* coup, poussée, expulsion etc.).

'lőj-t = **lej-t**, l. **'le**.

lőty-ög = **lotyog-**.

löv- (**löv-el**), l. **lök**.